

פרוטוקול ישיבה קיא/של"ד של הממשלה - ב' באב תשל"ד -
21.7.74

נכחו השרים:
י. רבין - יו"ר, א. אוזן, י. אלון, ש. אלוני
ח. בר-לב, מ. ברעם, י. גלילי, ג. האוזנר, ש. הלל
א. ידלין, ג. יעקבי, א. יריב, א. עופר, ש. פרס,
ח.י. צדוק, מ. קול, ש. רוזן, ו. שם-טוב

נעדר השר: י. רבינוביץ (בחול)

מ. זנבר	- נגיד בנק ישראל (בסעיף 775)
מ. ניר	- ממלא מקום מזכיר הממשלה
א. בנצור	- לשכת שד החוץ (בסעיף 777)
אל"מ א. בראון	- לשכת שד הבטחון
מ. גזית	- המנהל הכללי, משרד ראש-הממשלה
א. חסין	- לשכת שד החוץ (בסעיף 777)
א. מורחי	- לשכת ראש הממשלה
תא"ל א. פורן	- מזכיר צבאי לראש-הממשלה
א. קדרון	- המנהל הכללי, משרד החוץ (בסעיף 777)

סדר היום:

775	הסדר עם עובדי בנק ארץ-ישראל-בריטניה בע"מ
776	שאלות
777	האירועים בקפריסין
778	נסיעות שרים
779	הבעיה הפלשתינאית
780	מכירת נשק
781	אי-קיום ישיבת ממשלה ב-ט' באב
782	נסיעת סגן ראש הממשלה ושר החוץ
783	נסיעת נשיא המדינה לנפאל

רשמו: י.מ.
ת.כ.

775. הסדר עם עובדי בנק ארץ ישראל-בריטניה בע"משר הדתות ושר המשפטים ח. צדוק:

בקטתי מנגיד בנק ישראל לבוא ולמסור לנו על ההסדר שנעשה עם עובדי הבנק ארץ-ישראל בריטניה, כדי לאפשר את שובם לעבודה.

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

בבנק ארץ ישראל בריטניה, אותו תפסנו, היה שיתוף פעולה מלא עם העובדים. לאחר זמן מה היתה שביתה בבנק, והם מנעו את העבודה הסדירה בבנק, את הבדיקות ואת החומר. לאחר שפרצה השביתה, נכנסה הסתדרות העובדים לחמונה, ניסתה לתווך ונתגבשה הצעה מעין זו: כל עוד הבנק בידי המנהל המורשה, יהיו כל הזכויות והחובות של העובדים קיימות כפי שכתוב בחוזה העבודה. השאלה היא: מה יקרה אם הבנק יימכר בשלמות או בחלקים או יפורק על ידי המנהל המורשה? האם אפשר יהיה למכור את הבנק? העובדים דרשו שגם לאחר מכן יבטיח להם בנק ישראל (השר ו. שם-טוב: חלק מהרווחים!) את הזכויות שלהם, היינו שגם לאחר המכירה, לאחר שלמנהל המורשה או לבנק ישראל לא יהיה קשר עם המוסד, יובטחו הזכויות של העובדים.

לאחר דיונים רבים הציעה ההסתדרות הצעה שיובטח לעובדים, שאם במקרה מוכרים את הסניפים של הבנק או את הבנק בשלמות, יעשה בנק ישראל את מיטב המאמצים שהעובדים ייקלטו במקומות העבודה החדשים. עד כאן אין בעיות. אם במקרה העובדים לא ירצו ללכת לאותו מוסד - כי תנאי העבודה בבנקים שונים הם שונים, למשל בבנק לאומי יש תנאי עבודה טובים יותר מאשר בבנק ארץ ישראל בריטניה, יש בנקים שבהם תנאי העבודה הם גרועים יותר, כמו בכל הבנקים הממשלתיים או בבנקים רומים - נאמר לאותו עובד שיש לו זכות להתפטר ולבקש פיצויים כפי שייקבעו על ידי ועדה משותפת של ההסתדרות ושל העובדים.

הם רצו שאנחנו ניתן ערבות על כך, שבמקרה כזה, אם אין בבנק מספיק נכסים, שאנחנו נשלם את הפיצויים או את הפיצויים המוגדלים כפי שיוקבעו על ידי הועדה הזאת עם ההסתדרות. פה מדובר על ועדה פריטטית בין נציגי העובדים ובין נציגי הבנק הקונה או ההסתדרות. זה יהיה כפי שתקבע הועדה הפריטטית. אם הועדה הפריטטית לא תגיע לידי הסכם, יובא הדבר לטיפולו של מנהל הבנק יחד עם נציגי ההסתדרות הפקידים. אם אין בנק קונה, יהיה זה בנק ישראל.

הענין הובא ביום החמישי לוועדת השרים המיוחדת

להתייעצות.

שר הדתות ושר המשפטים ח. צדוק:

לפני שלושה שנים.

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

זה הובא להתייעצות עם שר האוצר, שר המשפטים ושר העבודה. עם סוכם שנאמר להסתדרות כך: אם העובדים יחזרו לעבודה מיד, זאת אומרת עוד ביום חמישי, הענין יידון מחדש ביום ראשון בממשלה או בפורום ממשלתי אחר.

לא היה ברור מה המצב המשפטי באיזה פורום צריך הענין להיות נידון. העובדים חזרו לעבודה, והם עובדים עבודה סדירה מיום חמישי בצהריים. אנחנו חייבים היום לתת להם תשובה. אם לא ניתן להם תשובה, ההסתדרות מודיעה כי היא תתמוך בשביתה מיום שני. אם אנחנו, בנק ישראל, ניתן את הערבות הנדרשת, תהיה ההסתדרות מוכנה לחתום על מכתב כזה:

"לפי בקשתך הרינו להבהיר לך, לענין סעיף 2 של ההסכם הקיבוצי המיוחד המאוזכר במכתבך הנ"ל, כי בעיות תנאי העבודה של העובדים לא יוכלו להוות משול במכירת הבנק או סניף מסניפי הבנק לבנק רוכש כלשהו".

מה הכוונה במכתב זה? אם אנחנו נרצה במקרה למכור את הבנק או חלק מהבנק למוסד בנקאי כזה, שבו יהיו תנאי העבודה גרועים יותר, לא יוכלו העובדים למנוע את המכירה הזאת, אלא הם יצטרכו לבקש קיום סעיף אחר בחוזה על פיצויים או פיצויים מוגדלים.

שר הדתות ושר המשפטים ח. צדוק:

ההסדר הזה הוא על דעת שר האוצר, שר העבודה ושר המשפטים. לא ברור בדיוק אם מבחינה משפטית ההתחייבות שנותן בנק ישראל הוא בגדר ערבות לפי אותו הסעיף של פקודת הבנקאות. זה עוד בבדיקה. לאחר שבאחת הישיבות של הממשלה סוכם שלא תינתן ערבות אלא בידיעת הממשלה, מובא הדבר לידיעת הממשלה.

ראש הממשלה י. רבין:

וודאי שאנחנו נתבעים פה לדיון.

שר הדתות ושר המשפטים ח. צדוק:

לא צריך לאשר פה שום דבר אלא רק לרשום.

השר ג. האונגור:

אם אנחנו רושמים לפנינו את הדבר, אין לנו להביע כל עמדה. איני חושב שזכויות העובדים צריכות להיות מופלות לרעה לעומת זכויות המפקידים בבנק. אם קבלנו על עצמנו לפצות את המפקידים בבנק, מן הדין שנדאג גם

להבטחת זכויות העובדים.

אולם אני רוצה לנצל הזדמנות זו שנמצא כאן נגיד בנק ישראל ולחזור לפניו על השאלה שהצגתי ביום ראשון שעבר. נאמר לי שהפרוטוקול של הישיבה יישלח אליו והנגיד יוכל להשיב על הדברים. בינתיים גם נתפרסמו הדברים. בא לראות אותי המפקח על הבנקים. אני אישית קבלתי חלקית תשובה על שאלתי. כדאי שנשמע את הדברים מפי נגיד הבנק עצמו.

ועוד: יש חלק מהדברים שעליהם לא קבלתי תשובה: מדוע לאחר פסק הדין של בית הדין המחוזי בענין גודוויל, שהוא גם השחיר מאד את בנק ארץ ישראל בריטניה, הופקד באותו בנק סכום נכבד מכספי המדינה ולא נעשה, במידה שירוע לי, נסיון להחליף מהפקדון הזה?

שר הדתות ושר המשפטים ח. צדוק:

הממשלה מינתה צוות שהוא צריך לבדוק את כל הנושא

הזה.

חשר ג. האוזנר:

אבל הלוא היתה כאן החלטה להפנות את תשומת לבו

של נגיד בנק ישראל לענין זה.

שר הדתות ושר המשפטים ח. צדוק:

הוחלט להקים צוות.

שר התיירות מ. קול:

אבל בישיבה הקודמת קרא חשר האוזנר את פסק הדין של השופט חיים כהן. שר המשפטים אמר שהדבר יובא לתשומת לבו של נגיד הבנק.

חשר ג. האוזנר:

יש פה שני דברים שונים. יש בעית הבנק ופעולותיו. זה נבדק על ידי היועץ המשפטי.

ראש הממשלה י. רבין:

ועל ידי זרועות הפיקוח. לצורך זה החלטנו להקים

צוות.

חשר ג. האוזנר:

ההפקדה של בנק ישראל בבנק ארץ ישראל בריטניה אינה שייכת לפיקוח. יכולים לפקח על בנק ולהיכשל בהפקדה. מדוע הפקיד שם בנק ישראל 30 מיליון מרק?

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

הפקדון הופקד בראשית 1972, הפסק דין של בית

המשפט היה בסוף 1972.

חשר ג. האוזנר:

פסק הדין של בית המשפט המחוזי היה לפני זה.

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

הפקדנו חצי שנה לפני זה. הפקדון היה למועד מסויים שאי אפשר לשבור אותו באמצע. הכנסנו גם פקדון לזמן קצר, והוא הוצא.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

יש לי שאלה. תפיסת בנק ארץ ישראל בריטניה יש לה השלכות על אי אלה מפעלים שהם בבעלותה של משפחת ויליאמס, הקשורים מבחינת המימון לבנק הזה, והיום הם בעצם תקועים על שרטון. למשל יינות אליעז עומדים ממש ללא פרוטה וללא יכולת להמשיך לפעול. רצייתי לשאול את נגיד הבנק: מה תכנית הפעולה בתחום זה?

שר הבטחון ש. פרס:

לפי דעתי כל אלה הם דברים שכדאי לברר אותם עם נגיד הבנק ולא סביב שולחן הממשלה. הממשלה אינה יכולה לשאת באחריות עבור כל הדברים האלה.

שר הדתות ושר המשפטים ח. צדוק:

אפשר להעלות את הנושא של הבנק על סדר היום של ישיבות הממשלה באחד הימים הבאים. היום נגיד הבנק בא הנה לשם נושא אחד בלבד, היינו בענין ההסדר עם עובדי הבנק.

ראש הממשלה י. רבין:

הממשלה רשעה לפניה, איפוא, את ההודעה.

האם יש הסתייגות לכך?

שד ההסברה א. יריב:

אולי אפשר לחזור לנוסח?

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

אני צריך לכתוב מכתב להסתדרות בנוסח הבא:

1. אנו מתיחסים להסכם מתאריך 18.7.74 שבין בנק ארץ ישראל בריטניה בע"מ באמצעות המנהל המורשה, מצד אחד, לבין הסתדרות הפקידים עובדי המינהל והשרותים שבהסתדרות העובדים הכללית של העובדים בא"י, מצד שני, ובין ועד העובדים הארצי של בנק א"י בריטניה בע"מ, מצד שלישי, שהעתקו מצ"ב.
2. רשמנו לפנינו, כי בכל מקרה שבנק א"י-בריטניה בע"מ יפורק אנו נהיה אחראים כלפיכם לביצוע הסכם זה על ידי המפרק של הבנק הנ"ל.
3. בכל מקרה שיתגלו חילוקי דעות ביניכם לבינינו בכל הקשור לאחריותנו כדלעיל, יובא הדבר להכרעת בורר, דן יחיד, שיוסכם ביניכם לבינינו.

4. למניעת ספק בלבד, מובהר בזאת כי אחריותנו, על פי כתב זה כלפיכם, היא כלפיכם בלבד ואינה יוצרת יריבות משפטית בכל צורה שהיא בין עובדי בנק א"י-בריטניה או מי מהם ובינינו.

זאת אומרת לפי סעיף 4 שיש קשר ישיר רק בינינו לבין הסתדרות העובדים הכללית ולא בין כל עובד של בנק ארץ ישראל בריטניה לבין בנק ישראל.

776. ש א ל ו ת

שר התיירות מ. קול:

יש לי שאלות לשר הבטחון:

א. בעקבות מה שאמר ביום שישי אני רוצה לדעת: האם התחילו המצרים בשיקום הערים בתעלת סואץ, ואם לא התחילו - מה ההסבר שהאמריקאים נותנים לכך, ומה ידוע לנו על הסיבות שלא התחילו לשקם את הערים?

ב. הדין וחשבון של ועדת חורב אינו עוסק במבצע הצבאי של הפריצה, כי הממשלה לא מסרה נושא זה לחקירת הוועדה. אני שואל את שר הבטחון: האם נעשה תחקיר בצבא ביחס למבצע הצבאי של הפריצה ומה הן המסקנות של התחקיר הזה?

ג. כתבתי לשר הבטחון ושאלתי ביחס לפרטים על נפגעים בצה"ל כתוצאה מתאונות ואסונות בשנת 1973 ולהשוות זאת עם מה שהיה בשנת 1974. קבלתי העתק מכתב של סא"ל קרול בלומנפלד, ראש ענף נתונים, ובו נאמר כי בכל שנת 1973 היו 183 חללים כנפגעים מתאונות בצה"ל ומספר הפצועים היה 2,957. ויש פרטים על כך אילו פצועים היו, אילו חללים ומאילו סיבות. והנה מה-1 בינואר 1974 עד ה-30 באפריל שנה זו היו 88 חללים ו-1974 פצועים. וזה בארבעה חודשים לעומת כל השנה הקודמת לפי המספרים שהזכרתי. הרי זוהי תמונה ממש מדהימה, כיוון

שיש כאן הרעה לעומת 1973.

אני שואל את שר הבטחון: מה יש בדעתו ובדעת המטכ"ל לעשות כדי להקטין את מספר התאונות האלה של עצמנו?

שר הבטחון ש. פרס:

א. בקשר לשאלה הראשונה אמסור סקירה קצרה על מצב השיקום של ערי התעלה, מעודכנת להבוקר, כי יש לזה השלכות פוליטיות רבות. חלו שתי התפתחויות משמעותיות בתחום הפעילות הקשורה בהכשרת התעלה לשייט ושיקום אזור התעלה. בניגוד לקצב האיטי שאפיין את הצעדים הראשונים של שיקום ערי התעלה, הרי ניכרת לאחרונה תזווה רבה הן כזרימת העקורים לבתיהם והן בהכשרת התעלה לשייט.

שד התיירות מ. קול:

עובדים שם?

שד הבטחון ש. פרס:

עובדים.

אני יכול לתת גם סקירה מפורטת יותר.

מה שנוגע לטיהור התעלה, הפעולות נמשכות יותר
מהמתוכנן. אבל כאמור פתיחת התעלה לשייט אינה צפויה לפני אפריל 1975.

שד הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

האם הרוסים משתתפים בפעולות טיהור התעלה?

שד הבטחון ש. פרס:

אני מוכן לתת גם סקירה רחבה יותר. אני יודע שגם אצלנו יש לפעמים קשיים טכניים לא מבוטלים. הם גייסו מיליארד דולר לצרכי פתיחת התעלה.

העקורים שעזבו את ערי הסואץ לא נקלטו במקומות החדשים ויש לחצים גם מצידם לחזור. הודעתו של סאדאת בענין זה אינה איפוא רק בגדר ז'יסטה פוליטית חיצונית אלא היענות למאות אלפים הרוצים לחזור לבתיהם. קצב החזרה גובר והולך. קודם דרוש היה רשיון לחזור למקומות אלה. סאדאת ביטל את הצורך ברשיון כזה, ועכשיו קצב החזרה הוא די ניכר ומהיר. הממשלה המצרית החליטה להקים 10,000 יחידות דיור חדשות. לפי הערכתנו פועלים המצרים בקצב כלכלי מתקבל על הדעת. הקשיים שישנם הם יותר בתחום הטכני, הכספי והחשתי מאשר בתחום הפוליטי. כך זה גם בענין פתיחת התעלה וגם בענין שיקום הערים. בפעולות טיהור התעלה משתתפים גם הרוסים, גם האמריקאים וגם האנגלים.

ב. השאלתה השניה היתה לגבי תחקיר הצבא ביחס למבצע הצבאי של הפריצה במעלות. בעתונות נפרסם כאילו צה"ל הקים ועדת חקירה מיוחדת לאחר ענין מעלות. אם אתה רוצה, אבקש מהם להעביר לממשלה את תוצאות החקירה.

ג. מה שנוגע לנפגעים ופצועים מתאונות בצבא. התאונות הן משני חלקים: תאונות ברכב ותאונות באמונים. מה שנוגע לתאונות ברכב, נתן הרמטכ"ל הוראה להגביר את הפיקוח בדרכים. בענין זה ישבו גם הרמטכ"לים הקודמים.

שד המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

צריך לזכור שצה"ל גדל פי שלושה משהיה אשחקד.

שר הבטחון ש. פרס:

גוייסו יותר מילואים. הוחזק מערך גדול פי

שלושה ארבעה משהוחזק אשחקר.

שר התיירות מ. קול:

אבל ב-1973 היתה גם המלחמה.

שר הבטחון ש. פרס:

המלחמה לא נכללה במספר הזה.

השר ש. אלוני:

ברצוני להעיר הערה. הודענו מקודם כיחס לישיבה של יום שישי שהיא תהיה סודית ושאינן לתת לה פירסום. והנה נתפרסמה ידיעה עליה. אמנם היא רק אומרת שישבנו. היום יש בעתון פרטים על החומר הסודי בקשר לדיון שיהיה פה היום.

ראש הממשלה י. רבין:

אחרי כן דלף לעתונות שישבנו ולכן החלטנו למסור

ידיעה על קיום הישיבה.

שר הבטחון ש. פרס:

ביום שישי היתה ב"מעריב" ידיעה על ישיבת

הממשלה.

השר ש. אלוני:

יש לנו חומר שקבלנו ממשרד החוץ וחומר שקבלנו

מאמ"ן, והמספרים אינם תואמים.

ראש הממשלה י. רבין:

לא הגענו עדיין לדיון בנושא זה.

השר ש. אלוני:

איני מדברת על הדיון אלא על התיאום

באינספורמציה.

777. האירועים בקפריסין

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אבקש מהמנכ"ל לתת מושגים אלמנטריים על המפה של

קפריסין, כי התעוררו אילו בעיות ביחס לפינוי הישראלים.

המנכ"ל א. קדרון:

יש שם שני בסיסים בריטיים, האחד על יד לימאסול וחשני על יד לארנאקה. קבלנו הבטחות מהממשלה הבריטית ומהצבא הבריטי שיתחילו לפנות היום את 150 הישראלים הנמצאים בקפריסין. היום נבור גם באמצעות הבריטים אם אפשר לשלוח אוירון או אניה לאחד משני הבסיסים האלה. גם בלארנאקה וגם בלימאסול עדיין נותנים לאניות לנסוע.

התורכים, הנמצאים בצד השני של האי, נחתו בקירניה ובניקוסיה, יתכן שגם במקום שלישי, היינו בשלושת האזורים בהם מרוכזים התורכים.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

כמובן שלא נשלח לשם לא כלי שייט ולא מטוס לפני שנקבל אינפורמציה מהבריטים שהם מטפלים בנושא הפיננסי. הם עושים זאת באדיבות לא רגילה ובשיתוף פעולה מלא והם נענים לכל הבקשות והדרישות שלנו. הדבר ייעשה בשיתוף בין משרד החוץ ומשרד התחבורה, ויתכן שגם בשיתוף עם משרד הכסחון, אם נודקק לעזרה של חיל האויר וחיל הים.

עד היום נזהרנו מפירסום כל שהוא בנושא זה. אני חושב שהיטבנו לעשות. בקשנו מנציגינו ביוון, בתורכיה ובקפריסין להימנע מלהגיב ומלהשיב על שאלות עתונאים מהארץ ומחוץ-לארץ, כדי שלא נסחבך בנקיטת עמדה בטרם תגיע השעה לכך.

כמו כן עוד אשקול במשך היום, לאור ידיעות נוספות שתגענה, אם לבקש ממזכיר הממשלה, כאשר ידווח לעתונאים על הישיבה הזאת, אם להודיע על איזו תמיכה מצדנו בהחלטת מועצת הבטחון שנתקבלה פה אחד.

ראש הממשלה י. רבין:

למה לנו להתערב?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

נשקול במשך היום לאור האינפורמציה שתגיע.

היו אילו פניות אלינו. הטלנו עליהן איפול, עסקנו רק במעקב אחר ההתרחשויות ובטיפול בנתינים הישראליים שנזדמנו לקפריסין כתיירים או כבני משפחות הסגל שלנו ועובדי חברות ישראליות.

לא ברור במה יסתיים העניין. איני מציע שנעסוק היום בניחושים. אבל ישנן כמה דאגות בקשר לזה.

קודם כל מדאיגה העובדה שמלחמה כזאת פורצת בסופו של דבר בקלות כזאת. יש מצב רוח בעולם, שבו ניתן גם לבצע פעולות צבאיות לא קטנות - אמנם זוהי פעולה צבאית מקומית, מאותרת, אבל אין היא פעולה רגילה.

שנית: חמור הדבר, שאפילו העובדה, כי תורכיה ויוון שתיהן חברות בארגון נאטו, אין בכוחו של ארגון כזה למנוע קונפליקט צבאי שעלול לסבך שתי חברות שלו באזור רגיש מאד בעולם.

שלישית, אם מותר להדגיש: כל הסידורים שקבע ארגון האומות המאוחדות לא עמדו במבחן אפילו דקה אחת.

יתכן שצריך עוד ללמוד גם לגבי השלכות על המזרח התיכון ועלינו. אבל אין צורך לעשות את זה עכשיו.

אם יהיה צורך באיזו שהיא החלטה קשה ומסובכת, אתייעץ עם ראש הממשלה ואז הוא יחליט אם לכנס את הממשלה לישיבה או לא.

שד הכתחון ש. פרס:

כתוצאה מהפעולות בקפריסין הוכרז מצב חירום בחיל האוויר הסורי. הסורים חושבים שאולי הישראלים ינצלו הפעם את ההזדמנות.

דבר שני: אנחנו רואים את הדבר האפשרי היחיד של השלכה מידית על המצב שלנו, שאם ירצו לעשות שם הפסקת האש, ירצו לקחת מהאזור הזה כוחות יונ"ף לקפריסין.

לא ברור משום מה, אבל בלוב הוכרז על גיוס.

ראש הממשלה י. רבין:

אבקש משר התחבורה למסור על הסידורים שנעשו בקשר למצב במערכת הבקרה האווירית.

שד התחבורה ג. יעקבי:

התברר לכל הגורמים המקצועיים, כולל חיל האוויר, שניתן לאתר נתיב דרומי לקפריסין, בערך במרחק של 130 מייל, שלא היה בשימוש מאז התקרית עם המטוס הלובי בגלל טעמי בטיחות טייס. ניתן לאתר אותו כך שיהיה במרחב הבקרה האווירית של חיל האוויר שלנו, עד שהוא מתחיל לסטות צפונה מערבית ויכול לאפשר טיסות סדירות של "אל-על". בעקבות זה חודשו אמש טיסות "אל-על", שתי

טיסות יצאו כבר אתמול, עשר טיסות עומדות לצאת היום אחר-הצהריים וכ-10 טיסות ייכנסו במהלך היום. הטיסות לטהרן בוטלו. אולם הטיסות לדרום אפריקה נמשכות, כי הן לאורך מיצרי אילת.

חברות אחרות החליטו להפסיק את טיסותיהן. לא המלצנו לפניהן להפסיק את הטיסות ולא להצנו עליהן לעשות זאת. מסרנו להן את הנתונים שקבלנו על המצב. אבל החברות הזרות החליטו על פי שיקולים שלהן לחדול מטיסות. לפי דעתנו אין שום סיבה סבירה מבחינת בטיחות הטייס להפסיק את הטיסות. אבל הן בחרו את השיקול המרחיק לכת והחליטו מה שהחליטו.

שר השיכון א. עופר:

הן הפסיקו גם את הטיסות למדינות ערב?

שר התחבורה ג. יעקבי:

את הטיסות לביירות ולדמשק הפסיקו, כי הן טסות מעל למרכז הבקרה של קפריסין, אבל לא הפסיקו את הטיסות לקהיר, ללוב ולסודן.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

שר התחבורה ג. יעקבי:

אבל מגדל הפיקוח של שדה התעופה בן-גוריון היה מוכן לספק גם לחברות זרות את הנתונים שאנו משיגים. למרות זאת הן החליטו מה שהחליטו.

אני מניח שהיום אחר הצהריים תחדשנה את הטיסות שלהן.

לגבי כלי השייט: יש שלוש מיכליות ישראליות - לא ממשלתיות, אלא מיכליות ישראליות-יווניות באזור, אבל אין הן נמצאות בסיכון כל שהוא. הבוקר יחליטו אם להוציא אותן מהנמל.

היתה ספינת דייג של בית הספר "מבואות ים", שנמצאת בשייט-אמונים באזור איי יוון והיא קבלה הוראה לחזור בנתיב שהותווה לה על ידי משרד החינוך.

לגבי כל הצי המסחרי, הישראלי והזר, הרי אותן ההפלגות שעמדו לצאת לתורכיה, ליוון ולים השחור, כמיה שיש החלטה של חברות זרות - הפלגות אלה בוטלו. לעומת זה ההפלגות לאזורי צרפת, בריטניה וטרנס אטלנטיקה תחודשנה כנראה מהיום אחר הצהריים. גם הן תלכנה לאורך הנתיב הדרומי במקביל לנתיב האירי שנקבע אתמול.

עוד צפויות בעיות מיוחדות של הצי.

שד הפנים ושד המטרה ש. הלל:

האם ישנן אילו ידיעות ממשיות יותר על תנועה של הרוסים מכיוון רוסיה ומכיוון נמלים בארצות ערב בהן הם נמצאים?

דבר שני: בקשר להערתו של שר הבטחון על כוונות מסויימת בחיל האויר הסורי, כמובן האפשרות היא שהם חושבים שאנחנו ננצל את המצב שנוצר - זוהי רק אחת האפשרויות שיכולה להסביר את הכוונות שלהם, אבל לא כל האפשרויות. אני רק יוצא מתוך הנחה שאנחנו לוקחים את זה כנתון FOR GRANTED שזוהי הכוונה שלהם.

שר ההסברה א. יריב:

בקשר לנתיב הדרומי אנחנו ביטלנו אותו בשעתו בגלל המטוס הלבובי. אני שומע שיש גיוס בלוב. על קדאפי אי אפשר אף פעם לסמוך. אני רק מעיר זאת, לא שיש לי איזו הצעה טובה יותר.

שר התחבורה ג. יעקבי:

בדקתי את העניין. קבלתי בעניין זה לא רק חוות

דעת של "אל-על".
 לפי דעתם ניתן להבטיח את הנתיב הזה - כמובן אי אפשר לומר במאה אחוז, אין דבר כזה בעולם, אבל ברמת בטיחות הדומה מאד לנתיב הקיים. רק לאחר שנמסר לי המידע הזה, אישרתי את הנתיב הדרומי שהוא כאמור המלצה משותפת של כל גורמי התעופה האזרחית.

שר התיירות מ. קול:

אני רוצה לשאול את שר החוץ: האם שמע מהאמריקאים איזה הסבר כיצד זה קרה שתורכיה תיאמה את עמדותיה יותר עם ברית המועצות? זוהי פירצה חמורה מאד באזור הזה. האם ישנה הערכה אמריקאית לכל מה שהתרחש בנקודה הזאת, כיוון שיש כאן השלכות לגבי התפתחויות בעתיד מבחינת חדירת

הסובייטים יותר למדינה דרום-מערבית מובהקת, שיש בה בסיסים אמריקאיים?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אנחנו מקיימים מגע עם שתי מעצמות נוספות בקשר למעקב עם מה שמתרחש, היינו עם בריטניה שהיא מקיימת בסיסים כמעט רבוניים בקפריסין ועם ארצות הברית, על נושאי מודיעין. מסתבר שבשיחה האחרונה שהיתה לנו עם נציג ארצות הברית יום לפני הפלישה התורכית, ההערכה האמריקאית היתה אופטימית שהתורכים לא יפלו לאי. היתה הערכה בריטית שזהו עדיין תרגיל ימי. מסתבר שבשיחה שהיתה בין התורכים ובין הסובייטים, הבטיחו הסובייטים לתורכים שאין להם מה לחשוש מפני ברית המועצות ועמדותיה, שהרי ידוע כי ברית המועצות מעדיפה את שלטונו של מקארוס על פני שלטונם של הקצינים היווניים שבשטח פועל הנשיא החדש.

אני יכול להעריך מה מסקנות האמריקאים בנושא זה. אבל אין ספק שיש פה כשלון מודיעין רציני של ארצות הברית. זה צריך להדאיג, ביחוד כשמדובר על חברה כנאטו וכאשר קיימת נוכחות אמריקאית באנקה.

ראש הממשלה י. רבין:

לפי מברק שקבלנו ב-15 ביולי אמרו האמריקאים: קיימת הירדררות של מלחמה בין תורכיה ליוון.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

[Redacted]

[Redacted]

ראש הממשלה י. רבין:

יש לי פה רישום שהאמריקאים אומרים כי הדברים הם

על סף מלחמה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

העיתוי בא להם כהפתעה.

ראש הממשלה י. רבין:

אני חושב שהם צריכים להקים ועדת אגרנט.

שר התיירות מ. קול:

זאת אומרת הרוסים עודדו את הפלישה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

מה שמדאיג אותי - ושוב אין זה גילוי חדש - שכל עוד שהסובייטים היו מעוניינים לתת לתורכים להרויח זמן, מועצת הבטחון לא קבלה כל החלטה. אנחנו מכירים את זה.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

מוכר ולא חביב.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

מחר נקבל יותר הבהרות.

ראש הממשלה י. רבין:

אני חושב שבקרב חוגים רבים במדינת ישראל יש מושג מוטעה על נאטו. נאטו היא בעצם מסגרת רופפת ביותר, וכל הדיבורים על נאטו כמסגרת, הם דיבורים על דבר שקיים באופן מפורק ביותר. ולכן אני מציע לעצמנו לא להתפלא על מה שקורה בנאטו. מה שיש בנאטו זוהי מסגרת רופפת. ישנה ארצות הברית.

חשר ש. אלוני:

יש כאן גם תוצאה של השידורים ברדיו הממלכתי

שלנו.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

הרדיו הממלכתי שלנו מקבל בצדק מחמאות על שידור הידיעות מקפריסין. הרבה סוכניות זרות מוצאות בו מקור נאמן לידיעות.

חשר י. גלילי:

האם הצהרות כל שהן של שרים יכולות לסייע לפתרון

המשבר בקפריסין?

ראש הממשלה י. רבין:

יש לי בקשה שבנושא של קפריסין לא ידבר אף אחד בצבור. אין צורך לדבר, אין צורך לקבוע עמדות.

שר התיירות מ. קול:

גם לא דברנו.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מציע שנמשיך.

שר התיירות מ. קול:

יש פה נקודה נוספת: הלקח שישדאל צריכה להוציא ממדינה כזאת, שבה יש שליט אוכלוסיה כזאת ושני שליטים של אוכלוסיה אחרת. בגין דיבר אחמול על או"ם, שאין לסמוך על או"ם. אבל הוא לא למד את הלקח מהרכב כזה של אוכלוסיה במדינה.

ראש הממשלה י. רבין:

ביחס ללקחים עוד נחכה. בינתיים ישנה מלחמה. כאשר תיגמר המלחמה, נפיק לקחים.

שר התיירות מ. קול:

אני רוצה לשאול שאלה את שר החוץ, ואם אינו רוצה להשיב - אל ישיב. מה ידוע בדיוק לשד החוץ על דבריו של הנשיא ניקסון לרביי קורף בקשר לכך שהיתה סכנה כי מדינת ישראל תיעלם מן המפה אלמלא הרכבת האוירית ששלחה לה ארצות הברית ואלמלא האיום שלו כלפי ברית המועצות? אני חושב שעלינו לדעת בדיוק מה נאמר שם ואם נאמר בפומבי.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מציע לא להתייחס לנושא זה. אמר הנשיא מה שאמר או שהרב קורף אמר שהנשיא אמר כך. זוהי שמועה. איני מציע לשאול בשום דרג רשמי, האם נאמרו דברים כאלה על ידי הנשיא או לא נאמרו. מה אנחנו רוצים? האם אנחנו רוצים לריב איתם? ועל מה ובשביל מה נריב?

שר התיירות מ. קול:

זהו ענין חמור שנשיא אמריקאי יכול היה לומר שמדינת ישראל יכלה להיעלם מעל המפה.

ראש הממשלה י. רבין:

יותר לו להעריך את הדברים ככה או אחרת. למה לנו להכנס לענין זה? מה זה יתרום? איני יודע מה אמר ואם כן אמר. איני מציע להפוך את זה לנושא לבדיקה וגם לא להודעות פומביות.

שר הבטחון ש. פרס:

לבסוף ירצו שנשתוק.

ראש הממשלה י. רבין:

זה יהיה חמור מאד.

778. נסיעות שרים

ראש הממשלה י. רבין:

ביום שישי לא הצלחתי לומר לכם כי נתעורר צורך
 החוף לנסיעת שר האוצר לאירופה ליומיים שלושה ימים. נדמה לי שהוא יחזור ארצה
 ביום השלישי. את מקומו יחליף שר המסחר והתעשייה.

מחליטים:

לא יט"ם: לאשר את נסיעתו של שר האוצר לאירופה למספר ימים בעניני משרדו
 החל ביום א', ב' באב תשל"ד (21.7.74). שר המסחר והתעשייה ימלא את מקום שר האוצר
 בעת העדרו מהארץ.

779 הבעיה הפלשתינאית

ראש הממשלה י. רבין:

נתחיל בנושא "הבעיה הפלשתינאית", כפי שהדבר

כתוב בסדר היום.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

מסמך הרקע שאסרתי לשרים מעודכן עד ל-16 ליולי.

אני רואה צורך לפתוח את דברי בעידכון נוסף של הרקע על ידי טיפול מתומצת בהודעת סאדא-חוסיין בפגישתם בקהיר שנתפרסמה ב-18 ביולי. ויש לה חשיבות.

אדלג על כל דברי הנימוסין היפים. אני מתרכז בתוכן הדברים. אני מצטט מתוך ההודעה:

שני הצדדים הביעו קורת רוח נוכח ההתקדמות שהשיגה האומה הערבית - הביטוי "האומה הערבית" פירושו כל עמי ערב כאומה אחת, כך הם מבחינים בין "אומה" ובין "עם", - התגברות התמיכה הבינלאומית בה, במאבקה למען הגשמת דרישתה הצודקת בדבר נסיגת הכוחות הישראליים מכל האדמות הערביות הכבושות, בתוכן ירושלים הערבית והגשמת הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשטינאי.

הסעיף הבא קובע שהשניים הדגישו, שהדרישה הזאת היא תנאי חיוני להשכנת שלום צודק ובר-קיימא באזור. הם גינו את התוקפנויות הישראליות האחרונות על מקומות אזרחיים בלבנון, תוך הפרה של הרבונות הלבנונית ושל ההתחייבויות הבינלאומיות בדבר אי-ביצוע תוקפנות נגד תושבים אזרחיים. הם דרשו מהקהילה הבינלאומית INTERNATIONAL COMMUNITY לגנות את המזימות שבהן תומכים שלטונות ישראליים להקמת יחידות חדשות שיוטל עליהן לבצע פעולות מיוחדות - הכוונה לשאילתה של שד הבריאות ולתשובה של שד הבטחון שהכחיש זאת.

הסעיף הבא קובע ששני הצדדים הסכימו כי יש צורך לערוך - אני מבקש לשים לב לתמליל שאני קורא עכשיו - תיאום מחמיד וסדיר בין מצרים, סוריה, ירדן ואש"ף, באופן שיבטיח גיוס מירב כוחות לעמדה הערבית, מתן אפשרות פעולה מאוזנת לכוחות העימות הערביים והבטחת ההכנה ההרדית הערבית המוקדמת לפני חידוש פעולותיה של ועידת השלום בג'נבה.

הסעיף הבא אומר ששני הצדדים מכריזים שאש"ף הוא הנציג החוקי של הפלשתינאים, להוציא את הפלשתינאים המתגוררים בירדן.

עוד סעיף מכריז ששני הצדדים תמימי דעים ביחס להכרח לשתף את אש"ף למשלחת עצמאית בבעיות ועידת ג'נבה, בשלב המתאים, כדי להדגיש את זכותו של העם הפלשתינאי להגדרה עצמית. הם מסכימים גם בדבר הצורך להגיע להסכם הפרדת הכוחות בחזית הירדנית כצעד ראשון לקראת פתרון שלום צודק.

אחרי כן ישנה התייחסות לקפריסין. זה אינו מעניין כרגע. הם רוצים לשמור על האחדות הלאומית של העם הקפריסאי.

כמו כן סוכם שבהיענות להזמנתו של המלך חוסיין יבקר הנשיא סאדאת ברבת עמון. המועד לכך טרם נקבע.

מה הם בקיצור הפירושים להודעה? מן ההודעה כולה בולט הרצון של שני הצדדים להגיע לתיאום עמדות, תיאום המאפשר בעצם את המשך המהלך המדיני כדיוני ג'נבה. מבין השיטין ובשיטין עצמם טמונות גם אי-הסכמות וחילוקי דעות הקיימים ועומדים בין ירדן ובין אש"ף, כאשר מצרים כמובן מודעת לכל חילוקי הדעות הללו והיא עוזרת למלך למצוא ניסוחים שמאפשרים לו לחיות אתם תוך השארת פתחים של הסברה.

היום יש איזו הודעה בעתון בקשר לזה. אני חושב שתוך יומיים שלושה ימים נשמע איך פהמי מתרץ את ההודעה הזאת. בכל אופן איננו מוציאים מכלל אפשרות שתוך הימים הקרובים יימשך המשא ומתן בתיווכה של מצרים ואולי גם בתיווכה של סוריה, כדי לקרב את העמדות בין ירדן לבין אש"ף או מה שקוראים לפחות החלק המתון של אש"ף. כי כידוע לנו הירדנים חותרים לפילוגו של אש"ף על מנת לקרב אליהם את החלק המתון יותר במידה שניתן לקרוא להם כך.

מבחינה ירדנית ההודעה היא חיובית, משום שזמן לא קצר - מוגזם יהיה להגיד "מאז ומתמיד" - הירדנים אינם מתנגדים לנוכחות משלחת נפרדת של אש"ף, כאשר היא קובעת שחלוקת העבודה בין המשלחת הירדנית לבין משלחת אש"ף תהיה כדלהן: הירדנים יילחמו על קבלת השטחים שהפסידו במלחמת ששת הימים חזרה לרבות מזרח ירושלים, ואילו ארגון אש"ף יחבע את שאר חלקי ארץ ישראל, פיצויים לפליטים, החזרת פליטים וכל מיני תביעות, שהקיצוניות הפלשתינאית מאז המופתי ועד היום לא נטשה אותן. ולכן בקביעה המשותפת, שיאפשרו למשלחת אש"ף לבוא לג'נבה, אין משום סתירה לעמדתה הקבועה מזה חדשים לא רבים של ממשלת ירדן.

לעומת זה הובהר ללא ספק, שהפלשתינאים החיים בממלכה ההאשמית-הירדנית - ייוצגו על ידי ירדן. ושלא תהיה כאן טעות אומר: הירדנים אומרים כי הממלכה ההאשמית כוללת את הגדה המערבית ואת מזרח ירושלים, וזה איננו כולל את רצועת עזה.

זהו הסעיף שהרתיח כל כך את ארגוני הטרור, עד כדי כך שהם יצאו בגינוי חריף של ההודעה המשותפת. אמנם לא נאמר בפירוש שהסעיף הזה כולל את הגדה המערבית. אבל מי שמכיר את המינוח המקובל בארצות ערב ובירדן, הוא אינו משאיר שום ספק שהכוונה היא גם לגדה המערבית וגם למזרח ירושלים.

חשר ש. אלוני:

מה עם האזרחות הירדנית?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

לכל הערכים כגדה המערבית ובמזרח ירושלים יש

אזרחות ירדנית.

כאשר המלך וראש הממשלה, שהוא עוד חריף יותר מהמלך, חותמים על הודעה משותפת, אין ספק שהירדנים מתכוונים גם לגדה המערבית ולא רק לגדה המזרחית.

ראש הממשלה י. רבין:

אולי נגיע לנושא העיקרי?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

לפני שנגיע לנושא העיקרי צריך למסור אינפורמציה

מהימנה.

נאמר פה עוד דבר שבעיני אינו חסר חשיבות, והוא שמדובר על אש"ף כנציג לגיטימי של העם הפלשתינאי ולא נקבע שהוא נציג בלעדי. בניירות האחרים שנחפרסמו ברבים בפורומים מולטי-ערביים מדובר עליהם כעל נציגים בלעדיים.

שר התיירות מ. קול:

באלז'יריה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

באלז'יריה ובמקומות אחרים. הם עצמם מציגים את עצמם כנציגים בלעדיים. בהודעה המשותפת לא מדובר עליהם כעל נציגים בלעדיים, אלא כעל נציגים, כנראה על פי אותו הגיון ירדני שיהיו נושאים שיעסקו בהם הירדנים ויהיו נושאים שיהיו שמורים לעיסוקם של הפלשתינאים.

עצם תמיכתם של מצרים בתביעה הירדנית, לנהל משא ומתן עם ישראל על הפרדת כוחות, שמצרים מכירה בזכותה של ירדן על הגדה המערבית, כי ברור שהירדנים דורשים הפרדת כוחות מצד מערכו של הנהר ולא באיזה כוכב לכת שהוא.

לי נראה שהירדנים יצאו בהישג מהועידה הזאת. זה שייך למאמץ הגדול שעשתה מצרים וגם סוריה כדי לצרף את ירדן לא רק לתיאום עמדות אלא ליותר מזה.

אני רוצה להזכיר לכם שבאחת ההודמנויות או בכמה מהן דובר על האפשרות שבישיבות הבאות לא תבאנה משלחות נפרדות של מדינות שונות אלא עלתה הצעה, שלא נתקבלה לפי שעה, ואנחנו לא נסכים לה בשום אופן, שכל המשלחות הערביות תהוונה משלחת אחת, ועל ידי כך יפתרו את בעיית ייצוג הפלשתינאים, כלומר שמצרים, ירדן, סוריה והפלשתינאים יהיו משלחת אחת מול המשלחת הישראלית. הירדנים אינם הולכים עדיין לדרך זו. אני בטוח שהאמריקאים לא יסכימו לזה. איני יודע אם הסובייטים ירצו כל כך בזאת. אנחנו לא נרצה בזאת. מדובר על מדינות. ביחס לכל משלחת נוספת יש צורך שחקבל את אישור הועידה כולה. יש לנו בענין זה זכות וטו.

זוהי תוספת לנייר שהוגש לכם.

עכשיו לגבי ההבדלים במספרים בניירות השונים. היו תקופות שהירדנים עצמם הודו במספר גדול יותר של הפלשתינאים בגדה המערבית. עכשיו זוהי תקופה שהם ממעיטים במספרם. יש חמישים אחוז פלוס פלשתינאים מהגדה המערבית בגדה המזרחית. כיום הירדנים ממעיטים את המספר ל-40%.

מה שנוגע למספרי הערבים ברצועת עזה, ביהודה ושומרון ובמזרח ירושלים, הרי זה לפי מפקד האוכלוסיה של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. בגלל המספרים האלה הטלנו מעין סודיות על המסמך הזה. עד עכשיו לא

ידוע לנו שהוא פורסם ברבים. אולי למישהו מהחברים ידוע על כך. אני מציע להתייחס למספרים של אמ"ן ושל מחלקת החקר במשרד החוץ. הם מחאמים ביניהם פעולה כל ימות השנה - יש להתייחס אליהם כלעובדה פלוס מינוס. סודי הגודל אינם רחוקים כל כך אחד מהשני פרט למספר הפלשתינאים הגרים במזרח הירדן.

כיוון שנתוני-הרקע הומצאו לכם בזמן, איני רוצה לעסוק אף באחד מהם, כדי לחסוך לכם זמן. אחרי שהוספתי לכם ניתוח של הודעת סאדא-ח'וסיין, נדמה לי שאנחנו מעודכנים בנתונים.

הנתונים האלה, שהם רלוונטיים לנושא, אינם משאירים לדעתי ספק שהויכוח אם יש או אין בעיה פוליטית פלשתינאית - אני מדגיש את הצד הפוליטי - הוא ויכוח שנתישן. לדעתי קיימת בעיה כזאת. היא אינה רק כמותית שהופכת לאיכותית, היא גם נובעת מתודעה מעמיקה והולכת, משאיפות לאומיות של צבור פלשתינאי שיש לו קו-ייחוד משלו, שרכש במשך השנים בכוח הרקע המשותף ובכוח הגודל המשותף, ולא פחות מכך הודות, בגלל או מחמת הישגיו הגדולים בזירה הבינלאומית.

מי שקרא את המסמך, יכול לראות את הממדים העצומים של הכרה בינלאומית, גם של מדינות וגם של ארגונים בינלאומיים, בה זכה האש"ף. כולכם יודעים שקבוצות אתניות או שבטיות בעלות שרשים פחות עמוקים מאשר הצבור הפלשתינאי, זכו לגבש לעצמן איוו הכרה לאומית. אנחנו גם עדים לכך שישנן יבשות שלמות או תת-יבשות שבהן נמצאים עמים שונים, בעלי אותה דת ואותה לשון ואותו רקע היסטורי וככל זאת הם מחולקים למדינות שונות. תקחו את המזרח התיכון, היינו את מדינות ערב עצמן. כדוגמה שניה אפשר לקחת את אמריקה הלטינית. אבל נעזוב את אמריקה הלטינית. אך אילו כתוצאה ממלחמת העולם הראשונה היו הבריטים והצרפתים מחלקים אחרת את המזרח התיכון בהסכמת חבר הלאומים, יכול להיות שהגבולות של המדינות היו שונים משהם כיום.

וצודקים אלה האומרים - וגם אני נמנה עליהם - שבסופו של דבר עד לשנים האחרונות לא היה קיים עם פלשתינאי ולא היתה קיימת מדינה פלשתינאית. הערבים, שחיו בארץ-ישראל משני עברי הנהר, היו חלק מאומה ערבית גדולה יותר. כל השטח של ארץ-ישראל היה חלק מאימפריה גדולה, מסונף לכמה מרכזים היסטוריים.

אבל קיימת עובדה. כמשך עשרות שנים, בהדרגה, אולי במקביל להתפתחותו של המפעל הציוני בארץ החלה תודעה לאומנית, בעיקרה לאומנית, חדרה להכרתם של רבים מערביי הגדה המערבית או ארץ ישראל המנדטורית. ותוך כדי מאבק אתנו, עם הישוב היהודי, עם הציונות, עם הבריטים, בהדרגה, באטיות, הם התחילו גם להוות יחידה פוליטית עם נטיות לאומיות גדלות והולכות.

כאן אני רואה צורך לבטא עוד הערכה, ואין אני מחייב מישהו לקבל אותה, ולא חשוב אם ההערכות שלנו תהיינה שוות, אבל חשוב שהמסקנות שלנו תהיינה קרובות אחת לשניה. גם האוכלוסיה המקורית של ירדן המזרחית, בין שהיא בדואית ובין שהיא עירונית או פלחית, היא חלק מאותה קבוצה אתנית ערבית שחיתה בשטחו בגדה המערבית. ולולא חילק צ'רצ'יל את ארץ ישראל לשתי יחידות פוליטיות והפקיד את הגדה המזרחית בידי האמיר עבדאללה, היה מתברר בכלל שהחלוקה אינה אנכית לאורך הירדן מבחינת האופי של האוכלוסיה; כי הבדואי בעבר הירדן המזרחי דומה מאד לבדואי בנגב, והפלח כמזרח הירדן דומה מאד לפלח במערבו של הנהר. הוא הדין לגבי העירוניים. אם כי תמצאו דיאלקטים שונים והגאים שונים גם בגדה המזרחית וגם בגדה המערבית ואפילו בתחומי מדינת ישראל. מכל מקום אפשר לומר כי בראשית היו ערביי שתי גדות הירדן קבוצה אחת או אם אפשר להגיד עם אחד עם החלוקות האופקיות, ולא דווקא החלוקות הפוליטיות כפי שחולקו על ידי המעצמות.

שד התיירות מ. קול:

שתי גדות לירדן לנו.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

היו תקוות ללא מעטים בתוכנו - איני מדבר רק על הממשלה אלא על הצבור הישראלי בכללו - שהבעיה הערבית בגדה המערבית היא בעיקרה חברתית וכלכלית, בעיתם של פליטים, בעיה של רמת חייהם וכיוצא באלה. הדעה הזאת לא היתה מדוייקת. חלה התפתחות עצומה ברמת חייהם של ערביי השטחים ושל הפליטים מבחינת הכנסתם, מבחינת שירותי החינוך וכיוצא באלה. בכלל מסתבר שהילדים במחנות הפליטים מקבלים חינוך כהיקף גדול יותר ממה שמקבלים בכל מדינה ערבית במזרח התיכון. מבחינת אחוז הנוכחים בבתי הספר, אחוז התלמידים הנוכחים בבתי הספר, וזה בעזרה של ססו"ת - הוא גבוה יותר ממה שמקובל במצרים ובלבנון, ולבנון הולכת בראש בין המדינות הערביות.

השר ג. האוזנר:

ומה בנוגע לערביי ישראל?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

כאן האחוז הוא הגבוה ביותר.

אנחנו רואים כי העלאת רמת החיים שלהם לא רק שאינה משככת את הנטיות הלאומיות והלאומניות, אולי אפילו במידה מסויימת מזינה אותן. האוכלוסיה מתפתחת וגם תביעותיה גדלות והולכות. הם קוראים עתונים, מאזינים לרדיו ורוצים יותר.

לכן הפתרון הכלכלי-חברתי לא רק שלא יסלק את הבעיה, הוא מחזק אותה. אין פירושו של דבר שאיננו צריכים לראות לעצמנו דאגה להעלאת רמת חיהם. אבל רציתי להדגיש את הנקודה הזאת.

אני נמנע מלהכנס לדקדוקים עיוניים. מבחינה פרקטית אפשר להבחין, גם על ידי שיחות וגם מקריאה בחומר כתוב, גם ממעקב עקבי אחר ההתפתחות בקרב האוכלוסיה הערבית הפלשתינאית, שלמעשה נתונים הפלשתינאים בשלבים מתקדמים למדי של תהליך התגבשותו של עם. עם בהתגבשותו. עדיין אין לו כל סימני ההיכר של עם בעל וחק במסגרותיו, אבל יחסית, כמקובל בעמי ערב, לדעתי הם הגיעו לרמה גבוהה מאד של התגבשות. ומה שחשוב לא פחות, את התהליך הזה אי-אפשר לעצור לא על ידי הטפה ולא בכוח הנשק. אפשר לדכא אותו, אבל אי אפשר לעצור את התפתחות ההכרה הזאת.

מה שכן ניתן לעשות, אולי ניתן להשפיע על תהליך התפתחותו על ידי מדיניות זו או אחרת, לטובה יותר או לרעה יותר. עלי לומר שאין אנחנו מגזימים באומרנו שאותה אוכלוסיה ערבית בגדה המערבית וברצועת עזה, שבמשך כל שנות השלטון ההאשמי מזה והשלטון המצרי מזה, הייתה אולי הקיצונית ביותר בעולם הערבי נגד ישראל, היא נעשחה בהדרגה לקבוצה אולי המתונה ביותר או אחת המתונות ביותר, דווקא הודות למפגש אתנו. אני מתכוון ל"מתינות" מבחינת החשמה עם קיומה של מדינת ישראל, לא מבחינת אי-רצונה לכיטוי ערבי משלה. ערבי כזה או ערבי אחר, אבל זה לא יהודי ולא ישראלי.

הוא אומר כי כשיש מדיניות נכונה - ואני חושב כי בחלק ניכר של מדיניותנו נהגנו נכון - יש לזה השפעה גם על הלכי הרוח וגם על העמדות של הצד השני. העמדות לדעתי נעשו מתונות יותר גם בהכרה שיש להשלים עם קיום ישראל ושיש להגיע לדו-קיום עם ישראל. לדעתי אין החמתנות בשאיפה לכיטוי פלשתינאי PALESTINIAN PERSONALITY (כל אחד יכול למצוא לכך שם אחר). אני מעריך שיש כאן שאיפה לכיטוי אותנטי לאומי, אותנטי של קבוצה בעלת שרשים אתניים, דת משותפת, תרבות משותפת, לשון משותפת, עם קשרי-משפחה מסועפים, המשתרעים לא רק

בתוככי השטחים המוחזקים על פני שתי הגדות, אלא גם הרחק מעבר לירדן, בסביבות כוויית ומדינות המפרץ הפרסי.

מעניין הוא דווקא ביחס לקבוצה זו שהיא נתונה אתנו בקונפליקט חריף יותר מאשר מדינות ערב. בסופו של דבר הסכסוך בין מדינות ערב ובין ישראל ראשיתו בגלל הבעיה הפלשתינאית. איני רוצה לומר שעל ידי יישובה של הבעיה הפלשתינאית מוכטח השלום באופן אבטומטי. אבל אני מרשה לעצמי להעריך שבלא יישובה של הבעיה הזאת, לא תימצא אף מדינה ערבית אחת, גם לא ירדן הנחשבת למתונה שבהן, שתתן את ידה לחתימת חוזה שלום, שאין אתו הצהרה שתניח את דעתם לפחות של חלק ניכר של הפלשתינאים, שבעיה זו באה על פתרונה, הן מבחינתה הלאומית והן מבחינתה החברתית.

אם כי הפלשתינאים אינם יכולים להיות גורם לחשיג שלום, הם יכולים לתרום משהו לכך. אני יודע שמשלחות של פלשתינאים מהגדה המערבית ומרצועת עזה מבקרות בקהיר ובכירות והן אומרות לא פעם דברים טובים בזכות הסדר עם ישראל.

אבל לארגוני הטרור יהיה כוח לשבש מהלכים מדיניים, ביחוד לאחר התיצבותם של הסובייטים מאחוריהם, כדי לא לתת לפתרון מדיני, שלא ייראה בעיניהם, להתקבל.

גם אם נתקרב באיזו מידה עם הפלשתינאים לתכנית של הסדר שלום שנראית לנו, אין להוציא מכלל הנחה שתשארנה קבוצות טרוריסטיות שלא תשלמנה עם שום הסדר ותמשכנה בפעולות טרור בעזרת מדינות ערב שלא תסכמנה להסדר ועם גורמים בינלאומיים.

הרושם שאנחנו מקבלים מהאינפורמציה שיש לנו הוא, שלמרות הצהרות גלויות גם בקהיר וגם בדמשק, שאש"ף הוא הנציג הלגיטימי של הפלשתינאים רוצות המדינות הללו שירדן לא תוצא מהמערך הצבאי האנטי-ישראלי. הן

מוכנות בשביל זה לשלם לירדן גם את המחיר שבעצם שילם סאדאת בהצהרה המשותפת עם ירדן. ידוע שאפילו אסאד, הנחשב לקיצוני יותר מאשר סאדאת, מנסה לתווך בין ארגוני הטרור והחבלה, לפחות הצעיקה, לבין עמאן, שהטרוריסטים יראו בירדן, כשיתוף עם הפלשתינאים, את הנציגות המאוחדת במאמצים המדיניים כדי להבטיח את זכויות הפלשתינאים, או כפי שהאמריקאים אומרים, את האינטרסים של הפלשתינאים.

מבלי להכנס להגדרות פילולוגיות, אני חושב שצדק ראש הממשלה כאשר אמר, כי מה שלא יהיה, הבעיה הזאת קיימת וכל אחד מגדיר אותה כרצונו. השאלה היא: האם אנחנו צריכים להמשיך ולטעון בדרך הלאוים בנושא הפלשתינאי או להתחיל להתייחס לבעיה זו בדרך החיוב, גם על מנת לחפש פתרון חיובי וגם כדי לחזק את מעמדנו בחזית ההסברתית בזירה הבינלאומית? איני מתכוון רק לממשלות. אני מתכוון גם לדעת הקהל במבנה הרחב, של הוגי דעות, של תנועות פוליטיות, של עתונות וכיוצא באלה.

לא פעם כאשר טוענים, מדוע אין ההסברה הישראלית מצליחה להסביר את העניין הפלשתינאי, אומר לכם בגילוי לב: איני חושב שכדאי להסביר את הבעיה הפלשתינאית מנקודת ראות של התעלמות מקיומה. יותר קל לעשות הבחנה בין צבור המונה איקס מיליונים או כך וכך מאות אלפים לבין ארגוני טרור וחבלה. וכאן קורה כמעט דבר טרגי, ששני הגורמים היחידים הטוענים בשם הפלשתינאים הם ארגוני הטרור והחבלה מצד אחד ובית המלוכה ההאשמי מצד שני. הרוב הדומם הזה, שחי בקרבנו כמעט ולא השמיע את קולו.

שד התיירות מ. קול:

באשמתנו.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

תן לי ללכת בדרכי.

ארגוני הטרור והחבלה, על ידי פעילות פוליטית ענפה, על ידי פעילות הסברתית, על ידי פעולות טרור, וככל שהן זוועתיות יותר הן בכל זאת מצליחות להחדיר לתודעת הצבור בעולם, שיש כאן בעיה כאובה שאי אפשר לפתור אותה אלא על ידי פתרון פוליטי. יש גם שטחיות של הגישה. המלך בשל היותו שליט הגדה המערבית לפני מלחמת ששת הימים לא הביא אותם לידי ביטוי, ומיליון הערבים החיים בגדה המערבית וברצועה עזה, בכלל בשטחים המוחזקים שלנו, לא בא לידי ביטוי במוכך הפוליטי ובמוכך ההסברתי, אם כי עשינו דברים גדולים וחשובים מבחינה קונסטרוקטיבית בשטחים המוחזקים, הרי מסתבר שמבחינה פוליטית אין למיליון הזה לא ביטוי, לא דמות ולא פרצוף, הוא חלק מדיני אמורפי שאין לו הביטוי הזה.

הגענו לדעתי לשלב, שבו העולם, לרבות הגורמים הידידותיים בעולם, לרבות גורמים יהודיים שאין להטיל ספק בידידותם לישראל, שלא לדבר כבר על גורמים יהודיים שהם זרים לציונות - מכבידים עלינו בשאלותיהם. מסתבר כי כאשר מדיניות אינה מביאה בחשבון נתונים בסיסיים כפי שהם קיימים בשטח, אין הם ניתנים להסברה פשוטה וההסברה אינה נקלטת.

אני יודע שבתקופת אבא אבן הוצא חומר למכביר בנושא הפלשתינאי. היו תקופות שקל היה להסביר את הנושא בראשית הדרך. הענין נעשה קשה וקשה יותר. אמנם אין אני חושב שקשיי הסברה צריכים להכתיב את המדיניות שלנו. את המדיניות שלנו צריכים להכתיב האינטרסים החיוניים והשדשיים של המדינה. אבל בשעה שאנחנו מאמצים את האינטרסים הבסיסיים שלנו, ניתן להסבירם אולי אם נקשור את הבטחת האינטרסים הבסיסיים שלנו גם בהתחשבות באינטרסים הבסיסיים של הזולת ויהיה לנו או קל יותר בשדה ההסברה. אין צורך להכביר במקומות שאולי אפשר להקל בהם.

מכאן אני מגיע לחלק המעשי של הניתוח. אני רוצה שלא תהיינה לכם אשליות, אם יש למישהו מכם אשליות. עד רגע זה כל ארגוני הטרור והחבלה קטורים באמנה הפלשתינאית, זו שעורכנה בשנת 1968 ואת הטקסט שלה אתם יכולים למצוא בתיק שלכם, זו הכלולה במיסמך של משרד החוץ. יש גם איזו חוברת של הרכבי בענין זה ובעשר הנקודות שעליהן שוחחנו בשעתו מיד אחרי ועידת הארגונים הפלשתינאיים בקהיר. ישנה נוסחה על מדינה פלשתינאית חילונית, שבה יתרו זה על יד זה וזה עם זה מוסלמים, יהודים ונוצרים. זהו תכסיס תעמולתי שקוף שצריך לדבר על לבם של שנאלנים, של מרכסיסטים ושל לניניסטים, כאילו הדבר הזה ניתן ולומר "שאינן אנו רוצים להדוף הימה אף יהודי אחד, והבה ונחיה כולנו בארץ ישראל השלמה משני עברי הירדן כמדינה אחת ונחיה בשלום ובאחוה". ותמיד מביאים את לבנון כדוגמה. אפשר גם להזכיר פרטים מעניינים מתולדות לבנון באשר ליחסים בין מוסלמים ובין נוצרים, אפשר להביא פרקים מלבנון. אני פטור מלשכנע את המשוכנעים.

בקהיר שמו את עצמם ארגוני הטרור והחבלה כאפורופסים וכמועמדים לשלוט בכל שטח שיפונה על ידי ישראל, מתוך התחייבות שהשטח הזה לא יהווה את המדינה אלא בסיס להתפשטות נוספת לשני הכיוונים, גם על חשבון ישראל מערבה וגם על חשבון ירדן מזרחה. עם בקהיר דברו הנואמים נגד ישראל ונגד רבת עמון בנשימה אחת. ובצדק אמרה אישיות אמריקאית חשובה לא מזמן באיזו שיחה פרטית, שהקמת מדינה פלשתינאית מיסודם של ארגוני הטרור והחבלה פירושה מדינה אירדנטית גם כלפי ירדן וגם כלפי ישראל, נוסף כמובן לסכנה, שמדינה כזאת, אם תונהג על ידי ארגוני הטרור והחבלה או אלמנטים חזקים מתוכם, עלולה להיות פרו-סובייטית ובסיטואציה מדינית מסויימת בינלאומית אנחנו עלולים למצוא מאחו סובייטי, ולו גם פוליטי ולא רק צבאי עשיר בתוכה של הארץ עם כל המשמעות הפוליטית והצבאית שיכולה להשגמע מנוכחות כזאת. אתם רואים כי הסובייטים למרות הדטאנט ולמרות השאיפה לחשיג מקום של מדינה מועדפת במדיניות האשראי וההשקעות של ארצות הברית, מעיזים לנקוט בצעדים המרגיזים את ארצות-הברית, אפילו באי כמו קפריסין שהוא אי שכן לנו וזה באזור רגיש כל כך כמו המזרח התיכון.

כיוון שאני מתייחס אל העם הפלשתינאי כאל עם קיים, אני רואה אותו גם כעם שלם, שחלקו חי בעבר הירדן המזרחי וחלקו חי בעבר הירדן המערבי. אולי אומר משהו שאין לו חשיבות היסטורית, אבל יש לו חשיבות. רוב הערבים הירדניים, כלומר רוב הערבים נושאי אזרחות ירדנית משני עברי הנהר, הם פלשתינאים מבחינת מקורם בגדה המזרחית, ורוב הפלשתינאים הם נושאי אזרחות ירדנית. כלומר רוב הירדנים הם פלשתינאים ורוב הפלשתינאים הם ירדנים מבחינת האזרחות שלהם. זה איננו דבר חסר ערך. וזה ניתן לבדיקה באחוזים.

השר ש. אלוני:

60%.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

הירדנים עצמם אינם גורסים שכל מי שאי-פעם גלה מפלשתינה, הוא בהכרח גם פלשתינאי. אני למשל איני בטוח אם במסגרת של פתרון ירדני-פלשתינאי הם יישוו לקבל את המוני הפליטים מהמחנות בלבנון, וזה מתוך שיקולי-פנים גרידא, מבחינת אי-הבטחון בלויאליות של האלמנטים האלה וכיוצא בזה.

בירדן עצמה קיים ויכוח. הויכוח הוא בין זרמים. הזרם הדומיננטי, שמייצגים אותו המלך וראש-הממשלה - ראש הממשלה הוא איש חזק, הוא גם שר החוץ וגם שר הבטחון וגם המושל הכללי של ירדן - רוצה להחזיר את השלטון ההאשמי לגדה המערבית, בעוד שישנו זרם, קטן יותר ולא חשוב שגם הוא מקורו בבית המלוכה אבל לא רק בבית המלוכה, המושפע על ידי המלכה האם, על ידי הנסיך חסן, משפחת ווספי טל, שנרצח בקהיר, ועוד שבטי כדואים, ואפילו פלשתינאים אחדים והחמולה הגדולה של ג'מאלי - אלה בכלל טוענים שירדן צריכה להסתלק מכל טיעון לגבי המערב, היא אינה חייבת לעשות שלום עם ישראל והיא אינה חייבת להכריז מלחמה על ישראל, כיוון שלא יהיה שלום בלי פשרה טריטוריאלית: השאירו לפלשתינאים לעשות זאת, אבל הם אינם נאמנים על המטרה הזו, יהיו לנו צרות אם נחיה אתם, בואו

נסתגר בגדה המזרחית, מצבנו הכלכלי משתפר והולך, מחירי חמרי הגלם שיש לנו ומחירי הפוספטים הולכים ועולים, אנו זוכים בחמיכה לא קטנה מארצות הברית ומארצות נפט ערביות ומהעולם. הם אומרים: כואו ניפטר מהגדה המערבית, נהיה פטורים מלהלחם עם ישראל ונהיה פטורים מלעשות שלום עם ישראל, נשאר לפלשתינאים לעשות את המלחמה, בין אם הם שייכים לארגונים אלה או לארגונים אחרים.

האסכולה האחרונה גורסת שיש לעשות הבחנה אפילו בין פלשתינאים לבין פלשתינאים החיים היום בגדה המזרחית ולומר להם: תבחרו בין נאמנות לממלכת ירדן ההאשמית, ואז תהיו שווים לכל האזרחים, ובין יציאה מהירדן חזרה לגדה המערבית או לכל ארץ ערבית אחרת.

איני רוצה שתקבלו רושם שהזרם השני הוא דומיננטי. אבל אין לי ספק שבית המלוכה או נאמר המלך והממשלה הירדנית עשויים להשתמש בארגומנט הזה כדי להפחיד אותנו, שאם הם לא יטפלו בפלשתינאים, אנחנו נצטרך לטפל בהם, ולפי המושגים שלהם אנחנו נעדיף משא ומתן עם הירדנים על פני משא ומתן עם הפלשתינאים.

אם כי אני מחייב כמו בעבר פתרון ירדני-פלשתינאי, לא הייתי רוצה שהירדנים יחיו בהרגשה, שהמהלך האפשרי הזה, שהם יתנו גט-כריתות, ספר-כריתות לגדה המערבית, מהלך עלינו אימים עד כדי כך שאמורת האפשרות הזאת נשלם כל מחיר שיתבעו מאתנו, כי יהיו מחירים שלא נוכל לשלם אותם אם אנחנו רוצים הסדר של שלום שיעניק לנו גם בטחון.

מה הן האלטרנטיבות האפשריות? ישנן שתי אלטרנטיבות קיצוניות. האחת אומרת: כן פלשתינאים, לא פלשתינאים, אנחנו איננו מוותרים אף על שעל מהגדה המערבית, במוקדם או במאוחר אנחנו מחילים עליה את החוק הישראלי, ארץ ישראל השלמה, עם מתן זכויות של שוויון לאוכלוסיה הערבית, ויש פגמים לכך, הגליל או המשולש הקטן, יש מי שמוסיף ואומר: ניתן להם אלטרנטיבה לבחור בין נתינות ישראלית לבין נתינות ירדנית ואז הערבים לא יבחרו לכנסת, ואז

נהיה פטורים מלתת להם זכות בחירה לכנסת, אמנם הבעיה הדמוגרפית תישאר בעיה דמוגרפית, אבל היא לא תהיה כל כך פוליטית. ואז יהיה לפלשתינאים בית לאומי כעבר הירדן המזרחי, אם ירצו שם מלך - יהיה להם מלך, ואם לא ירצו במלך - תהיה להם רפובליקה או דיקטטורה צבאית.

האלטרנטיבה ההפוכה הקיצונית - וגם לה יש טוענים בצבור הישראלי, לא בממשלה: להחזיר הכל תמורת חוזה שלום, בין שהחזרת הכל פירושה החזרת הכל לירדן כתוצאה מחוזה באיזו וריאציה אחרת, עם מהלך ביניים. איני עוסק עכשיו במהלך הביניים. מכל מקום נדמה לי שאף לאחת משתי האלטרנטיבות האלה אין תומכים בממשלה.

אבל ישנה גם אלטרנטיבה שלישית. איני מדבר על אלטרנטיבות תיאורטיות האומרות: "טוב אשר תאחו בזה וגם מזה אל תנח ירך". כיוון שאנחנו מתיירים מהבעיה הדמוגרפית, ובצדק, ביחוד אם נזכור שהריבוי הטבעי שלהם עולה על שלושה אחוז לשנה, עם המשמעות הסוציאלית שיש לכך ועם המשמעות הפוליטית הפנימית שיש לכך, הבה נחפש אולי פשרה אידיאלית, שממשלת ירדן תקבל על עצמה את השליטה האזרחית על השטחים, כלומר האוכלוסיה תהיה בנתונים ירדנית, בין שמישהו מצרף לזה את עזה ובין שאינו מצרף את עזה, והשליטה הצבאית תהיה בידינו, ואז יהיה לישראל מירב הבטחון בלי בעיות דמוגרפיות, והמשטר ההאשמי יהנה משליטה אזרחית מלאה על כל האוכלוסיה הירדנית שלו עם הרגשת החזרה של שלמות הממלכה.

האלטרנטיבה הנוספת היא הסדר פלשתינאי טהור, כלומר להתחשב יותר בסנטימנט הפלשתינאי, לומר לפלשתינאים החיים בקרבנו - יש כאלה המרחיקים לכת ואומרים, שיש לומר זאת גם לאלה שאינם בשטחים המוחזקים, לומר להם: בבקשה אנחנו מוכנים לעודד אתכם להקים מדינה פלשתינאית שתהיה בחוזה שלום עם ישראל ועם קשרים כלכליים וכל מה שנחוץ, אבל היא עצמאית, היא אינה שייכת להאשמים. כמובן היא יכולה לקיים יחסים טובים עם ירדן ועם כל מדינה ערבית אחרת. אבל תהיינה מגבלות על חימוש ועל יחסי חוץ.

וישנה האלטרנטיבה האחרונה, שאני תומך בה, והיא, תוך כדי הכרה בבעיה הפלשתינאית, מציאת פתרון לבעיה הזאת בהקשר עם ממלכת ירדן ובמסגרת של שלום עם ירדן.

שר התיירות מ. קול:

פדרציה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

מדוע אינני שש למדינה פלשתינאית עצמאית? לא בגלל הטענה שהיא קטנה מדי ולא תוכל לשאת את עצמה מבחינה כלכלית. איני בטוח שלא תוכל לשאת את עצמה מבחינה כלכלית, כאשר על ידה קיימת מדינת ישראל מתפתחת בקצב כזה ושיש לה שם כוח האדם הקונסטרוקטיבי. לא זאת תהיה בעית המדינה הפלשתינאית. אני מעריך שמבחינה כלכלית תשא את עצמה, ביחוד אם לא יהיה שם צבא גדול. אבל אני בהחלט חושש שמדינה כזאת, בניגוד לרצונה של ירדן, כל עוד לא מוצו כל תהליכים עם ירדן, תדחוף את ירדן לזרועותיה של קהיר ושל דמשק וזה מבטיח לנו כמעט בוודאות, שבמלחמה הבאה כאשר תהיה, אם תהיה, ידחוף המצב הזה את ירדן לפתוח חזית מזרחית פעילה, לא בדומה למה שהיתה במלחמת יום הכיפורים. והסכנה הגדולה, הגדולה מאד, היא של חדירה סובייטית בסיטואציה מתאימה בניגוד לרצוננו ובניגוד לרצונה של ירדן.

כי פה צריך לזכור שלנו ולירדן יש כמה אינטרסים אוביקטיביים זהים כמעט. שנינו איננו מעונינים במדינת נפל כזאת, שנינו איננו מעונינים בחדירה סובייטית לאזור, שנינו איננו מעונינים בפתיחת חזית מזרחית, אנחנו - משום שאיננו מעונינים לעסוק בחזית נוספת, והם מתוך פחד שיובטו במלחמה כזאת. אני מניח שיש לנו עוד אינטרס משותף, גם אם הירדנים לא יאמרו זאת אף פעם בגלוי - הם אינם רוצים ליפול לזרועותיהן של קהיר ושל דמשק, מתוך פחד שבסופו של דבר זה יחייב אותם לקבל צבאות זרים על אדמתם, ולירדנים ישנה עדיין טראומה חזקה

מנוכחות הצבא העיראקי על אדמתם שנים לא מעטות.

אני מסוייג גם מהאפשרות השלישית ולא רק משתי האפשרויות הקיצוניות. קודם כל משום שאין זו אפשרות ריאלית. לכל היותר - גם בזה אני מטיל ספק - אפשר יהיה להגיע להסכמה עם הירדנים על תקופת מעבר במסגרת של נסיגה ישראלית מודרגת, נאמר במשך איקס שנים, כשבשנה הראשונה מפנים משטח זה וכעבור שנתיים מפנים עוד חתיכה, נאמר שתוך חמש שנים מפנים את כל השטח. ואז אנחנו בעצם חוזרים עם תיקונים כל שהם של הגבול לקו הירוק שמלפני מלחמת ששת הימים.

מה פירושו של הגבול ההוא מבחינה צבאית, אני פטור מלומר לכם. ואני רוצה להדגיש הדגש היטב: הויכוח הזה המתנהל בינינו ובין גורמים ידידותיים בעולם, כאשר הם מנסים לומר שבעידן טילי קרקע-קרקע ובעידן המטוס העל-קולי וכל מיני כלי-משחית אפקטיביים אין חשיבות יותר לגאוגרפיה, אין לך דבר שטות והבל גדול מזה. דווקא מהפיתוח הדומטי של אמצעי הלחימה הקונבנציונליים, עוצמת האש, כושר ההפגזה, כושר הניידות, מהירות הטיסה, חיל הרגלים הממוכן ואפשרות החדירה בדרכים לא נראות מהים ומהאוויר, נודעת לגאוגרפיה ולמשולים הטבעיים חשיבות כפולה ומכופלת.

הוא הדין ביחס לעומק האסטרטגי. מי שנדבר על העומק האסטרטגי כעל דבר חסר-ערך בשנות השבעים, אינו יודע על מה הוא שח. דווקא בגלל ההתפתחות של אמצעי-הלחימה הקונבנציונליים יש צורך בעומק אסטרטגי. מביאים לנו דוגמאות ממלחמת ששת הימים: הנה התחלחחם ברפיח ולאן הגעתם? הגעתם לתעלת סואץ ומה קרה לכם! אלה הן דוגמאות שגחיות מאד שאינן מביאות בחשבון גם את האסטרטגיה של שתי המלחמות האלה וגם את שלב ההתחלה של שתי המלחמות האלה.

אני פטור מלשכנע את השולחן הזה שאיננו יכולים לחזור לקו הירוק ההוא. אני רוצה לומר ששטחה אחרת, שנתן לנו גבול בר הגנה, תתקבל על ירדן. לנו יש אינטרסים כלפי עצמנו וכלפי הנוער שלנו. אם כי אנחנו

מעוניינים גם בדעת העולם, אבל אנחנו רוצים שהנוער שלנו ושהחיילים שלנו יידעו שממשלתם עושה מאמץ גדול להגיע לשלום תוך כדי פשרה טריטוריאלית, ובלבד שתעניק לישראל גבולות בני הגנה, כלומר שליטה ישראלית קבועה על מערכים גאו-אסטרטגיים, שאם לא ירתיעו את האויב מלפתוח במלחמה, יבטיחו לנו נצחון קל יותר וכפחות אבדות מאשר בלי זה. ויש ערך גם לכך.

אני חושב כי הרעיון של שליטה צבאית ישראלית בשטחים המוחזקים תוך שיגור האזרחות שלהם לממשלת ירדן, אינו דבר שיתקבל על דעת ירדן ולא על דעת העולם. ואם זה היה מתקבל, זה היה אולי מתקבל כהסדר ביניים לתקופת מעבר, ששלביה ייקבעו מראש, עם ידיעה מראש שיבוא תאריך, שאיננו כל כך רחוק, שבו נצטרך לפנות את העמדה הצבאית האחרונה, ככל שלא תהיה במסגרת של הסכם קבוע בינינו ובין ירדן. איני מדבר על התיקונים ההכרחיים בינינו לבין המצרים ובינינו לבין הסורים.

שר התיירות מ. קול:

על רצועת עזה לא אמרת דבר.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אינני נכנס עכשיו לקביעה סופית. אני מדבר על חלק הארי של הפלשתינאים. אני רוצה להזכיר לכם שחכנית רוג'רס המפורסמת או ה"אינפוס" באנגלית לא התייחסה לתיקונים קלי ערך בינינו ובין מצרים. היא כן הזכירה תיקוני גבול אפשריים על בסיס של הדדיות עם ירדן.

בראיונות שונים שדמלך נתן לעתונאים הזכיר את האפשרות של תיקוני גבול אפשריים על בסיס של הדדיות. כמובן אילו תיקוני הגבול ההדדיים היו לפי המושגים של טקסט יכולנו למצוא פתרון במסגרת הנוסחה הזאת. אבל היות ומדובר על נוסחה של תיקוני גבול במסגרת ארץ ישראל, וודאי נתכוונו

לתיקונים לטרונניים, לא לתיקונים משמעותיים. עם כל הכבוד לחשיבותו של אותו גבול, הרי תיקוני הגבול צריכים להיות משמעותיים לא רק לאורך הקו הירוק, כמו לטרון וגוש עציון, אלא התיקונים צריכים להיעשות דווקא לאורך הירדן ועל רוכסי ההרים השוממים שממערב לירדן ושיכולים להעניק לישראל עומק אסטרטגי שאיננו מחייב סיפוח של אוכלוסיה ערבית ניכרת או אפילו כלשהי פרט לבודדים מאד, עם נסיון לחפש פתרון לתסכיך האחדות.

עכשיו אני רוצה לומר משהו על המהלכים. לא הייתי מתנגד לכך שהגישה תהיה, שחמורת ויתורים ירדניים בבקעת הירדן - אני חוזר ואומר שכל אימת שאני אומר "בקעת הירדן", כוונתי לא לבקעה אלא כוונתי לתשלובת של הנהר, הבקעה וההר, כלומר רוכסי ההרים השוממים שאינם מיושבים או אינם מיושבים כמעט, ומדבר יהודה, כלומר עם אפשרות של חיבור רבוני בין שתי הגדות - איני מדבר עכשיו על רוחב החיבור - תמורתם הייתי ממליץ שהעיר עזה רבתי תימסר לירדן, אפילו בתחום של הסכם כזה או אחר, כנמל חופשי שלה, כשליטה שלה.

שר התיירות מ. קול:

כמובלעת.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

כמובלעת עם אפשרות של יציאה, במסגרת שלום, ואני מניח כי במסגרת שלום לא ייסגרו הגבולות בין המדינות, אלא יוסדרו בצורה מבוקרת.

לגבי המהלכים. נאמר על השלבים הבאים בצורה נוסחאות אלגבראיות. נאמר לא פעם גם על ידי ראש הממשלה וגם על ידי שר הבטחון: **PIECE OF LAND OR TERRITORY AGAINST PIECE OF PEACE**, זה נכון, כי גם מה שעשינו עד עכשיו בהסכם הפרדת הכוחות ויתרנו על כבדת-ארץ מול הסדר מדיני זה או אחר, שאני די מודאג ממנו.

רק לא הייתי רוצה שהצד השני יחשוב שאם תמורת כבוד ארץ אנחנו מקבלים כבוד שלום, הרי תמורת כל השנאים המוחזקים אפשר לקבל מצב שלפחות לא תהיה בו מלחמה.

שד הדתות ושד המשפטים ח. צדוק:

שלום מלא.

סגן ראש הממשלה ושד החוץ י. אלון:

אנחנו חושבים כי ההסדרים החלקיים או הסדרי הביניים אינם חייבים להוציא מידינו את האופציה הרצינית או התמריץ לצד השני להגיע באמת לשלום ולא להיגרר למלחמה. לפי שעה לצערי כל מדינות ערב, לרבות ירדן, נוקשות במדיניות של "אף-שעל", לא ישראל דווקא, אלא מדינות ערב הן בעד מדיניות של "אף שעל"; המלך טוען לתיקונים מועריים במסגרת של הדדיות. גם אני אומר: אף שעל, שעל מול שעל. הערבים רחוקים ממה שהתבטאנו עד עכשיו, אפילו בממשלה הקודמת, לגבי הנכונות של פשרה טריטוריאלית.

פה ישנה בעיה רצינית מאד. אני נשנתי לרווחה כאשר קראתי את ההודעה המשותפת המצרית-ירדנית.

שד הפנים ושד המשטרה ש. הלל:

האם אתה מתעלם מהמחיר שירדן שלמה?

סגן ראש הממשלה ושד החוץ י. אלון:

אני יודע שאנחנו חלוקים בנקודה זו. אני חושב שהיינו קרובים, יותר ממה שנראה לך, להשתלבות יתר של ירדן במערך המצרי-סורי. ואני בטוח שהודות לגורמים שונים, בינלאומיים ואחרים, יש משהו מהתיסכול שהתחיל לפקוד את עמאן ולהטיל עליה פחד.

אני למשל מאד מרוצה ממה שקראתי עכשיו, שהירדנים מציעים לדחות את ועידת הפסגה הערבית מספטמבר. איני יודע למתי הם מציעים לדחות אותה. אבל כל חודש שועידת פסגה נדחת, היא רווח. כי בפסגות האלה מניעים לפסגות ערביות קיצוניות. כאשר הם נפגשים יחד, הם כובלים את ידיהם ואת רגליהם לעמדות קיצוניות מאד.

אעשה מאמץ שגם ועידת ג'נבה לא תתקיים דווקא בספטמבר. אני חושב שכל חודש של דחיה הוא לטובת העניין, גם מתוך השיקולים של הזירה הפנימית וגם מתוך השיקולים של זירת המזרח התיכון.

אבל מבלי להכנס למה נאמר ואיך נדבר עם וושינגטון, אלא אם תהיינה שאלות בעניין זה - אני רוצה רק לומר דבר אחד: מצפון תפתח הרעה. הסורים יודעים שישראל אינה מתכוונת לוותר אף על שעל אחד, שהיא אינה יכולה לוותר על שליטתה הקבועה ברמת הגולן. הם קוראים את ההודעות שלנו. הם שמעו את בשורת הקמתה של העיר החדשה ברמת הגולן. הם מודאגים שגם מצרים ובעקבותיה ירדן, או ירדן ובעקבותיה מצרים, או מצרים בלי ירדן יתקדמו להסכם נפרד, והיא, סוריה, תישאר לבדה. והסורים, על פי כל האינדקציות, מתכוונים להיות מכבידים מאד עלינו במהלכים הללו. וגם להם, וגם למצרים יש שני מועדים מחזוריים, ואלה הם המחזוריים של פקיעת תוקף המנדט של חיל האו"ם על שני השמות שלו. לקראת כל דיון במועצת הבטחון נצטרך להאבק על הארכת תוקף המנדט של חיל האו"ם.

אני שלם לגמרי עם מה ששמענו ביום שישי מפי ראש אמ"ן איך הוא מתאר לעצמו, איזה סצנריות ותסריטים יסדרו, מבלי להכנס מיד למלחמה, אולם לכרסם בהסכמים האלה על מנת להכביד עלינו, ובעיקר על ארצות הברית, עד כדי פתיחת אש, כדי להשיג הישגים פוליטיים, לאו דווקא הישגים צבאיים מרחיקי לכת.

אין אני מציע היום הצעה מרחיקת לכת. עוד אפגש עם ראש הממשלה בנדון. אם המהלך הבא, יהיה נתי שיהיה, נאמר כעבור 3-4 חודשים, יהיה עם מצרים, הרי במקביל לכך או מיד אחרי זה תעמוד סוריה על מה שמגיע לה. היא רואה את עצמה בסימטריה עם מצרים: שתיהן לחמו, שתיהן הגיעו להסכם הפרדת הכוחות. אילו יוכלנו להגיע למצב שנאמר, כי אנחנו נשכנע את האמריקאים והאמריקאים ישכנעו את הירדנים, שהמשא ומתן אתם מתחיל אחרי ועידת ג'נבה ולא לפני ג'נבה, כתוצאה מועידת ג'נבה, שאותה צריך לדחות עד כמה שאפשר - לא מדובר בשנים אלא בתודשים.

ראש הממשלה י. רבין:

הבעיה היא האם אנחנו נכנסים למהלכים. אחרת לא

נגיע לדיון היום.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

יש קשר בין ירדן ובין הבעיה הפלשתינאית. היות ולפי דעתי - אני חושב שלפי דעת רוב חברי הממשלה - יש קשר בין ירדן ובין הפלשתינאים, ככל שמדובר בפתרון הבעיה הפלשתינאית, לכן מוכרח אני לומר מלים אחדות על ירדן.

איני נבהל מהאפשרות שיקוימו מגעים גלויים במסגרת של ועידת ג'נבה או לא במסגרת של ג'נבה - הם יכולים להיות גם באזור - בינינו ובין ירדן לפני מהלך נוסף עם מצרים ובמקום זה ניכנס יותר עם מצרים למשא ומתן על מהות השלום ודברים כאלה, שאיני צריך לפרט אותם בשלב זה של דיון.

יש לנו פה דילמה ואנחנו צריכים למצוא לה דרך פרקטית: מצד אחד אנחנו מעונינים שלא יוצר קפאון שיוליך למלחמה. מצד שני איננו רוצים במהלכים הפוזים שיביאו לפתרונות מדיניים כאלה שיחלישו מאד את מעמדה של ישראל, גם מבחינה צבאית ואולי גם מבחינה מדינית, כלומר התקדמות - כן, חפזון - לא.

שר הבטחון ש. פרס:

בפרקטיקה שאני רכשתי לי בישיבות הממשלה, יש שתי צורות של דיון בישיבות. נמסרת סקירה בישיבה. שר מוסר סקירה. אחרי כן ישנם חלוקי-דעות. יש דיון שנועד לקבל החלטות. במקרה כזה צריך להביא את הצעות ההחלטות לחברי הממשלה מראש. אני רואה בדיון הזה אחד הדיונים האומללים ביותר שישנם.

שר התיירות מ. קול:

אתה לא רצית בדיון הזה. הוחלט בענין זה נגדך.

שר הבטחון ש. פרס:

אולי תתרגל לעצוע גם דעת חברים אחרים. אין כאן מפלגה ואין זה סימפוזיון. אני חרד מאד שרוב הדברים שהועצמו כאן יתפרסמו ויוצאו החוצה. אם שר החוץ אומר, אני מציע לוותר על עזה ושעזה תימסר לירדן, הרי יש הבדל אם יגאל אלון יגיד זאת בדיון מפלגתי או יכתוב על כך מאמר או אם

הוא אומר זאת בישיבת ממשלה. יש ערבים החיים בעזה, וישראל שולטת על עזה.

שר התיירות מ. קול:

אכן אמר זאת.

שר הכטחון ש. פרס:

ואם אכן אמר זאת, זה כשר וזה מחייב אותי? ואם אכן אמר זאת, אסור לי להגיד אחרת? אני מתייחס בכבוד לדעותיך, התייחס גם אתה בכבוד לדעות של אחרים. אין זה משחק ילדים.

אם זהו דיון תאורטי על הבעיה הפלשתינאית, אבקש לומר דברים אחרי דברי הפתיחה ואז אומר מדוע הגישה שהציג לפנינו שר החוץ תביא דברים קשים למדינה. אולם אם זה דיון לקבלת החלטות, אני מבקש לראות את הצעות ההחלטות מנוסחות במדויק, כדי שאוכל להתייחס אליהן. איני רוצה שאחרי כן יגידו, הנה בישיבת הממשלה דברו דברים כאלה וכאלה. האם התייחסת אליהם או לא התייחסת אליהם? זהו דבר רציני. אם שר החוץ מסר סקירה, הרי בסקירה אינן צריכות להיות שום הצעות, ואם ישנן הצעות כאלה צריך לנסח אותן לפני כן ועליהן צריך להיות דיון בממשלה.

אני רואה בזה השלכה קטלנית על הנוער בארץ. אם ישנה בעיה פלשתינאית, אם זה עם שלם עם תרבות או לא עם, אם יש לו אטריבוטים של עם, אנחנו נכנסים לויכוח לא פשוט. יש לנו תושבי שטחים שאנחנו עדיין מנהלים אותם. ישנה החלטה שלא להחליט לפני הזמן, לא על בעיות דמוגרפיות ולא על שטחים.

שר הדתות ושר המשפטים ח. צרוק:

איפה ישנה החלטה כזאת?

שר הבטחון ש. פרס:

נאמר בקוי היסוד שכל שינוי ביחס ליהודה ושומרון

יובא להכרעה בבחירות.

השר ש. אלוני:

לא כך נוסח.

שר הבטחון ש. פרס:

האם אנחנו דנים על בנק בריטניה ארץ ישראל ומנסחים הצעות ואומרים אילו השלכות כספיות תהיינה לכך? בזה יוכל כל שר לעיין ולומר את דעתו.

אבל דיון על הנושא שלפנינו אי אפשר לנהל על

הצעה בערך.

אני חושב שגם צריך להתקיים כאן דיון על מה שאנחנו צריכים לעשות בארצות הברית, וזה בקשר לשליחותו של שר החוץ לשם. עד עכשיו לוח הזמנים הוא מאוד משובש. ארצות הברית טרם השיבה על בעיות הרכש. טרם אושר הצד הכספי. ביום שישי הבאתי את תשומת לבכם לכך שיש איום סורי להתקפה, שיש נסיון לפתוח את ירדן לפתוח חזית. והנה בעתונות כותבים - איני יודע אם זה נכון - שמטרת הדיון היום להחליט שישנה בעיה פלשתינאית. האם זה שייך לסימפוזיון תאורטי או לדיון בממשלה?

אם העמדה שהוצגה לפנינו תתקבל, פירושו של דבר להגיד לירדן "אתכם גמרנו".

אנחנו דנים בעניינים דציניים ביותר של שלום ומלחמה. אם הדיון הזה נועד להסתכם במשהו, אני מבקש מראש הממשלה לדעת מהי הצעת הסיכום, ואם ישנה הצעת סיכום - אני רוצה לראות אותה מראש. אני מבקש לדחות את המשך הדיון לשבוע הבא.

אם זוהי סקירה וזהו דיון סימפוזיוני - בבקשה, יביעו החברים דעות. אבל אז הדיון איננו מחייב ואינו נועד להסתכם.

הממשלה היא גוף מאורגן ומסודר, שיש לו סדר דיונים. רצוי שלא ייכנס לדיון תאורטי סתם. ישנן עוד עשדות בעיות אחרות שלא דנו בהן עדיין בישיבות הממשלה. כך למשל: מה המצב בעם היהודי? יש גם בעיה יהודית. נדון על כך מהו מצבו של העם היהודי בעולם.

אני מאד מצטער על הטון החרף הפולמוסי. אין לי שום כוונה אישית בענין זה. אני מכיר בזכותו של כל שד להציג את עמדתו. אני עומד על זכותי.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

פולמוסי עם מי?

שר הבטחון ש. פרס:

אתך.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

זוהי זכותך.

שר הבטחון ש. פרס:

אין לי שום נימה אישית בכך. רק כשר, כחבר הממשלה אני רוצה לדעת על מה דנים ומהי תכלית הדיון. אם מתכוונים לקבלת החלטה, מוכרחה להיות לפנינו הצעת-החלטה מדוייקת ומסודרת. אחרת אני מפחד להשתתף בדיון, כי כיום בהיר אחד יוגד לי שכך הוחלט ואז אצטרך להתווכח בפומבי, זה נאמר או לא נאמר.

ישיבת ממשלה מוכרחה להיות דבר מסודר להחלוטין.

זוהי הצעתי לסדר.

שר התיירות מ. קול:

היתה הצעתו של השר יעקבי לא לדרון על הבעיה

הפלשתינאית.

שר התחבורה ג. יעקבי:

לא היתה הצעה כזאת.

ראש הממשלה י. רבין:

היתה הצעה לדחות.

שר התחבורה ג. יעקבי :

לדחות את הדיון למועד מתאים.

שר התיירות מ. קול :

זאת אומרת עד CALENDAS GREKAS.

שר התחבורה ג. יעקבי :

אלה הם פירושים להצעות שלי.

שר התיירות מ. קול :

היתה הצבעה ורק שני חברים הצביעו בעד ההצעה שלך ולא יותר. כל החברים חשבו שהגיע הזמן לדון בנושא. מתחמקים מהנושא הזה מאז 1967. ועל הנושא הזה כולם מדברים וכולם כותבים וכולם נושאים נאומים, ורק כשמגיעים לדון בנושא זה בממשלה, אומרים שלא צריך לדון בנושא אלא שיש לגבש הצעות.

אני אניש הצעה רשמית.

שר הבטחון ש. פרס :

יש לי זכות לקרוא אותה קודם.

שר התיירות מ. קול :

גם ביום שישי לא היו הצעות מנוסחות. היה דיון על המצב הבטחוני. לא היו שם הצעות.

שר הבטחון ש. פרס:

אמרו שזוהי הצעה כרגיל.

שר התיירות מ. קול:

אין אנו דנים כרגע על ישיבת יום שישי. היה שם בירור.

הנושא העומד עכשיו על סדר היום הוא אחד הנושאים המרכזיים שאנחנו צריכים לדון בו. ישנה שאלה אם בכלל השלב השני צריך להיות עם מצרים. אולי אני רוצה להציע שהשלב השני יהיה עם ירדן. הצעתי זאת בממשלות הקודמות. לא נברח מהענין הזה. אומר שר הבטחון שאם נתחיל לדבר בנושא זה, יהיה גרוע יותר. הגיע הזמן שנדבר על הנושא.

אגיש הצעה להצבעה.

שר הבטחון ש. פרס:

תגיש את ההצעה מראש כדי שנוכל לקרוא אותה.

שר התיירות מ. קול:

אנחנו מציעים לקיים בירור יסודי, אולי על שאלה שהיא מרכזית, שאנחנו עומדים בפניה.

שזמנתי ביום שישי מה שנאמר שאולי אנתנו עומדים בפני סכנת מלחמה עם סוריה. כאשר היה בירור על הפרדת הכוחות, כל טענותי לא נשמעו.

אני מציע להמשיך בדיון הזה ובבירור הזה ולא לקבל את הצעת שר הבטחון. שר החוץ הציע דרך כיצד ללכת בה. ואני מציע לא לקבל את הצעתו של שר הבטחון.

שר הבטחון ש. פרס:

אני מאד מצטער. לפי דעתי אין הצעת שר תקיפה יותר מתקנון הממשלה.

נאמר בתקנון הממשלה: "1. ראש הממשלה יקבע את סדר היום של ישיבות הממשלה. 2. כל שר רשאי להציע נושא לסדר היום של ישיבת הממשלה. 3. הצעה לסדר היום תוגש בכתב למזכיר הממשלה לא יאוחר משלושה ימים לפני ישיבת הממשלה. 4. הצעה לסדר היום תכלול: א. נוסח ההחלטה שהממשלה מתבקשת לקבל; ב. דברי הסבר המסבירים את רקע ההצעה ואת הצורך בה; ג. הסתייגויות או הערות של המשרדים הנוגעים בדבר; ד. חתימת השר המגיש".

אני רוצה לדעת מהו נוסח ההחלטה שהממשלה מתבקשת לקבל היום, ולא באיזה ענין צדדי, אלא בנושא מרכזי. אני רוצה לראות בכתב איזו הצעה מוגשת לנו להחלטה.

לפי סדר היום יש רק מקום לאינפורמציה. אין בסדר היום הצעות להחלטה. ישנה אינפורמציה, ואינפורמציה חשובה. אבל אין מקום להצעה. לפי התקנון אין זה ענין של רוב ומעוט, אלא זכותו של כל שר ושר. אני כשר עומד על זכותי שהישיבה תתנהל בהתאם לתקנון שכל חברי הממשלה הסכימו לו.

שר המטטרה ש. הלל:

אני רוצה לשאול שאלה חברית: בתקופת כהונתך כחבר ממשלה לא היו בירורים בישיבות הממשלה שנמשכו שעות ואחרי כן הסתכמו בהצעות? אני יכול לתת דוגמאות לכך.

שר הבטחון ש. פרס:

אין אני זוכר דוגמאות כאלה.

שר השיכון א. עופר:

בענין בנק בריטניה ארץ ישראל לא היו הצעות.

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

שר הבטחון, יכולתי להביא לך עשרות תקדימים, שהיו בירורים נרחבים בממשלה מבלי שהוגשו הצעות להחלטה, אלא שבעקבות הבירורים נסתכמו הצעות.

מוכן אני להצטרף להצעת שר הבטחון שלא להחליט היום אלא להגיש הצעות לישיבה אחרת. אולם להפסיק את הדיון, שאיננו דיון תאורטי, ולעשות זאת מפני שלא הוגשו הצעות להחלטה, איננו תואם את התקדימים שהיו.

שר הבטחון ש. פרס:

איני זוכר תקדימים, ששר ביקש לדחות דיון כיוון שאין הצעות להחלטה, ובקשתו לא נתקבלה. אם כל חברי הממשלה מסכימים לדון בנושא מבלי שזהיינה לפניהם הצעות להחלטה - זוהי זכותם. אבל מדובר על נושא כבד כל כך. חשבתי שאם נקבל את החומר על הבעיה הפלשתינאית, תהיה בו גם הצעה להחלטה. קבלתי חומר חשוב ואין בו כל הצעה להחלטה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אני מציע שיהיה סיכום שאפשר עוד לעבד אותו מבחינה מילולית. אבל עיקרו צריך להיות, שהממשלה קובעת ומחליטה שבעית הפלשתינאים תמצא את פתרונה במסגרת של חוזה שלום עם ירדן תוך הבטחת גבולות בני-הגנה לישראל.

השר ש. אלוני:

יש לך סעיף 10 וסעיף 14.

שר השיכון א. עופר:

אציע הצעת סיכום.

ראש הממשלה י. רבין:

בכל אופן הצעת שר החוץ היא שלא לשנות את המדיניות הקיימת ואת ההחלטות הקיימות בנושא זה. זה בסדר.

שר הבטחון ש. פרס:

אין צורך לקבל החלטות פעמיים.

ראש הממשלה י. רבין:

הוא איננו מציע לשנות.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

איני מתנגד לכך שתיבחר ועדה קטנה שתנסח את

הסיכום.

שר הבטחון ש. פרס:

אילו בדברי שר החוץ היתה חזרה על כל התורה המדינית שאנחנו דוגלים בה, הייתי מסתפק בכך. אבל נשמעו כמה דברים למעשה, למשל למסור את עזה לירדן. יכול להיות שאני בעד זה, יכול להיות שאין אני בעד זה. אני חושב שהיום ממשלת ישראל אינה צריכה לדון בזה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

לא הצעתי לקבוע גבולות.

(המשך הדברים רשעה ת.כ.)

שר הדתות ושר המשפטים ח. צדוק:

גם אני בדעה שהממשלה אינה צריכה לקיים דיון סמפוזיוני. דיון בממשלה צריך להסתיים בהחלטה אופרכיבית. חשבתי שהחלטה האופרכיבית שבה צריך להסתיים הדיון הזה, היא אחת משתיים, או שני הדברים גם

יחד. הדבר האחד הוא, אם מוצעת יוזמה מדינית שונה, כלומר חדשה. כלומר האם יוצאים משיבה זו כאשר בידנו החלטה מסוימת. זהו דבר אחד, ודבר שני אשר יכול להיות כרוך בראשון, הוא ששר החוץ נוסע לארצות הברית, ושם אין ספק שהבעיה הפלשתינאית תועלה על הפרק, והממשלה צריכה לציידו בהנחיות בנושא זה. אני חושב שאלה שני הנושאים האופרטיביים העומדים עתה על הפרק. איש אינו מציע יוזמה חדשה, אך אם שר החוץ נוסע והעניין יעלה על הפרק, צריך לומר לו מהי עמדת הממשלה, והדיון שלנו צריך להסתיים בשני הדברים האלה, או באחד מהם לפחות.

חשר י. גלילי:

אני מציע לסדר: להפסיק את הדיון אם יש צורך לדון ולהצביע. אני מציע לדון על יסוד בדיקה של שר החוץ, בהתאם להחלטה שלנו בישיבה הקודמת, ושתי מלים להסבר: אני מצטער מאד, אך אני חושב שאנו גורמים לעצמנו נזק פטלי...

ראש הממשלה י. רבין:

אם נסחוב את העניין.

חשר י. גלילי:

הן חנוכי והן פוליטי, שב-1974 מחליטה הממשלה להכיר שישנה בעיה פלשתינאית. בזה עוסקים עתונים, זוהי בעיתם של פובליציסטים, בכך עוסקים בתנועות-הנוער. מה קורה אתנו? החלטנו לדון בכך - נדון בכך. אני מסכים שראש הממשלה יאמר כי בשיבה זו לא נגיע לסיכומים, ובישיבה הבאה תונחנה הצעות סיכומים של שר החוץ ושל שרים אחרים, אם שמעון עומד על כך, ואני מציע לו לא לעמוד על כך. אני חושב שאנו יכולים לסיים את הישיבה הזו עם החלטות שתהיינה מקובלות על כל חברי הממשלה, ואם לא - תהיה הצבעה, וההכרעה תחייב את הממשלה. מכל מקום אני מציע לסיים את הדיון. החלטנו בישיבה הקודמת לקיים דיון, הוא

נפתח היום ואני מציע לקיימו.

שד הבטחון ש. פרס:

אני מתנגד בכל תוקף להצעתו של גלילי. אי אפשר על ידי הצבעה למנוע מחבר ממשלה להגשים את זכותו. כחבר ממשלה יש לי זכות לבקש הצעת החלטה לסיכום. התקנון הוא זכות אישית של כל שד, ואי אפשר בישיבה אחת, כאשר רוב חברי הממשלה חושבים אחרת, לומר שהתקנון אינו תקנון. זוהי זכותי האישית. אם זו ההצעה, אני מבקש לדחותה לשבוע ימים.

השר י. גלילי:

לדחות את הדיון או את ההצבעה?

שד הבטחון ש. פרס:

אני מניח שבעקבות הישיבה הזו כל העתוננים יהיו מלאים בהדלפות, בהצעות ובדברים שנאמרו בישיבה זו, ותהיה מבוכה לא מבוטלת. אני לא מסתפק בהצעת החלטה זו.

שד השיכון א. עופר:

אז תציע הצעה אחרת.

שד הבטחון ש. פרס:

תסלח לי אברהם, כאן אין שיטה כזו. יש לי זכות כחבר הממשלה, שאני עומד עליה בתוקף.

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

היית צריך לעמוד על כך בתחילת הדיון.

שר הבטחון ש. פרס:

לא קבלתי מקודם את החומר.

שר התיירות מ. קול:

יכולת לומר זאת לפני שאלון התחיל בסקירתו...

שר הבטחון ש. פרס:

רציתי לשמוע. אם זו היתה סקירה ולא הצעת סיכום ודיון, לא הייתי מציע זאת, אך כאשר שמעתי שורה של הצעות, שאיני בטוח כי לא תגענה מחר לעתונות, הרגשתי צורך לומר דעתי.

חשר ש. אלוני:

הוא הציע אופציות.

שר הבטחון ש. פרס:

תקראי לכך אופציות. יש הבדל בין הפגנה על גדות הירקון לבין ישיבת ממשלה, שהיא פורום מסודר. לאחר שסיים שר החוץ את דבריו; ושמעתי בהם הצעות על קצב ועל מדיניות, אני חייב לומר שהסיכום של שר החוץ אינו הולם את תוכן דבריו.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

לא נכון.

שר הבטחון ש. פרס:

אני מתכוון למה ששמעתי. היתה שורה של הצעות אופרטיביות. לגיטימי לעמוד על זכותי כחבר ממשלה במסגרת התקנון. לא אקבל את ההצעה, אלא אם ישנו את התקנון.

השר ש. אלוני:

אם אתה דואג לדמוי הממשלה בגלל הדלפות, אני חושבת שמה שקורה עתה הוא יותר חמור.

ראש הממשלה י. רבין:

יותר מזה: אם אתה דואג למנוע מבוכה, אתה צריך לדעת שאם לא נסכם את הדיון בהחלטה, נפתח פתח לדברים שלא נוכל לעמוד בפניהם.

שר הבטחון ש. פרס:

מה ההצעה?

ראש הממשלה י. רבין:

אני מציע לסיכום את ההחלטות הקיימות בנושא פתרון הבעיה הפלשתינאית או בנושא הפלשתינאי, במסגרת משא ומתן עם ירדן ולא יותר מכך.

שר הבטחון ש. פרס:

האם נחזור ונאמר שאין יותר משתי מדינות?

ראש הממשלה י. רבין:

ישנה אין מדינה שלישית. אם אתה שואל אותי מה המדינות הקיימת כפי שבאה לידי ביטוי בקוי היסוד

ההצעות, אני מציע: ובנאומי בכנסת.

שר הבטחון ש. פרס:

אני לא מתנגד לכך.

ראש הממשלה י. רבין:

זוהי ההצעה שלי לסיכום.

שר הבטחון ש. פרס:

אם זו ההצעה שלך, איני מתנגד לה.

ראש הממשלה י. רבין:

ירצה מישאו לערער - נצביע בסוף.

שר ההסברה א. יריב:

למען הקורד: אני שר צעיר, ולא הייתי זמן רב חבר ממשלה, אך אני יודע שהיו לפחות עשר פעמים בהן צריך היה לקבל החלטה גורלית על הצעה שלא הובאה קודם לדיון.

שר הכחזון ש. פרס:

כשר ותיק ממך בממשלה, אני רוצה לומר לך שכל זמן שכל השרים מסכימים לך, זה בסדר, אך אם שר אחד באיזה שהוא דיון עומד על זכותו התקנונית, זכותו בתקנון היא זכותו.

שר השיכון א. עופר:

האם ניגשים לדיון או ניגשים להצעה לסדר?

ראש הממשלה י. רבין:

נמשיך בדיון. אם חסרה הצעה לסיכום, הבהרתי מה ההצעה שלי, ואין צורך לחזור אליה. יש הצעה לסיכום, אם אינה של שר החוץ, היא שלי.

שר העבודה מ. ברעם:

האם ביום ג' הממשלה מוסרת הודעה בכנסת בנושא

זה?

ראש הממשלה י. רבין:

זה לא יועיל לנו, כי הכנסת בקשה את הדיון.

שר העבודה מ. ברעם:

לא יכול להיות סיכום בכנסת, שאינו תואם את

החלטת הממשלה.

ראש הממשלה י. רבין:

כל עוד אין שינוי, יש סיכום. ההודעה שתימסר צריכה להתבסס על החלטות כל עוד לא שונה. אני מציע לסיים את הדיון היום, אחרת נגרום למבוכה, ומשום שאני משוכנע כי צריך לסיים היום את הדיון, אני מבקש מכולם להצטמצם.

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

כל אחד יעשה מאמץ להצטמצם, אך צריך לאפשר לשדים להביע דעותיהם, גם אם הדיון לא יסתיים בישיבה זו.

איני רואה בדיון זה דיון תאורטי על הבעיה הפלשתינאית. איני חושב שאערער על יסודות מדיניות הממשלה כפי שנוסחו עד כה, אך אני חושב שצריך להגיע לקוים מסוימים, מוסכמים על דעת הממשלה. סקירתו המקיפה של שר החוץ פותרת אותי מן הצורך לחזור על דברים אשר נוגעים להתפתחות ההיסטורית הנוגעת לערבים הפלשתינאים. אני רוצה להעיר הערות כלליות על עצם הדיון. אני תחת רושם הישיבה ביום ו' האחרון עם צה"ל, ובעיני גם הישיבה היא משמשת חומר רקע לדיון הזה. באותה ישיבה הבהירה לנו ושמה דגש חזק במספרים ובנתונים, על דבר שהיה ידוע לנו, שבעצם מדינות ערב, מדינות העמות כולן, גם לאחר הסכם הפרדת

הכוחות, ניגשו בהחלטיות ובמרץ להכין את האופציה הצבאית שלהן, אותה לא נטשו אף לרגע. הנתונים ששמענו על ההתעצמות הערבית היו חמורים מדי, ואני רוצה לקוות ששר הבטחון והרמטכ"ל יוכלו גם לקראת הקיץ של אפריל, לומר לנו דברים ששמענו מכל שרי הבטחון והרמטכ"לים בעבר, - שלמרות שתחול הרעה ביחסי הכוחות בינינו לבין הערבים, צה"ל יוכל להשאר חזק מהם ולבלום התקפה משותפת של כל מדינות ערב על ישראל. העובדות ששמענו ביום ו' אינן חייבות לטשטש את העובדה שבעצם במדינות ערב ובעיקר במצרים - וגם על כך שמענו אינפורמציה אופטימית היום - קיים תהליך של שקום ופתוח כלכלי...

שר הבטחון ש. פרס:

המחוק את המלה "אופטימיות". מסרתי אינפורמציה בלבד, ולא השתמשתי במלה "אופטימיות".

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

המלה "אופטימיות" היא שלי. אם שמעתי שישנה התפתחות בכיוון של אזורי ופיתוח התעלה, בעיני זוהי הודעה אופטימית. אני רוצה להדגיש את העובדה שיש במדינות ערב גם האופציה הצבאית וגם האופציה המדינית. זה מחייב את ישראל להתעצמות צבאית מהירה, בתשובה על התעצמות ערבית, וגם הכנסת מהלכים ויוזמות מדיניים, כדי לקדם את המהלך המדיני. את זאת אני מסיק כרקע לדיון בבעיה הפלשתינאית, באשר למהלכים היוזמים על ידנו. אשר ליוזמות המדיניות שלנו, אני מוכרח לומר שאני רואה בעצם קיום הדיון הזה תרומה חשובה להתחלת יוזמות מדיניות חדשות של ממשלת ישראל. לא רק אני מדבר עם עתונאים, כל ראשי הצבור וחברים נפגשים עם עתונאים ואנשי צבור, וישנה תמיהה על כך שהממשלה החדשה, בראשות ראש הממשלה, חיה כבר 2/3 מאותם מאה ימים אשר ניתנים לממשלה כדי שתוכל לומר לצבור במה היא ממשלת המשך וככה היא ממשלת שינוי, וימים אלה עברו ללא דיון מהותי בממשלה בנושא זה. נכון שהיינו נתונים לעניינים אחרים, ורק עתה אנו מתפנים לכך.

שר העבודה מ. ברעם:

קודם כל לא חלפו 60 יום.

ראש הממשלה י. רבין:

45 יום.

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

זה נראה לי יותר. אני רואה בדיון זה התחלה של דיון מדיני מקיף בממשלה, כדי שתוכל לשקול צעדיה, על מנת להכין את האופציות המדיניות ולממשן, ובנושא הפלשתינאי אני רואה אלמנט חשוב ביותר. בלי זה לא נגיע לכלל אפשרות של הסתערות להוצאתה או להחלשת בדודה של ישראל במדיניות החוץ. הופתעתי בישיבה הקודמת מהצעתו של שר התחבורה לדחות את הדיון בנושא זה, ולא פחות הופתעתי מנסיונו של שמעון פרס היום להפסיק את הדיון.

ראש הממשלה י. רבין:

מדוע להכנס לכך?

שר הבטחון ש. פרס:

לא להפסיק את הדיון ולא לדחותו, אלא לעשות

נסיון להציע הצעה.

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

אני חושב שהממשלה בזכזה כעבר זמן יקר, כאשר החליטה שלא צריך להחליט, ואסור לנו להכנס למהלך כזה, שבו נדון בכך שלא צריך לדון בבעיות שהמציאות העלתה, ואשר מחייבות אותנו לדון ולבחון מחדש את המצב, והבעיה הפלשתינאית היא בעיה מסוג זה, אף אחד מאתנו אינו אחראי לכותרת ב"הארץ" מהבוקר, לפיה הממשלה התכנסה כדי להחליט שישנה בעיה פלשתינאית. זוהי באמת כותרת התולית.

ראש הממשלה י. רבין:

כואו נעזוב פעם אחת את העתונים.

השר ש. אלוני:

עוד תקבלו פרנויה.

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

אני חושב שחלה התפתחות חיובית בממשל הישראלי לעצם הגישה לבעיה, אשר נקראת הבעיה הפלשתינאית. עובדה היא שזמן רב גם פרשנים וגם מדינאים שללו את קיומה של הבעיה ויעצו לנו לא לדבר עליה, ולא לומר את המלה פלשתינאים, ועובדה היא שהבעיה לא רק קיימת, היא קיימת באזור שלנו והיא קיימת במשור הבינלאומי ובתודעת מדינות רבות בעולם, והחומר שהוגש לנו על ידי מדינות, גם מדינות ידידותיות לישראל, מוכיח כי ארגון הטרוריסטים קיבל הכרה בינלאומית רחבה כל כך. כל זה מראה לנו שאי אפשר בשום פנים ואופן לדחות את הענין, ואני מצייין שישנה התפתחות חיובית בענין זה. הממשלה מודעת לכך וטוב שהיא דנה בכך.

קיימות בפני הממשלה שלוש אפשרויות, ואני לא מדבר על האלטרנטיבות שהעלה שר החוץ, עוד יהיה זמן לדון בכך, אלא אני מדבר על אפשרויות הממשלה מבחינת המהלכים שהיא צריכה לנקוט בהם. קיימת אפשרות אחת, שיש לה תומכים רבים בצבור. קראתי כמה מאמרים בחודש האחרון אשר מתייצבים מאחורי תפיסה שבעצם יש צורך במדיניות של שב ואל תעשה בענין הפלשתינאים. אני חושב שיש בגישה כזו נסיון לחזור על התפיסה שהזמן פועל לטובתנו, יש מי שמתחיל לומר כי שנת 73/74 אינה טובה למדינת ישראל, המצב הבינלאומי אינו נוח לנו, הממשל האמריקאי חלש, לערבים יש נשק הנפט, - אולי כדאי לדחות זאת ל-75/76, אז תהיינה בחירות בארצות הברית ומצבנו יהיה טוב יותר. אני מקוה כי בממשלה אין תומכים בדעה שיש מקום למדינה נוספת. אני רואה בכך סכנה, אשר תוביל אותנו בקלות רבה למלחמה נוספת.

ישנה דרך שניה של פעולה, שרואה את היוזמה המדינית של הממשלה בכיוון משא ומתן למציאת הסדרים עם מצרים, קודם כל עם מצרים, ומצרים בלבד בשלב זה, תוך השארת סוריה וירדן לסוף התור. בסוס לעמדה זו, שהיתה קיימת עוד לפני כמה חודשים, ונתעזרה לדעתי בחודשים האחרונים, ניתן בדבריו של שר הבטחון גם בהופעותיו הפומביות, באומרו שאנו לא צריכים לדון בכל הבעיות בעת ובעונה אחת, או עם כל המדינות בעת ובעונה אחת, אלא לפרק את הבעיות והמדינות, וקודם כל לדבר עם מצרים שהיא מדינת מפתח באזור. אני חושב שיש הגיון רב בתפיסה הזו, אך הבעיה היא שהמציאות המתפתחת אינה מותירה לנו אפשרות ללכת רק בכיוון זה, וצריך לשאול האם לא כדאי מבחינת האינטרס הישראלי, להקדים משא ומתן עם ירדן למשא ומתן עם מצרים, ומחשבה כזו שמעתי גם מפי שר החוץ, ואני חושב שעל כך דיבר גם ראש הממשלה, איני יודע אם בנאומו בכנסת, אך לפחות בדאיון שנתן ל"ניוזוויק". נאמר בו מפורשות, שאם כי קשה להעריך שמדינות ערב אחרות תלכנה להסדר שלום עם ישראל לפני שמצרים תעשה זאת, - למרות זאת ישראל מוכנה ללכת למשא ומתן עם כל מדינה ערבית שתוצה בכך, והכוונה היא לירדן. מכאן האפשרות השלישית שאני תומך בה, שנפתח במהלך מדיני כלפי ירדן, כאשר במסגרת המשא ומתן עם ירדן מקופלת גם הבעיה הפלשתינאית. אני חושב שבהחלט אין לדבר על הפרדת כוחות בינינו לבין ירדן, אך בהחלט אפשר לפתוח כלפי חוסיין במהלך של משא ומתן על שלום או הסדר

חלקי, שלא יסגור אופציות לפתרונות שונים שעליהם הממשלה לא דנה, אבל נאפשר לבוא לקראת חוסיין עם הצעה שיכול להיות כי ידחה אותה, אך יהיה בכך משום פתיחת משא ומתן עם ירדן.

ולא היינו נותנים להם להגיע לאן שהגיעו. עברתי על הצהרות של שרים בענין הטרור, וכמעט לא היה שר בממשלה הקודמת ובממשלה הזו, שלא מצא לנכון להרגיש שבעצם לטרור, אשר קשור בבעיה הפלשתינאית, אין פתרון צבאי אלא רק פתרון מדיני. למרות הכרתנו בכך שלטרור אין פתרון צבאי אלא פתרון מדיני, טפלנו בטרור במשור הצבאי ולא פתחנו במתקפה מדינית. לדעתי משא ומתן יזום עם חוסיין יהווה מתקפה מדינית על הטרוריסטים. היינו חייבים לפתוח בכך, ולפני זמן רב.

מכאן דעתי: אם מדובר במהלכים, אני רוצה להציע מהלך של פתיחת משא ומתן, כלומר הכרזה ישראלית שהיא מוכנה לפתוח במשא ומתן עם חוסיין, ובמסגרתו להתייחס לבעיה הפלשתינאית, הן לשלום עם ירדן והן להסדרים חלקיים עם ירדן, אשר יכללו חכניות לפתרון הבעיה הפלשתינאית, ומהלך כזה רצוי לדעתי לפני מהלך עם מצרים ואולי בו בזמן, עם המצרים ועם ירדן בעת ובעונה אחת.

קיימת בוודאי הבעיה, עם מי אנו חייבים לנהל משא ומתן, ופה קיימות התבטאויות שונות. אחת האפשרויות היא לנהל משא ומתן גם עם ארגוני הטרור וגם עם ארגונים אחרים. בענין זה הייתי רוצה להציע לממשלה שנקוט בסגנון דבור חיובי ולא שלילי. עד כה אמרנו שלא נשב עם אלה ועם אחרים, וכאן אני בא לתמוך בהצהרה של שר ההסברה, אשר עוררה ויכוח, שלאחר שנאמר כי המשא ומתן יתנהל עם ירדן כז'נבה, נשוחח עם המשלחות של מדינות ומשלחות מדיניות, אנו צריכים לומר שבמסגרת משא ומתן עם ירדן תהיה ישראל מוכנה לשוחח עם כל גורם פלשתינאי אשר יהיה מוכן להכיר בקיום מדינת ישראל ולהגיע להסדר איתה. ראש הממשלה אמר דברים אלה בכנסת על הצד השלילי, שממשלת ישראל לא חקיים משא ומתן עם ארגוני טרור שצורתם היא השמדתה הסופית של ישראל. יכול להיות שארגון אשר יצהיר

אחרת - ואנו יודעים שלעת עתה אין זה כך - נהיה מוכנים לשוחח איתו. נניח שאש"ף יודיע מחר שהוא יכול לבוא לז'נבה לשם משא ומתן במסגרת המשלחת הירדנית, והוא מוכן להכיר בקיומה של מדינת ישראל ולנהל איתה משא ומתן. אני חושב שנצטרך לשבת איחס. אני חושב שהאמריקאים מתוך רצון להוציא את אש"פ ממסגרת ההשפעה הרוסית, יכולים להביא את ערפאת לז'נבה, ואם ערפאת יודיע שהוא מכיר בקיומה של מדינת ישראל, אני חושב שנוכל לומר שנדבר עם כל גורם פלשתינאי אשר יכיר בקיומה של מדינת ישראל.

הדבר השלישי שרציתי להתייחס אליו, הוא ענין של מינוח, ואני מציע להסיק את כל המסקנות המשמעות מוכן, במציאות אשר קיימת. אני חושב שזהיה זו טעות להמשיך להתעלם מקיומה של ישות פלשתינאית. אנו צריכים לחדול מלפחד לומר עם ערבי פלשתינאי. אם נאמר שהוא אינו קיים, זה לא יועיל לנו. אני בעד פתרון של שתי מדינות ולא שלוש מדינות. אני מסכים בהחלט עם מה שאמר שד החוק, וזוהי המדיניות המוצהרת של ישראל, שמדינה שלישית בין ישראל לירדן תהיה מדינת מלחמה עם ישראל ועם ירדן. הפתרון הוא דו-מדינתי, בארץ-ישראל ההיסטורית ובסיטואציה הקיימת היום. אם יקום גורם פלשתינאי יציג אשר יאמר כי הוא מוכן להקים מדינה שתהיה קשורה בקשרי מסחר ובקשרים אחרים עם ישראל, הייתי אומר לממשלה לחשוב גם על כך, אך במצב הקיים, זוהי האפשרות. צריך לומר שיש עם ערבי פלשתינאי ובאותה מדינה ערבית פלשתינאית ימצאו ביטויים הלאומי גם הירדנים וגם הפלשתינאים, כלומר הם קיימים כעם וימצאו את ביטויים הלאומי במדינה הזו.

ראש הממשלה י. רבין:

ימצאו את ביטויים.

שד הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

אני אומר את ביטויים הלאומי.

ראש הממשלה י. רבין:

את זהותם.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

בסעיף 10 של עיקרי המערך מדובר על מדינה ערבית פלשתינאית שבה תבוא לידי ביטוי עצמי הוזהות העצמית של הערכים הפלשתינאים.

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

פתרון הכעיה הערבית הפלשתינאית הוא במדינה ערבית פלשתינאית, ואיזה משטר יהיה במדינה זו, זה יהיה ענינם.

שר העבודה מ. ברעם:

כהחלט, הם יהוו רוב במדינה הזו.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

מה שאמר מקודם אלון, מופיע בסעיף 9 של המצע.

השר י. גלילי:

בסעיף 9 של המצע, אשר זהה לסעיף 10 של עיקרי

המערך.

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

הערת האחרונה נוגעת למצב הערכים בשטחים, ובעיקר בגדה המערבית. מיותר להעריך את העבר, אני חושב שאחד המחזלים החשובים שלנו בעבר, היה שלא נתנו אפשרות לאותם מאות אלפי ערבים פלשתינאים בשטחים ליצור נציגות משלהם, מאז 1967 ועד עכשיו.

שר הבטחון ש. פרס:

האם הם רצו בכך?

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

היו שלבים בהם רצו בכך, ואנו בלמנו זאת. היו לנו דיונים על כך, ויכולתי להוציא פרוטוקולים על כך. אני חושב שלא היינו פעילים מספיק, ואנו משלמים את המחיר. בנינו את ארגוני הטרור אשר מציגים את עצמם כנציגי העם הפלשתינאי. אני חושב שעוד לא מאוחר לנסות, אם כי עכשיו יותר מסוכן ופרובלמטי לעשות זאת, משום שכל נציגות אשר תקום תהיה קרובה יותר לארגוני הטרור. אך יש עוד כמה אופציות, ואני מציע פעילות בשטח זה.

בסיכום, מבחינת המהלכים, איני יודע אם זה יהיה סיכום או החלטה, אך כהנחיות אנו חייבים לפתוח במהלך מידי כלפי חוסיין, אשר יכול את הבעיה הפלשתינאית, וצריך לדבר על שלום או הסדר חלקי, ולא על הפרדת כוחות, פלוס תכניות לפחרון בעית הפליטים. צריך לגבש תכניות לדיון גם עם גורמים פלשתינאים, שיהיו מוכנים לכך, במסגרת המשא ומתן עם ירדן. אני מציע לנסות ליצור מחדש גוף עצמאי פלשתינאי בשטחים.

שר הבטחון ש. פרס:

האם אתה מוכן לחזור על הצעותיך?

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

יוזמה כלפי ירדן, שיחות על הסדר חלקי או על שלום עם ירדן, שיחות עם כל גורם פלשתינאי אשר מוכן להכיר בנו, ונוכל לדון איתו במסגרת המשלחת הירדנית. במסגרת המשא ומתן עם ירדן נשב עם כל גורם פלשתינאי שיהיה מוכן להכיר בנו.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מבקש שנחדד לעצמנו נקודה מסוימת: קודם כל רצוי שכל דובר יגדיר אם הוא בעד שתיים או בעד שלוש מדינות. אם הוא בעד שתי מדינות, הוא צריך לשאול את עצמו, בשביל מה נציגות פלשתינאית נפרדת מירדן, כי אם מסכמים על שתיים, אין מה לדון על נציגות פלשתינאית נפרדת. כ. אינני מציע שנקבע לירדן איזו נציגות תביא. צריך להיות מסקניים מהמטרה כלפי התהליך. אם אומרים שתי מדינות, צריך לשאול בשביל מה נציגות פלשתינאית נפרדת. אם אומרים משא ומתן עם ירדן, צריך להשאיר לירדן את ההחלטה מה תהיה הנציגות שלה. כיצד אתם מגשרים בין שני הדברים?

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

אני רוצה להפנות תשומת לבכם לכך שישנה טקטיקה וישנה אפשרות להופעתה של ישראל בזירה הבינלאומית. המצב הוא כזה, שעל ידי שלילת נכונותנו לשבת עם גורם פלשתינאי, אנו נותנים להם אפשרות לומר שאיננו מכירים בקיומה של המדינה הפלשתינאית.

שר התיירות מ. קול:

אני רוצה להתחיל בהצעת החלטה, כדי לרכך את ליבו של שר הבטחון: "הסכסוך בין ישראל לארצות ערב תחילתו באי רצונם של ערביי ארץ-ישראל להכיר במפעל הציוני מראשיתו. סכסוך זה החל לאחר הצהרת בלפור והמנדט הבריטי. מדינות ערב שפלטו לישראל ב-1948 הרחיבו את הסכסוך והעמיקוהו. כדי להגיע למשא ומתן אמיתי על שלום עם הערבים, יש לתת לפתרון הבעיה הפלשתינאית".

זו הצעתי: "ישראל תנהל משא ומתן לשלום עם ירדן ועם גורמים פלשתינאים שיכירו במדינת ישראל ועצמאותה ויהיו מוכנים להגיע עם ישראל להסכם שלום בר-קיימא על יסוד גבולות מוסכמים ובטוחים".

אני רוצה ללוות את ההצעה בדברי ההסבר. מאז מלחמת ששת הימים היו שני קוים בפוליטיקה הישראלית. בעצם היו שלושה קוים. היה הקו הראשון, אשר הציע לספח את כל השטחים ולתת שווי זכויות לכל הערבים במדינת ישראל. פעם שאלתי את השר לשעבר מנחם בגין, באחת משיבות הממשלה, כיצד אתה רוצה לחיות במדינה עם מעוט של 35-40% ערבים, הרי זה יהיה יותר גרוע מאשר בקפריסין, והוא ענה לי שז'בוטינסקי אמר כי שליש ערבים במדינה יהודית, זה לא נורא. אמרתי לו שמספיק לי שהמפד"ל מצטטת פסוקים מהתורה, המישנה והתלמוד, ואיני זקוק עוד לציטטות של ז'בוטינסקי, כי אז היו ערבים אחרים, הבעיה הייתה אחרת והמציאות הייתה אחרת.

שר העבודה מ. ברעם:

יכול להיות שגם ז'בוטינסקי היה משנה את דעתו.

שר התיירות מ. קול:

היתה הצעה שניה, של מר"י, מוקד ואחרים, שהציעו לוותר על כל השטחים שישראל כבשה במלחמת ששת הימים, למען שלום. היתה הצעה שלישית שאמרה כי יש לחפש פתרונות במשך הזמן, ללכת בדרך האמפירית ולחפש פתרונות. אני זוכר שב-67 הציעה ועדת השרים לשטחים בראשותו של לוי אשכול ז"ל קונדומיניון ישראלי-ירדני על הגדה המערבית, אך היו שאמרו כי לא הגיעה השעה לדבר על כך. היו שהציעו קונדומיניון ישראלי-מצרי על חלק מסיני. במשך שנים העליתי בממשלת אשכול ובממשלת גולדה מאיר תבל"א, הצעות שנועדו הקמת נציגות של ערביי יהודה והשומרון, וכאשר בא השייך ג'בארי וביקש שנאפשר להם לקיים דיון מדיני...

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

רק על ענינים מוניציפליים.

שר התיירות מ. קול:

הצעתי לאפשר להם לקיים נציגות ולשתף את הנציגות הזו בפיתוח. עשינו דברים עצומים בפיתוח חקלאי ובפיתוח בכלל בשטחים, דברים ששינו באופן יסודי את רמת החיים לטובה. אמרתי: כואו נאמר לנציגות הערבית בשטחים להיות שותפה לנו בהישגים אלה, כדי שתהיה כתובת לערבים בבוא היום, ואולי תהיה נציגות זו גורם במשא ומתן. מובן שלא רצו לשמוע אצלנו על הצעות כאלה, מכיוון שהשלטון הדוקטרינרי היה, שבכלל יותר טוב כפי שהדברים היום, וכבר הגענו כמעט אל השלום, נחזיק בשטחים והם יהיו אזרחים ירדנים, כדי שלא יוכלו להצביע אצלנו, ובכלל - יותר טוב לא להחליט על שום דבר, מתוך כוונה להתקדם יותר ויותר לספוח דפקטו, אם לא דיורה. היה כוון מחושב, להתחמק מהנושא הפלשתינאי, וכל מי שעיניו בראשו, צריך היה להבין שאי אפשר לברוח מהנושא.

הסכסוך הישראלי-ערבי התחיל עוד ב-21', בפוגרומים בירושלים, כאשר אמו של ראש-הממשלה היחה אחת המגינות. בהקופת הפוגרום הזה, ומאז במשך 53 שנים, נמשך הסכסוך הזה. מדינות ערב רק באו להושיע את אחיהם הפלשתינאים ב-48', אך הלב והמרכז של הסכסוך, הוא בבעיה הפלשתינאית. אלה הם ערביי ארץ ישראל. כאן דיבר מקודם שר החוץ על התפתחותם, על עליית רמת חיהם, ואני יכול לומר: "כאשר יענו אותם - כן ירבה וכן יפרוץ", - במידה שלא רצו להכיר בהם, במידה שלא הכירו בהם ולא רצו לדבר איתם, גם אנו וגם הערבים, - כן רבו והתעצמו. כאשר כאחי לאחר מבצע-קדש לרצועה, אמרו לי אנשי אונר"א כי איש אינו רוצה להכיר בהם. מצרים אינה נותנת להם להכנס, ירדן אינה נותנת להם להכנס, הם חיים מתמיכות של כמה נסיכויות נפט, וכאשר הם מסיימים בית ספר תיכון, הם מצטרפים לפדאיון. היינו צריכים לחתור לכך שאש"פ לא יהיה הנציגות היחידה שלהם. ההגיון והמציאות של תנועות אלה הם, שהעולם מכיר בהם במשך הזמן יותר ויותר. ראינו מהחומר של משרד החוץ למה הגענו וכמה מדינות ידידותיות לנו מכירות באש"פ כנציגות של ערביי פלשתינה, ואין במקומו גורם אחר, כי מנענו התארגנותו של גורם אחר. אני רוצה להזהיר, שלא נחשוב שיש סיכוי להגיע לפתרון הבעיה עם מדינות ערב, בלי פתרון הבעיה הפלשתינאית, וזהו הסכסוך האמיתי - בינינו לבין הפלשתינאים.

לכן אנו צריכים לא לקבל את דעת וושינגטון בכל מקרה. אנו רוצים לחיות בידידות עם וושינגטון, אנו משתפים איתה פעולה ואנו נעזרים בה, והכל טוב,

שד התיירות מ. קול:

גם נהול משא ומתן הוא ענין.

ראש הממשלה י. רבין:

הוא רצה קודם לדעת על מה אתה מוכן לוותר, אחרת

לא רצה.

שד התיירות מ. קול:

לא ברור לי שהוא לא רצה. ושינגטון אמרה שהוא חלש מדי, לי היה ברור שהוא לא מוכן לפשרות גדולות מסוימות.

חשר י. גלילי:

כאשר אתה אומר "הוא", אתה מתכוון לחוסיין?

שד התיירות מ. קול:

כן (כאשר אנשי המפד"ל אומרים "הוא", הם מתכוונים לישר). ושינגטון חששה שמא תהיה התפתחות שלילית, כי אנו יודעים מה המצב עם מצרים מבחינת המשא ומתן. אנו רוצים לתת משהו, ומה שמצרים יכולה לתת לנו בתמורה: הכרזה על אי לוחמה. או לגבי סוריה, נאמר לי כאשר שאלתי, כי לא יהיה שלב שני עם סוריה, כי לדעתי מסרנו כל מה שאפשר לתת כבר בשלב ראשון. אך

אסאד חושב אחרת. לכן אנו מוכרחים לבוא לדיון עם ירדן באופן מקביל, אם אנו רוצים למנוע ממנו להצטרף לחזית המזרחית, בפרט כאשר הוא מקבל שכר על כך, והוא אינו יכול להשאר מבודד. אני מתנגד לכך שנלך איתו להפרדה כוחות. נוכל לנהל עם ירדן משא ומתן רק על שלום, ואני רוצה לענות על שאלת ראש הממשלה: אני בעד שתי מדינות ולא מדינה שלישית, אך אי אפשר להגיע להסדר על שתי מדינות מבלי לשתף גם את הפלשתינאים בכך. יכול להיות שזו תהיה נציגות של ערבים מהטטחים ויכול להיות של ארגונים שיודעו שהם מוכנים לחתום הסכם שלום עם ישראל, וזהו לא שלב א' של פינוי שטח, כדי שיוכלו להכין נגדנו מלחמה חדשה.

מה זה שלום? על כך יש הרבה מה לדבר. מהי מהות השלום? אין מקום לדבר על מדינה שלישית, כי היא תהווה סכנה גדולה, אך יחד עם זאת אם נגיע להסכם רק עם ממשלת חוסיין ונתעלם מהגורמים הפלשתינאים, זה לא יהיה הפתרון. הגורם הפלשתינאי ישאר ללא פתרון. הם ישארו העם שמחפש פתרון, ואילו אנו נהיה מוקעים בכל העולם כמתעלמים מהנושא ההומני הזה. כל ידידינו בעולם מזהים את ארגוני הטרור עם הפלשתינאים. אני מוכן לקבל את הקונצפציה של הפדרציה של חוסיין עם חלק נכבד מהפלשתינאים, אך הפלשתינאים צריכים להיות שותפים לכך. אולי זה ירחוף אותם להגיע להסכם איתנו. העולם צריך לדעת זאת, ויש לכך משקל גם מבחינת האסטרטגיה הפוליטית. אומרים לנו עתה כי אנו לא רוצים לדבר איתם ולהכיר בהם, ומתעלמים מהבעיה האנושית. אני מוכן לדבר עם גורמים פלשתינאים, אך התנאי הוא שיכירו בקיומה של ישראל.

ראש הממשלה י. רבין:

על מה תדבר איתם?

שר התיירות מ. קול:

על פתרון ישראלי-ירדני, שיהיו פרטנרים לו, ולא אתעלם מקיומם. פירוש הדבר יוותרו על האמנה הפלשתינאית וכו'. אני לא רואה מחר את הפתרון, איני חי באשליות, אך אני עומד בכך מול העולם כולו, ובכך אין הבדל בין ידידינו לאויבינו, בין מטומטמים וכאלה שאינם מבינים, בין סוציאליסטים לליברלים. כל אחד, בכל מדינה ידידותית, אומר שאי אפשר לברוח מהבעיה הזו, וכל הדברים החיוביים שעשינו, כולל הגשרים הפתוחים ודברים אחרים, - כל זה כאילו לא חשוב היום, משום שהתעלמנו מהצד הפוליטי של הבעיה הזו. בכך אני מסכים עם שד הזוף, כי מה שטובים בין סאדאת לחוסיין באלכסנדריה, היא התפתחות חיובית. חוסיין אומר שקודם נמסור לו את השטחים, ואחר כך יערוך משאל.

ראש הממשלה י. רבין:

האם חוסיין אמר זאת? לא שמעתי.

שד התיירות מ. קול:

הוא אמר זאת הרבה פעמים.

שד הסער ושר הבריאות ו. שם-טוב:

הוא אמר זאת גם בראיון ל"שפיגל".

שד התיירות מ. קול:

עלולה להיות התפתחות טראגית כזו, שנחליט על שלוש מדינות, וביום אחד יקום חוסיין ויפלוש לחלק הפלשתינאי של הפדרציה שלו. אני רוצה שתי מדינות, אך משא ומתן עם ירדן בלבד לא יביא את הפתרון. אני מוכן לדבר עם גורמים פלשתינאים, אך יש לי הנאים לכך. אני מזהיר את עצמנו: אל נמשיך במדיניות האטומה הזו מ-67, שהיתה מדיניות אומללה אשר התעלמה מכל מציאות

פוליטית ומכל ראיזם, דבר אשר סיכן אותנו. הפכנו את יאסר ערפאת ואת כל עוזריו וחבריו לנציגים של עם שברוכו יודע אולי כי אפשר לחיות איתנו ברו-קיום, ורואה שאנו לא אוכלי-אדם ואפשר לקיים איתנו מודוס-ויונדי.

שר התחבורה ג. יעקבי:

הספקות שלי לגבי עתוי הדיון הזה רק התחזקו היום. אני אומר זאת משום שאני חייב לומר זאת לעצמי קודם כל. יש שתי אפשרויות: אם הממשלה תשנה את עמדתה כפי שבאה לידי ביטוי בהודעות ראש הממשלה, הדבר הזה בעיני הוא בלתי רצוי. אם הממשלה תחזור ותאשר את ההודעה הזו, אמנם בעיני הדבר רצוי, אך בעולם העניין יתפרש כהקשחה. משתי הבחינות הממשלה עלולה לגרום נזק בעצם עתוי הדיון לענין עצמו. מצאתי לנכון לומר את הדברים האלה, כי בישיבה הקודמת לא ניתן לי לנמק מדוע סברתי שהדיון מתקיים בעתוי הכלתי נכון. כי ההצעה היתה נוהלית.

על סדר יומה של הממשלה עומדות שתי שאלות, האחת: מה התפיסה של הממשלה מבחינה מהותית וארוכת טווח בנושא הזה, והשניה: מה והאם עלינו לעשות עכשיו, בעקבות התפיסה הזו, לאחר שהתפיסה הזו מקובלת ומוגדרת.

לגבי התפיסה, אני חושב שיש לנו מגבלה לא רק ענינית אלא גם פוליטית, אולי אפילו מגבלה פורמלית חריפה מאד. יש התחייבות של הממשלה לכנסת ולעבור, באמצעות הודעת ראש הממשלה בכנסת. ישנה התחייבותנו לגופים הפוליטיים וגם למערך ערב הבחירות, ושני הדברים עולים בקנה אחד - הודעת ראש הממשלה בכנסת והתחייבות המערך לעבור ערב הבחירות, מבחינה תוכנית, ניסוחית ומילולית, זהו הענין. יש לממשלה גם מגבלה פוליטית, אולי פורמלית, אך חריפה למדי, האם בכלל היא זכאית ומוסמכת לשנות דעתה בענין זה. אני חושב שהתשובה שלילית. הממשלה אינה יכולה, גם לו רצתה - ואני סבור שהיא לא צריכה לרצות - לשנות את דעתה. אני שלם לגמרי עם העמדה הזו, שהובאה על ידי אותו גוף פוליטי שאני מייצג כאן, ועל ידי ראש הממשלה בכנסת, אך גם לו רצתה, לדעתי לא יכלה

לשנות במשהו את התחייבותה זו לצבור ולכנסת.

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

הממשלה לא התחייבה לא ליזום יוזמות ולא להגיע

לביורר.

שר התחבורה ג. יעקבי:

אני מדבר על התפיסה, בתחום התפיסתי-הקונספטואלי הממשלה, גם לו רצתה, לא יכלה לשנות, ואילו רצתה לשנות היתה צריכה ללכת לבוחר, כי ישנה התחייבות של הגופים הבוחרים לממשלה ולכנסת, אך לפחות לכנסת, כדי שהכנסת תאשר שינוי בקונספט. מאחר שאיני סבור שיש צורך בשינוי בתפיסה, לדעתי לא עומדת הבעיה הפורמלית-הפוליטית. אני אומר זאת כי יתכן שישנם חברי ממשלה אחרים אשר חושבים שיש צורך בשינוי התפיסה.

שר השיכון א. עופר:

אם יש הסכם חתום, צריך להביא אותו.

שר התחבורה ג. יעקבי:

אני מדבר על התחייבות שאיתה הלכתי בשם המערך.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

סעיף 10 של מצע המערך אומר שכל הסכם ייחתם על

דעת הממשלה והכנסת.

שר התחבורה ג. יעקבי :

אם עופר חולק על דברי, אני מבקש ממנו קודם לשמוע אותם. כדי להבהיר לגמרי את דברי: ראש-הממשלה אמר בכנסת ב-3 ביוני, בעת הצגת הממשלה: "אנו חותרים לחוזה שלום עם ירדן, אשר יושחת על קיום שתי מדינות עצמאיות - ישראל אשר בירתה היא ירושלים המאוחדת, ומדינה ערבית ממזרח לישראל במדינה הירדנית-פלשתינאית השכנה, תוכל לבוא לכלל ביטוי הזהות העצמית של הערבים, הפלשתינאים והירדנים, תוך שלום ושכנות טובה עם ישראל. ישראל שוללת הקמת מדינה ערבית נפרדת נוספת ממערב לירדן". מאוחר יותר נאמר: "ישראל שוללת הזמנת נציגים מטעם ארגוני חבלה וטרור כמשתתפים או כמשקיפים. ממשלת ישראל לא תנהל משא ומתן עם ארגוני טרור, אשר מטרתם המוצהרת היא הריסתה של מדינת ישראל". המערך אמר דברים נוספים. רוב חברי הממשלה מייצגים פה את הגוף הפוליטי אשר אמר לבוחר: הצביעו עבורנו שכן אנו מציעים שהסכם שלום עם ישראל יושחת על שתי מדינות, שאחת מהן ישראל, אשר בירתה ירושלים, ואנו שוללים הקמת מדינה פלשתינאית ממערב לירדן. נאמר על ידי כמה חברי ממשלה וביניהם שד החוץ, שהגיע הזמן לעבור מגישה שלילית לגישה חיובית. אני מוכרח לומר שאיני מוצא שלילה בשתי ההודעות האלה, במה שנאמר לפני שבעה חודשים על ידי המערך ולפני חודש וחצי על ידי ראש-הממשלה, שננהל משא ומתן במגמה שתתקיימנה שתי מדינות, אחת ירדנית-פלשתינאית, אשר בה יוכלו לבוא לידי ביטוי וכו' וכו', והשניה היא ישראל. מה הצורך בשינוי כאן מגישה שלילית לגישה חיובית, ובמה הגישה של שני קודמי חיובית יותר בתוכנה מהגישה שבאה לידי ביטוי בשני המסמכים האלה? אני מסתפק בשני הניסוחים האלה, ורואה בהם הערכה פוזיטיבית. יש בהם ביטוי לגישה הקונסטואלית לפתרון, ואיני רואה בכך נסוח שיש בו התעלמות מן הבעיה הפלשתינאית. זה לא היה בעבר, והממשלה אינה צריכה לשנות דבר. הדברים באים לידי ביטוי מילולי ותכני. ישנו קו וכוון של משא ומתן, של מגבלות ושל שאיפות מהמשא ומתן. הדברים נאמרים גם כ-14 העיקרים, ועל מה בעצם ההתנצלות? איפה היחה התעלמות? אלא אם כן מדובר על משא ומתן עם גורמים פלשתינאים. אני איני רואה כיצד אימוץ של תפיסה כזו ימנע מכניזם ודינמיזם כאלה, אשר ימנעו הווצרותה של מדינה פלשתינאית שלישית. אנו יודעים איפה אנו מתחילים, אך העולם אינו

ישראל, והפלשתינאים וירדן אינם כפופים לנו. נאמר בחחילה שאנו מנהלים משא ומתן עם גורמים פלשתינאים, אך המומנטום שיווצר כתוצאה מכך יהיה מומנטום שמחוץ לשליטתנו. לכן אני רואה סתירה בין הפיסה של שתי מדינות בגבולות שייקבעו במשא ומתן, לבין ההצעה שנחליט על כך שנוסף לירדן ננהל משא ומתן עם גורמים עצמאיים. אין גורמים עצמאיים פלשתינאים מגובשים מחוץ למועצה הפלשתינאית, אשר התכנסה לפני חודשים והחליטה מה שהחליטה, ומה שהחליטה אינו שונה מהותית ממה שנאמר באמנה הפלשתינאית מ-1968, וזוהי הכתרתה של מדינת ישראל.

שד הסער ושר הבריאות ו. שם-טוב:

אז לא יושבים איתם.

שד התחבורה ג. יעקבי:

זה אתה יכול לומר לנו. ברגע שאתה יושב איתם אתה מכתוב מהלך ודינמיזם שלא תוכל לשלוט עליו יותר ולא תוכל לעצור אותו. יכנסו לענין גורמים בינלאומיים וערבים, אשר יכתיבו מהלך אשר יהיה מחוץ לשליטתנו, ואז תעמוד יום אחד בפני הצורך להחליט החלטות חמורות ביותר, וישראל עלולה להגרר כתוצאה מכוונות טובות ביותר למצב שלא תהיה לה שליטה עליו. אני סבור שאין צורך להחליט היום כל החלטה שיש בה מעין הצהרת בלפור כלפי העם הפלשתינאי. לא אנו בנינו את ארגוני הטרור. אני חושב שארגוני הטרור הם פונקציה של הגשמת הציונות בארץ-ישראל, ואם זו הכוונה של השר קול, שכנינו את ארגוני הטרור כתוצאה מכך שאנו יושבים כאן...

שד התיירות מ. קול:

את זאת לא אמרתי, אלא שהם נוצרו כתוצאה מכך שלא נתנו להם להתארגן ולהתבטא כאן.

שר התחבורה ג. יעקבי :

לא, אנו בנינו את המועצה הפלשתינאית ואת ארגוני החבלה, ולא אנו ניסחנו את האמנה הפלשתינאית. כל אלה הם תוצאה ישירה של העובדה שקמה מדינה יהודית בארץ-ישראל. האלטרנטיבה מיוצגת על ידי הפלשתינאים המיוצגים על ידי המועצה הפלשתינאית, באין נציגות אחרת, ולא יכולה להיות נציגות אחרת, והיא הכחדת מדינת ישראל. נאמר על ידי שר החוץ לגבי האופציות האלה או האחרות, כי כל אלה אינן מתקבלות על דעת ירדן, כמו האופציה של שליטה ישראלית צבאית בשטח יהודה וחשומרון ואזרחות ירדן ביהודה וחשומרון ומשא ומתן לקראת הסדר של קבע. אני שואל, שמא אני מעודכן, מה בעצם האופציה אשר מקובלת על ירדן, האם האופציה שהציג שר החוץ מקובלת על ירדן? האם תיקונים משמעותיים בגבולות מקובלים על ירדן? שכן אם האופציה הזו מקובלת על ירדן לעומת האופציה שהזכרתי, שאינה מקובלת על ירדן, אני חושב שיש סיכוי סביר שהממשלה תתלכד סביבה. אני חושב שגם האופציה של תיקונים משמעותיים בגבולות לא תתקבל על ירדן, והשאלה העומדת בפני הממשלה אינה מה מקובל על ירדן אלא מה מדיניותנו שלנו כדי להשיג הסדר לטווח מסוים, תוך הבטחת אינטרסים בסיסיים של ישראל גם בתחום השלייה של מדינה פלשתינאית.

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב :

במידה שהבנתי את שר החוץ, הוא אמר שהאופציה הזו מקובלת על הירדנים, לפי לוח זמנים שיבטיח כי תוך חמש שנים נסתלק משם.

שר התחבורה ג. יעקבי :

שמעתי את דבריו של שר החוץ, והוא אמר שהאופציה הזו כהסדר של קבע אינה מקובלת על ירדן, ואם לא הבנתי נכון, אבקשו להעמידני על טעותי. אם שתי האופציות אינן מקובלות על ירדן, מה עדיפותה של אחת על פני השנייה? אני רוצה לומר כי מה שנראה כסיכום אפשרי ורצוי של הממשלה, והוא עולה

בקנה אחד מבחינת המסגרת וגם מבחינת המהות עם הדברים שנאמרו על ידי ראש הממשלה בשם מרכיבי הקואליציה בכנסת ועיקרי המערך ערב הבחירות, - הרי זו הצעה יותר מפורטת, שיש בה סיכומים אופרטיביים ואולי יש בה תשובה לשאלה ששאל חשר שם-טוב.

מה יש לעשות עכשיו, כתוצאה מדהפיסה הזו? אני רוצה להציע שש נקודות: א. תוקם ותתקיים מדינה ערבית אחת ממזרח לישראל ועד לגבול עיראק.

שד הבטחון ש. פרס:

למה לכתוב "תוקם", בין ישראל לעיראק תהיה מדינה אחת, אחרת כאילו אנו צריכים להקים אותה.

שד התחבורה ג. יעקבי:

ב. מדינה זו הינה ותהיה מדינה ירדנית-פלשתינאית.

ג. יחסי ישראל וגבולותיה, או גבולות ישראל ויחסיה, עם אותה מדינה ובכלל זה הסדרי בטחון והמשל האזרחי, ייקבעו במהלך המשא ומתן בין ישראל לבין ירדן.

ד. מגמתו של המשא ומתן הינה להגיע להסכם שלום בשלב אחד או בהדרגה עם אותה מדינה (או עם ירדן).

ה. הרכב המשלחת הירדנית למשא ומתן, הינו מענינה של ממלכת ירדן וממשלתה.

1. ישראל תנהל משא ומתן אך ורק עם נציגות מוסמכת זו, בהקשר ליחסיה עם ירדן.

השר י. גלילי:

עם שכנתה המזרחית.

שר התחבורה ג. יעקבי:

עם שכנתה המזרחית, אני מקבל את הניסוח של השר

גלילי.

שר הבטחון ש. פרס:

לפני שאכנס לויכוח עצמו, אני רוצה להעיר הערה אחת פוליטית: היתה פגישה בין סאדאת לבין חוסיין, והתפרסם מה שהתפרסם. אני מציע לא לקלל ולא לברך לפני שנדע לא רק מה שהתפרסם אלא גם מה שהוחלט. אנו לא יודעים מה הוחלט שם, אך נעשים הרבה מאד דברים בשטח, שאפשר לפרשם כך או אחרת, ואיני רוצה להכנס לכך עתה. אני מבין את המניעים של החברים אשר סבורים אחרת ממני, אך אני בוכה מרה שהם אינם מוכנים להיות מסקניים עד הסוף בדיון כזה, שהוא יותר עקרוני ולובש אופי סמפוזיוני, ואיני אומר זאת במובן הרע של המלה.

יכולות להיות ארבע גישות יסודיות:

א. איך להשיג שלום במזרח-התיכון: אנו צפויים עוד פעם לסכנת מלחמה, מלחמה קשה וכבדה, ואני בהחלט מבין חברים אשר מוכנים לעשות הכל כדי למנוע אותה.

ב. יש ערך בטחוני שאיני מזלזל בו כלל, והוא איך להשתית צדק ביחסים בינינו לבין הערבים.

ג. איך לשפר את ההסברה הישראלית בנושא מסוים.

ד. מה המדיניות הנכונה מבחינת ממשלת ישראל

ב-1974.

אלה ארבע שאלות שונות לחלוטין. אם מדברים ביושר ועד הסוף, מי שרוצה שלום ומגיעת מלחמה קרובה, אני מציע לו לרדת מרמת הגולן. קודם כל משם, כי זו הבעיה הריאלית המאיימת על השלום. הבעיה המיידית ב"מניו" של הממשלה, היא הרמה, ואני מתרעם על חברים אשר מתעלמים מכך. אם ויקטור ישאל אותי מה מסכן היום את בטחונה של ישראל...

ראש הממשלה י. רבין:

לא את בטחונה של ישראל, אלא מה עלול להביא

למלחמה.

שר הבטחון ש. פרס:

זו היתה הכוונה: מה עלול להביא למלחמה בעתיד הקרוב, זוהי רמת הגולן ולא בעית הפלשתינאים. אם שאל אותי מבחינת המאוריים ההסטוריים של העם היהודי, מה קרוב יותר ללבנו, הגדה או הרמה, אני אומר הרמה. אני אומר: חברים יקרים: אחם רוצים שלום, אז ביושר, באומץ-לב ובלי קונצסים, נא לשים את הבעיות כפי שהן.

שר השיכון א. עופר:

אנו לא מוכרחים לקבל זאת.

שר הבטחון ש. פרס:

האם אני אומר לקבל זאת?

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

יוזמות עם מצרים וירדן, יכולות להשאיר את סוריה

לבדה.

שר הבטחון ש. פרס:

היוזמה עם מצרים המעיטה את סכנת המלחמה עם

מצרים.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

אתה חושש "שנא יפרוץ השלום"...

שר הבטחון ש. פרס:

אני לא מפתד מהשלום, אני רוצה בשלום, כמו כל אחד אחד. מה שמוחז את השלום במזרח התיכון, או מביא לסכנת מלחמה, זוהי סוריה בגלל עוצמתה, בגלל קיצוניותה, ואני רוצה להגיד כי משם שרבים בעולם מבינים את הבעיה הפלשתינאית, רבים בעולם מכירים בחביעה הערבית שנחזור לגבולות 67. אין הבדל מבחינה זו בין אנגליה לאמריקה, ואם רוצים TO PLEASE את דעת הקהל בעולם,

צריך להקשיב למה שהיא אומרת. היום, בחודש יולי 74, המפתח לשלום או יותר נכון לאי-מלחמה, זוהי רמת הגולן ולא הבעיה הפלשתינאית.

שר התיירות מ. קול:

זאת לטווח קצר.

שר הבטחון ש. פרס:

אם בטווח קצר תהיה מלחמה, זהו הטווח שעליו מדובר, אתה לא רוצה למנוע מלחמה רק לטווח ארוך, אלא גם לטווח קצר, ונתחיל בכך בטווח בו היא צפויה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

כאיזה טווח ובכמה חזיתות בעת ובעונה אחת.

שר הבטחון ש. פרס:

אילו היינו מקבלים את ענין ערפאת, אך לא יורדים מרמת הגולן, סכנת המלחמה הייתה נשארת בעינה.

שר התיירות מ. קול:

לפני חודש טענת בעת המשא ומתן עם קיסנינג'ר, כי אפשר להביא את סוריה לאיזולציה.

שד הבטחון ש. פרס:

עוד אגיע לדבריו של חשר קול, לאט-לאט ובסבלנות. יש שתיים-שלוש עמדות ערביות בענין השלום. העמדה הערבית האחת אומרת שישראל תשחרר את כל האדמות הערביות אשר כבשה ב-67 פלוס הבעיה הפלשתינאית, מבלי לפרט. יש עמדה ירדנית: 67 בגדה פלוס ירושלים, וישנה העמדה הפלשתינאית אשר אומרת: לא רק 67 כי אם 47 ולמעלה מכך. הויכוח בין המתונים לקיצוניים במחנה הפלשתינאי, הוא בין 47 לכל מדינת ישראל. אין טעם שנעשה לעצמנו את החיים נוחים, ונציג זאת כאילו הויכוח הוא בינינו. גם בענין ירדן, אף על פי שהניסוחים מצויינים, הפחרונות לא כל כך. באשר לשאלת הצדק, זה נוגע לנפש הנוער שלנו. אפשר לומר שיש בעולם שני ויכוחים: 1. בין העם היהודי לעם הערבי, וכו לדעתי אפשר לעמוד. יכול להיות שאפשר לומר כי יש ויכוח בין עם פלשתינאי לעם ישראל, ובו יכוח זה נתקשה לעמוד. זה נוגע לשורשי הענין ולשורשי חינוך האזרח. אם באמת קפצה עלינו התנועה הפלשתינאית, ואנו מתייחסים אליה בכבוד, אני מודיע בהכנעה שהמכנה המשותף לתנועה הפלשתינאית אינו הזהות הלאומית אלא הבעלות הקרקעית שלו, ואין טעם לברוח מכך. התנועה הפלשתינאית אינה לוחמת על שם אלא על מקום ושטח, על השטח שאנו יושבים עליו. אם רואים את התמונה ביריעה רחבה, ואומרים שיש עם ערבי התופס 8% מכדור הארץ ויש לו 45 מיליארד דולר, ויש לו נפט ומים, והוא גירש את היהודים שישבו בקרבו, - זה ויכוח שאפשר לעמוד בו. אך אם מדובר בתנועה הפלשתינאית שעקרנו מישראל, רבים בישראל יחשבו שהם צודקים. לדעתי זהו ויכוח בין עם יהודי אשר נדרף...

חשר ש. אלוני:

זה טוב לאסיפת בחירות.

שד הבטחון ש. פרס:

אל תתני לי ציונים. אני לא אומר לך מה טוב ומה אינו טוב. הדברים מכאיבים לי לא פחות מאשר לך.

חשר ש. אלוני:

סליחה. אני בטוחה בכך.

שד הבטחון ש. פרס:

איזה מין סגנון דבור הוא זה? את משתמשת בביטויים שלך, ואני אשתמש בביטויים שלי.

אני מזהיר קודם כל מבחינת הנוער שלנו. אני מתפלא גם על שם-טוב וגם על קול, אז העולם יבין, מה העולם יבין? שאנו מוכנים לשבת עם גורמים פלשתינאים שאינם חושבים כמונו, ואז העולם ימחא לנו כף? אלה הם דברים אשר יורדים לשורשו של דבר. אם יש רק עם פלשתינאי, מדוע העולם לוחם למענו? אם ישנו עם פלשתינאי וישנה ארץ פלשתינאית, איפה הם? היתה מלחמה, היו 110 אלף קילומטר-מרובעים ממזרח לירדן ו-28 אלף קילומטר-מרובעים ממערב לירדן. בא צירצ'יל וחילק. 110 אלף נתן לערבים, 28 אלף העביר להתישבות יהודית, 6 בגדה ו-22 מחוץ לגדה. יחד 28 אלף. אני לא מקבל את המספרים של משרד החוץ ושל אמ"ן. כי ישנם גם אחרים. 800 אלף יוצאי פלשתינה יושבים בירדן, חצי מיליון הם אזרחים ישראלים בגבולות הקו הירוק, וישנה בעיה של מיליון ערבים אשר ישבו בפלשתינה, והיום הם יושבים בגדה ובעזה, אך הטרגדיה הגדולה היא, שהתנועה הפלשתינאית של ערפאת אינה מייצגת את ערביי עזה והגדה אלא את הערבים אשר יצאו מ-28 אלף הקילומטרים שבידינו. כל עוד מדברים על עזה והגדה אפשר לומר, או שמקימים מדינה פלשתינאית, או שמוטרים זאת לירדן, אך אין בכך תשובה לתנועה הפלשתינאית אשר מושבה בבירות. הדברים נוגעים לשורשו של דבר, וזו אינה אסיפת בחירות. אם ערבים מסוימים רצו לקרוא לעצמם פלשתינאים, מי אנו שנאשר זאת. אך אם זהו ויכוח בין תנועה ערבית לתנועה פלשתינאית, אפשר להבין מדוע ערפאת שחי ביפו רוצה לחזור

ליפו, ואנו צריכים לחשוב על כך ברצינות וללא אופורטוניזם חולף, איך מנהלים את הענין הזה.

ובענין ההסברה, אני מזהיר שאם נקבל חלק מההשקפות הרווחות בעולם, זה לא יהיה נצחון ישראלי אלא נצחון אנטי ישראלי. זה שנאמר שישנה בעיה פלשתינאית אפילו חלקית, יתן אשור לאלה שאומרים כי קיימת בעיה פלשתינאית מלאה. זה שנאמר פלשתינאים למשא ומתן, כאילו אמרנו פלשתינאים שאינם מכירים בנו. זה שנסכים כי יש פלשתינאים עקורים, מצדיק את השמוש בנשק. אני מסכים שיש התנגשות בין העם הישראלי לבין העם הערבי. אם זוהי מדינה אשר נועדה לייצג את הצדק ההיסטורי של העם היהודי, אני עומד על קרקע איתנה, אם לא - כולנו בבעיות.

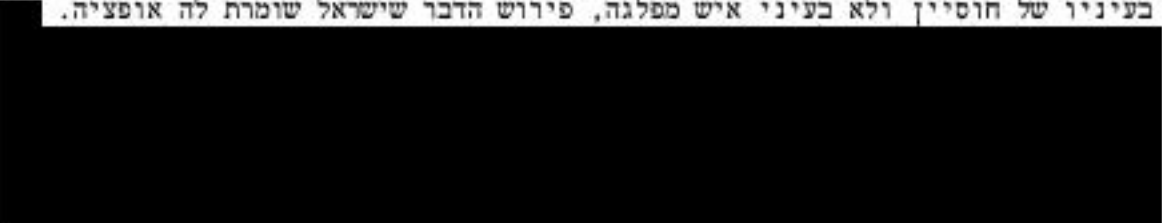
כואו ננחח את הבעיה החולפת, אשר אפשר TO BRUSH IT OFF. אם נאמר שיש תנועה פלשתינאית, אשר צודקת בחלקה, ועם גורמים מסוימים צריך לנהל משא ומתן, יש לכך הדים בשטחים, ואם ממשלת ישראל אומרת זאת, מדוע שהם לא יאמרו זאת? בירדן אנו מייאשים את המלך עוד יותר. המלך נמצא בין שתי סתירות. מצד אחד הסיכוי להתקיים עם ישראל, וזהו סיכוי אשר חשוב לו, כי גם הוא חושד בכוונות הסורים, הסעודים והעיראקים. גם הסורים כמעט פלשו לירדן, וישראל היא ערובה כנגד זה. או שאומרים לו: בוא תתקבל למשפחת העמים הערביים, בתנאי שתלחם בישראל. כמאמר מוסגר אומר: לדעתי אם תהיה מלחמה, 50% ממה שייצור אותה זוהי ישראל, בגלל חזרה בלתי פוסקת על חולשתנו, על המבוכה השוררת בקרבנו, על חוסר המוראל. אני חושב שמלחמת יום הכפורים יצאנו חזקים, ומאז אנו עושים ככל שיש בידינו כדי להציג את עצמנו באור כזה.

שר התיירות מ. קול:

מלחמת יום כפור שינתה את מצבה של ישראל בעולם.

שר הבטחון ש. פרס:

בענין זה, החלטה שישנה בעיה פלשתינאית ועצמאות ישראל מכירה בה, ואנו מוכנים לנהל משא ומתן עם גורמים פלשתינאים, אם אקרא זאת בעיניו של חוסיין ולא בעיני איש מפלגה, פירוש הדבר שישראל שומרת לה אופציה.

ואני מגיע לשאלה הרביעית, מה המדיניות הרצויה לישראל. ישנם שני קטבים. מי שדושה היום שלום עם כל הגורמים, יקבל את תכנית רוג'רס, פלוס אופציה לפלשתינאים לגבי גבולות 47. העם הערבי יחד, שהוא די חזק לא להתפשר על פחות מזה, יקבל זאת ויגיד זאת, ואולי אז יש סיכוי, ואם לא - אנו חייבים לנהל משא ומתן עם כל גורם ערבי בהרכב שנבטיח מינימום של מלחמה, מינימום של סכנה, ובעתוי שנותן לכולנו זמן להרגיע את הרוחות.

אילו כל מדינות ערב היו מתכנסות בעת ובעונה אחת ומאמצות את העמדה הירדנית, הסורית והפלשתינאית, הסיכוי לנהל משא ומתן היה יורד לאפס. עד עכשיו הצלחנו לנהל משא ומתן עם מצרים. אני בעד המשך המשא ומתן עם מצרים, לא משום שאני מעדיף את המצרים על הירדנים, ואין בליבי גם טיפה של הסתייגות או שנאה כלפי הפלשתינאים. אני מציע לנהל משא ומתן עם מצרים, כי למצרים יש לנו הדבר החשוב והממשי ביותר להציע, כדי להוריד את מרח המלחמה במזרח התיכון. בהחלט הייתי מוכן לנהל משא ומתן עם חוסיין, ומשא ומתן זה אינו רק מילולי אלא גם מדיני. הוא קורא די נכון את ההתבטאויות שלנו, את הצעדים שלנו בשטחים וכלפי סוריה. אני בעד זה שנאותה לחוסיין שאנו רואים בו ולא באחד את הפרטנר למשא ומתן על הגדה ועזה. אנו לא יכולים להיות ערבים למה שהוא תובע לשם

המשך המשא ומתן וההדברות. הוא רוצה שניסוג 10 קילומטרים מהירדן, זה מה שפרסמו כל כלי התקשורת הערבים, כולל הורדת הישובים הישראליים, ולא נוכל להענות לו. עדיף ללכת קודם למשא ומתן עם ירדן, ואם לא - ללכת למצרים, ולא בגלל עדיפותה של מצרים, אלא בגלל עדיפות השלום. ענין התעלה קצת מסבך לנו את החיים. ממשלה זו, כמו הקודמת, מחזיקה בדעה שדמשך המגעים צריך להעשות לאחר שנקבל התחייבות בענין הנשק והכסף מהאמריקאים. האמריקאים עדיין לא נענו בזה ובוה, בגלל בעיות פנים-אמריקאיות ובגלל בעיות כספיות. היה מגע ראשון, ונמשך מגע שני, אשר מתנהל בקושי, כך שאת הקו השני עם מצרים נעשה לאחר שתפתח התעלה. אז הוסכם על כך שתפתח בסוף השנה הזו, ועתה מדובר על ראשית השנה הבאה. אני בהחלט כעד שורה של שלבים במשא ומתן עם כל אחד לחוד. סאדאת ביקש את דחיית הפסגה הערבית, כדי שתיתן לו אפשרות להמשך המשא ומתן הביטורלי עם ישראל, כי הוא יודע שאחר כך תהיינה ידיו קשורות יותר.

בענין השלום, הדברים צריכים להיות ברורים,

וכולנו אחראים לכך.

בענין הויכוח היסודי, לדעתי בהחלט צריך סמפוזיון, שבו נחשוב היטב על העמדה הישראלית, ובענין ההסברה זוהי שגיאה לחשוב שהעולם יקבל "חצי דרך" מאתנו. אני בעד הליכה חיובית עם מצרים, כי יש לאיפה ולאן ללכת. אני חושב שצריך להבהיר לחוסיין כי בענין הגדה ועזה, אנו רואים בו בעל האופציה הראשונה, ובתוך הגדה - להמשיך לפתח ולקדם. בענין הפליטים, אני חושב שאין חילוקי דעות ביני לבין ויקטור, שצריך לפתור את הבעיה הפלשתינאית. ביקרתי בשבוע שעבר בעזה, וראיתי את דגם ג' אשר בונים במחנה הברזיליני. בכך התחילה עוד הממשלה הקודמת. זו הפעם הראשונה שבונים שם שכונ יוצא מן הכלל, וזוהי גם דעת הערבים. עכשיו בונים שם יחידת שכונ של 500 דירות. אפשר לבנות יחידות דיור של 1000 דירות לשנה. זה עולה 25-20 אלף ל"י ליחידה, במקום 3000 קודם, אך אם הממשלה רוצה לעשות דבר ממשי בנוגע לפליטים, היא צריכה להמשיך בכך. אני בספק אם יש לה האמצעים לשם כך, אך אני נגד הדברות עם ירדן בענין הפליטים, לא משום שאני בעד אי-פתרון בעית הפליטים. את מה שבידינו, אנו צריכים

לעשות בכל הקצב, אך יודן עוברת עתה תקופה של פריחה כלכלית. הם יקבלו מהפוספטים סכום של 420 מיליון דולר בשנה הבאה, ולפי הפרסומים הכלכליים תוך שלוש שנים יגיעו לעצמאות כלכלית. מתחיל להיות שם מחסור בכח אדם. לפליטים שם יש פספורטים ירדנים, תעסוקה והתקדמות, ומי שמונע את פתרון בעית הפליטים אלה פקידי אונר"א. מנגנון של 10 אלפים פקידים אשר מקבלים משכורות, והלואיאליות שלהם אינה לממשלה הירדנית אלא לאו"ם. היום הודיע שייך זאדי ימאני, כי יהיה לערבים עודף של 17 מיליון דולר לשנה. האם הם צריכים 50 מיליון דולר מאמריקה לפתרון בעית הפליטים? נפתור את בעית הפליטים שלנו - שכון, תעסוקה וחינוך. תן ליורדנים בכח הדינמיקה המשקית לפתור את בעית הפליטים שלהם, והגיעה השעה שהעולם הערבי, אשר הפך להיות הקונטיננט העשיר ביותר בנפט, כסף, קרקע ומים, יפתור את הבעיות שלו, כמו שאנו קלטנו את הפליטים היהודים שלנו. אני מציע לשמור על הצדדים הקלאסיים בויתוח שבינינו לבין הערבים.

שר הדתות ושר המשפטים ח. צדוק:

אני עומד על בסיס שני קוים אשר מעוגנים בקוי היסוד ודברי ראשי דוברי הממשלה, והם שבין הים התיכון לבין גבול עיראק יש מקום לשתי מדינות ולא לשלוש, והפרטנר שלנו למשא ומתן על המדינה מזרחה לנו היא ירדן בלבד.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

זה ישנו בקוי היסוד.

שר הדתות ושר המשפטים ח. צדוק:

על דרך השלילה, אתה אומר שלא תדבר עם אלה ועם

אלה.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

בקוי היסוד אין אף מלה על כך.

שר הבטחון ש. פרס:

ישנה התייחסות לכך בדברי ראש הממשלה בכנסת.

שר הדתות ושר המשפטים ח. צדוק:

החלק השני משממע מכך שלא נדבר עם שום מדינה
אחרת.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

כתוב: "ישראל שוללת הקמת מדינה ערבית

פלשתינאית נוספת".

שר הדתות ושר המשפטים ח. צדוק:

אני חושב שהדבר השני, שהפרטנר היא ירדן וירדן בלבד, נובע מכך שאנו מדברים על שתי מדינות ולא על שלוש. אם ירדן תכלול במשלחתה גם גורמים פלשתינאים, זהו ענינה. מבחינתי, אין לי ברירה, אך אדבר עם משלחת ירדנית. אני חושב שמבלי לערער את העקרון הראשון של שתי מדינות ולא שלוש, לא נוכל להכניס למעגל המשא ומתן פרטנר מחוץ לירדן. איני יודע מה הוסכם בפגישה בין סאדאת לבין חוסיין, אך מההודעה הפומבית אנו יודעים שני דברים: א. שירדן היא על דעת שני אלה הנציג של הפלשתינאים המתגוררים בירדן וזה אומר בטרמינולוגיה ערבית, גם פלשתינאים הגרים בגדה, ו-ב. כאשר מדובר על משלחת עצמאית של אש"פ אשר תשתתף בוועידת ז'נבה, נאמר כי זה ייעשה בשלב המתאים, והשלב

המתאים אומר לפחות לא עמשיו אלא בבוא העת (רה"מ י. רבין): אנו צריכים להיות יותר קתולים מהאפיפיור), ואם זוהי העמדה המשותפת של ירדן ומצרים לגבי המשא ומתן, אל נהיה יותר זריזים ומקדימים, ואל ניצור בנוסף לירדן עוד פרטנר, אפילו אם נסייג זאת ונתנה תנאים של הצהרות מוקדמות. אני רוצה לומר שלא דרושה לי החלטה של הממשלה בתחום הדקלרטיבי. מה שבן דרוש לי זו לא הצהרה כלפי חוץ, אלא החלטה אופרטיבית כלפי פנים, לאן אנו הולכים ומה אנו עומדים לעשות בעתיד הקרוב, ולמעשה בעיני העניין מתגבש ומתמקד בשתי שאלות: 1. האם אנו נוקטים יוזמה כלפי ירדן, שהיא בעיני הפרטנר היחיד; 2. במידה שהדבר תלוי בנו, מהו סדר העדיפויות לסכוב הבא של הדיונים, האם עדיפה הקדמת מצרים לירדן או הקדמת ירדן למצרים. נדמה לי שאלה שתי השאלות האופרטיביות אשר עומדות על הפרק להחלטה לעתיד הקרוב, ואנסה לתת את תשובתי על שאלות אלה.

אני חושב שאין טעם בויכוח על השאלה אם יש ישות או יש לאום. נדמה לי שאי אפשר לחלוק על כך שישנה בעיה פלשתינאית, והבעיה הפלשתינאית היא אותם מליון או יותר פלשתינאים אשר יושבים אצלנו. זהו בעיני הגרעין של הבעיה הפלשתינאית. להלכה יש לבעיה זו שלושה פתרונות: ישנו הפתרון הישראלי, ישנו פתרון פלשתינאי נפרד וישנו הפתרון הירדני. הפתרון הישראלי, אם לקרוא לו בשם פשוט, פירושו ספוח, עם או בלי אזרחות ישראלית, לגבי תושבים אלה.

השר י. גלילי:

כאשר אתה מדבר על מיליון ערכים אשר יושבים אצלנו, אתה מתכוון לאחר מלחמת ששת הימים?

שר הדתות ושר המשפטים ח. צדוק:

כן, בוודאי. המלה מליון מצביעה על כך. אך אני מסכים לדיוק הזה. אני חושב שפתרון זה אינו אפשרי ואינו רצוי, לא מבחינה בטחונית, לא מבחינה מדינית ולא מבחינה דמוגרפית, ואני לא רוצה להרחיב את

הדיבור על כך. אני מסתפק בכך שאני מסכם לעצמי את הדעה, שהפתרון הזה של OUTRIGHT ספוח, אינו ריאלי וגם אם היה ריאלי לא היה רצוי לי.

אני חושב שהפתרון הפלשטינאי הנפרד הוא דבר שאנו לא יכולים לקבלו ותייבים להאבק נגדו. אומר שר החוץ כי זוהי אירדנטה כלפי ישראל וכלפי ירדן. זהו בסיס פוליטי למחבלים להמשך פעולתם לשם השגת המטרות מרחיקות הלכת שלהם, ואני רואה את הפתרון היורדני כפתרון הרצוי לנו מבחינה ישראלית, ופתרון שיש לו בסיס כלשהו בתחום האינטרסים המשותפים של ישראל וירדן. אם זה נכון, שהפתרון הרצוי והאפשרי מבחינתנו - אם בכלל יש כזה - הוא הפתרון היורדני, אני שואל את השאלה: מה עושה הזמן למציאותיות של הפתרונות האלה, ואני מגיע למסקנה שככל שעובר יותר זמן - THE SANDS ARE RUNNING OUT - לגבי הפתרון היורדני של הבעיה הפלשטינאית. ככל שעובר יותר זמן מבלי שאנו מנסים לקדם את הפתרון היורדני, הסיכוי לפתרון יורדני נחלש. הכח של התביעה לפתרון פלשטינאי נפרד מתחזק. זה אומר לי שאנו לא יכולים לשבת בחבוק-ידיים ולחכות, משום שהערכת הזמן פועל לרעתנו, ולכן אנו צריכים לנקוט יוזמה. אני איני מקבל את הדעה שכבר מיצינו את כל האפשרויות לבירור של מה שאפשר ומה שאי אפשר להשיג עם ירדן בדרך של הסדר שלם או חלקי. אני גם לא מקבל כדבר מסוכם, שזה וזה מקובל על ירדן וזה אינו מקובל על ירדן. אני חושב שיש עוד מה לברר ואני בדעה שאנו צריכים ליטול יוזמה כדי לברר את האפשרויות הריאליות הקיימות להסדר כלשהו בינינו לבין ירדן. אני חושב שלענין זה יש עדיפות, אם הוא בכלל ריאלי, על פני השלב השני עם מצרים לאחר הסכם הפרדת כוחות, כי איני חושב שבלי התקדמות בענין הפלשטינאי, אנו יכולים להגיע עם מצרים לאיזה שהוא הסדר שיקדם אותנו באותו תחום שאנו אומרים: קצת יותר שלום. אני חושב שבשלב הבא עם מצרים נוכל לוותר ויתור טריטוריאלי נוסף, ויש שם ברוך הטעם על מה לוותר מבלי שזה יהווה איום מדיני על בטחון ישראל. אך אני חושב שכל זמן שלא היתה תווזה בענין הפלשטינאי, פירוש הדבר מבחינת המשא ומתן עם ירדן בתחום הפלשטינאי, הסדר שלב ב' עם מצרים שצטבע הדברים יכול לתת להם ואינו יכול לתת לנו, כי סאדאת אינו מסוגל להגיע להסדר שיהיה בו סוף פסוק או חצי סוף פסוק, מבלי שזיהיה תווזה בענין הפלשטינאי.

אני עונה על שתי השאלות ששאלתי בראשית דברי כך:
 אני מחייב יוזמה ישראלית למשא ומתן עם ירדן בתחום הפלשתינאי. אני חושב שלדבר
 הזה יש עדיפות על פני שלב ב' עם מצרים. אני רוצה להוסיף הערה אחת לגבי
 ההתחייבות של הממשלה הזו והממשלה הקודמת בתחום זה, ונדמה לי שישנו איזה אי
 דיוק בהצגת העניין. בשני ההסכמים הקואליציוניים נאמר: "לא ייעשה הסכם שלום עם
 ירדן, אם יהיו בו ויתורים על חלקי יהודה ושומרון, בלא שהנושא יובא להכרעת העם
 בבחירות חדשות, אם אחת הסיעות המשתתפות בקואליציה תדרוש זאת. זה נוסח גם
 בהסכם הקואליציוני שלפיו הוקמה ממשלת גולדה מאיר וגם בהסכם הנוכחי. אני חייב
 להודות, מבלי לקחת על עצמי פרשנות, שאם המילים "אם אחת הסיעות המשתתפות
 בקואליציה תדרוש זאת", הופיעו גם כנאומה של ראש הממשלה גולדה מאיר בעת הצגת
 הממשלה בכנסת, הן לא הופיעו בנאומו של ראש הממשלה בזמן שהציג את הממשלה
 הנוכחית. איני יודע מדוע לא הופיעו, ואיני בא לפרש את המשמעות של ההשמטה
 הזו, אך אני רוצה לקבוע את דיוק הנוסחאות בממשלה הקודמת ובממשלה הנוכחית.

שד הפנים ושד המטרה ש. הלל:

אם איני טועה, ראש הממשלה אמרה שבכל אופן היא
 או הסיעה שלה תדרוש זאת גם אם אחת הסיעות לא תדרוש זאת.

ראש הממשלה י. רבין:

לא בעת המשא ומתן אלא לפני חתימת ההסכמים.

השר י. גלילי:

מיד אקריא משפט שנשלח אל ראש הממשלה, אשר מבהיר
 שאין בכך כדי לכבול את ידי הממשלה במשא ומתן.

שד השיכון א. עופר:

מה שנותר לנו, הוא להציג את הקונפליקט של הציונות והערבים. כולנו ערים לכך שזהו שורש הבעיה. השאלה איך חיים עם אותו קונפליקט במשך תקופה נוספת. הקונפליקט קיים לא רק מאז 1921, אלא עוד מאז הצהרת בלפור. אנו חייבים לשאול את עצמנו, מדוע הגענו למצב כזה מבחינת דעת הקהל, ואינני מדבר על ברית-המועצות אלא על ידידים. דווקא בזמן בו היה לנו מעט כח, היינו כמעמד יותר בכיר גם בקרב הצבור שלנו. שמעון דיבר על ערעור האמון בקרב הצבור שלנו. לדאבוני אם אפשר היה לפתור זאת ברוגז, הייתי עושה זאת.

שד הדתות ושד המשפטים ח. צרוק:

זה לא היה רוגז, אלא טמפרמנט.

שד השיכון א. עופר:

אם לא היה זה רוגז אצל שמעון, היה זה רוגז אצל אחרים. כל דבר הסברנו לגביו מדוע לא, אולי מתוך נוחות קואליציונית פנימית, וכך הגענו למצבנו בעולם. נקודה אחת היתה הרסנית בנוגע לנוער שלנו: כאשר התחלנו להסביר שהציונות מעולם לא נישלה את הערבים, אך לאחר שנוצרו עובדות כמו בעקרבה ובמקומות אחרים, התחלנו לומר כי מאז חשומר וכך גם בהקופות שלאחר מכן, עשינו זאת. טבנקין תמיד חזר ואמר: מבלי לנשל אף ערבי אחד. אפילו כאשר היה לנו וכוח על קרית-ארבע בחברון, חזר ואמר: מבלי לנשל אף ערבי אחד. בכך שהתחלנו באידאולוגיה שהציונות תמיד נישלה ערבים, הרסנו את אמון הנוער.

דווקא משום שאין בינינו חלוקי דעות על המטרה וגם על הדבר הספציפי שאנו מדברים עליו עכשיו, כולנו מסכימים שבין הים למדבר יש מקום לשתי מדינות ולא לשלוש, ואנו רוצים להגיע לשתי מדינות, - אני תושב שבהצגת המדיניות ובבצועה מאז מלחמת ששת הימים ועד מלחמת יום הכפורים, עשינו הכל כדי

שתהיה מדינה ערבית שלישית. אם איננו רוצים בכך, אנו צריכים לתת מעמד לחוסיין לגבי ערביי השטחים. אנו רוצים שני פרטנרים, את חוסיין ואת ערביי השטחים, אך לא את אש"פ. לא עשינו שום דבר, או כמעט שום דבר, כי הגשדים הפתוחים בכל זאת יצרו מצב שהלכנו לקראת חוסיין, - אך עשינו מעט מאד כדי ליצור מעמד או ייצוג של הערבים בשטחים.

שד הפנים ושד המטרה ש. הלל:

ייצוג בנפרד מירדן?

שד השיכון א. עופר:

הרי זה בדינו. אנו יכולים לכוון זאת כך שזה יהיה בתוך ירדן, אך לפי המדיניות שניהלנו, הבאנו את ערביי השטחים לכך שהייצוג שלהם יהיה אש"פ ולא חוסיין, ועל כך כל הויכוח. אדרבא, משום שאנו מסכימים שהפרטנר שלנו צריך להיות חוסיין עם ערביי השטחים, מה עשינו כדי שכך יהיה? אם אנו רוצים שיהיה מעמד חזק יותר לחוסיין בשטחים, מדוע לא לעשות זאת? ואיני מאמין שישנה קפיצת דרך לשלום בר-קיימא עם גבולות בטוחים. חשבתו שאת המשא ומתן הקרוב על הפרדת כוחות צריך לעשות עם ירדן, ואני סבור שבהודעה של סאדאת-חוסיין זה ישנו, וזה נותן לנו חזק גם לגבי מצרים.

שד התיירות מ. קול:

מה זו הפרדת כוחות עם ירדן?

שד השיכון א. עופר:

זה לא מוכרח להיות לפי הנוסחה של חוסיין, של 10 ק"מ מהירדן, אך זה יכול להיות מעמד בשכם למשל. ברור לי כי כאשר יהיה לו מעמד, זה מחזק את החלק של חוסיין בגדה. עובדה היא שבהפרדת כוחות יש כל מיני תכנים. מה שמדובר בו עמשיו, זוהי הפרדת כוחות. לא הבנתי את שמעון באומרו שאם רוצים למנוע מלחמה; צריך לרדת מרמת הגולן. אם כך, מדוע אמר שדחלב הבא הוא עם מצרים? ברור שמשא ומתן עם מצרים אינו אומר נסיגה מהגולן. לדעתי אנו חוטאים בשני דברים: אני בהחלט מקבל את ההצעה שהחלטת הממשלה היום תהיה לפי המצע של המערך ועשר הנקודות. את האלמנט הזה אני רוצה להכניס, ובו שני דברים שאינם נאמרים בהחלטות הממשלה: 1. שנגיד בגלוי שיש פה ויתור טריטוריאלי ולא נאמר שאת זאת לא אמרנו, בפירוש יש אלמנט של ויתורים טריטוריאליים בהסכם שלנו עם מדינה שכנה. אם אלמנט זה איננו, בגלל נוחיות קואליציונית או פרלמנטרית, בהחלט נעמוד מאחורי חברים שלנו אשר מתבטאים כך. במסגרת של שלום, אנו חייבים לומר שהפלשתינאים ימצאו ביטוי לזהות העצמית שלהם במדינה ירדנית-פלשתינאית. אל נתעלם מכך שאנו נסחפים אחר המאורעות ולא מובילים אותם. לפני הישיבה אמר חשד גלילי בלגלוג, כי היום תחליט הממשלה שישנה בעיה פלשתינאית.

חשד י. גלילי:

סוף סוף ב-1974.

שד השיכון א. עופר:

המצב עד לפני זמן מה היה, שאסור היה להזכיר את

המילה פלשתינאים.

ראש הממשלה י. רבין:

... נר נר ...

שד התיירות מ. קול:

פלשתינאים יוק.

שד השיכון א. עופר:

יש אזרחים עם פספורט ירדני.

מצע המערך עשה קפיצת דרך מבחינה זו, שסוף סוף אמר כי הזהות של הפלשתינאים המצא את ביטויה במדינה ירדנית-פלשתינאית.

אני לא מדבר על הצעת ההחלטה. אני מבין שיש הבדל בין הצעות ההחלטה. כאשר הממשלה מחליטה, היא מחליטה על מה שהיא צריכה לעשות מחר. אך אני לא מקבל את ההסתייגות או חוסר שביעות הרצון ממה שאמר שד ההסברה, שבמסגרת המשא ומתן עם ירדן נדבר עם כל גורם פלשתינאי אשר יכיר בישראל. מדוע צריך לשלול זאת? אם נגיד שאנו מוכנים לפשרה טריטוריאלית במסגרת שתי מדינות, כאשר הפרטנרים שלנו הם ירדן והפלשתינאים, וכל מי שיכיר במדינת ישראל...

שד הבטחון ש. פרס:

מדוע לא לדבר על מסגרת של פשדה?

שד השיכון א. עופר:

אני מסכים למסגרת של פשרה, אשר כוללת פשרה טריטוריאלית, אם אנו חושבים כך. אם איננו חושבים כך, נגיד ארץ-ישראל השלמה, עם הסדר כזה או אחר לגבי המעוט הערבי. אני חושב שאפשר לנהל משא ומתן עם הלכוד, אם אין פשרה טריטוריאלית, ואני אומר שבהחלט צריך להיות האלמנט של משא ומתן במסגרת המשלחת הירדנית, וגם פה אני יכול לומר ירדנית-פלשתינאית. לדעתי אם נלך בכיוון זה, נוביל את המאורעות ולא ניסחב אחריהם.

ראש הממשלה י. רבין:

יש עוד לפחות שבעה דוברים. את הדיון נסכם היום, אפילו אם יימשך עד הסוף.

חשר י. גלילי:

אולי תרשה לי להקריא שתי שורות. זה נחוץ לענין זכותנו לנהל משא ומתן.

ראש הממשלה י. רבין:

זה ברור ואיש אינו מערער על כך.

חשר ג. האוזנר:

הבעיה היא באמת שורשית וגורלית, ואני שמח שאנו מתפנים בימים האחרונים לטפל סוף סוף גם בנושאים חיוניים. תחילה לדברי שר הבטחון ושר התחבורה. אין כרגע נוסחה משותפת מוצהרת, אשר תהיה חופפת בין המינימום המקובל עלינו למינימום המקובל על הערבים. אז מה? האם זה משחרר אותנו מיוזמה? האם פירוש הדבר שחמיד אנו מחכים שתחילה נמצא פורמולה מוצהרת מוסכמת ואחר כך נלך לקראתה? אילו היינו מחכים לכך, לא היה הסכם הפרדת כוחות.

כאשר שמענו את דעת הסורים בענין הפרדת הכוחות, היינו משוכנעים שאין על מה לדבר איתם.

שר החבורה ג. יעקבי:

עם מי אתה מתווכח?

השר ג. האוזנר:

עם שמעון שאומר כי אין נוסחה משותפת בינינו לבין מדינות ערב. נכון שאין, אך גם בהפרדת הכוחות ובדברים אחרים שהצלחנו להשיג, לא היו נוסחאות משותפות, ובכל זאת השגנו דברים שאיש אינו מצטער עליהם. שמעון אמר כי מדינות ערב מפקירות את הפליטים, אז מה? האם לא השפנו זאת בפני העולם במשך 25 שנים? האם זה פתר את הבעיה או הקטין את מימדיה? אם לקבל את עמדת שר הבטחון, המסקנה היא לא זו שהוא מצביע עליה, אלא שב ואל תעשה. כלומר להמשיך בקפאון אשר נמשך שבע שנים. כל עוד מדיניות הממשלה היתה להמשיך בקפאון, יתכן שכך צריך היה לעשות. אך החלטנו על הסדר מדיני, ומכך נובעות מעמעויות מעשיות אשר מחייבות אותנו לצעדים ולא אותן נסוח, כפי שניסח שר הבטחון בכשרון רב, פותר את הבעיה הפלשתינאית. הבעיה היא קיום צבוא, כפי ששר הבטחון עצמו אמר, אשר מגדיר עצמו כפלשתינאים. הם לא הגרו מכאן ולא ברחו מכאן, והם ישנם ומהווים את הבעיה. לשר החבורה אני רוצה לומר שיש צורך להתמודד עם הבעיה כעת, כי אנו עומדים בפני המשך הדיונים המדיניים, ולא יעזור לנו שום דבר. לכן צריך לחפש במסגרת הפורמלית המקובלת עלינו את הישום המעשי של דברים, כיום - בשלב הבא של המשא ומתן והמגעים המדיניים, ואין מנוס מכך. עלינו לנקוט יוזמה כי נכנסנו לכך. השאלה היא באיזה כוון תהיה היוזמה. ובשולי דברי שר הבטחון, אם יש אפשרות למנוע התדרדרות גם בגבול הצפון, הרי זה תודות ליוזמה שננקוט, ואם לא - בעית רמת-הגולן תהיה היתידה אשר תעמוד על הפרק. בידינו להעמיד על הפרק נושאים אחרים, שאולי ימנעו מלחמה. יכול להיות שהמועד והעתוי אינם נוחים לנו, ויותר נוח היה לעשות זאת בטרם היה לערבים מעמד כלכלי וברטם היה לאש"פ מעמד כפי

שישנו. החמצנו אפשרויות, אך נעשה זאת כעת, בטרם יש הרעה נוספת במצב. ברור שהזמן פועל לטובתם, הם מגבירים חיילים משנה לשנה.

לשאלת ראש-הממשלה אני עונה: אני בעד שתי מדינות, ישראל ומדינה ירדנית-פלסטינאית שכנה, אך כדי להבטיח פתרון זה, צריך לחשאיך את הדלת פתוחה לגורמים ערביים נוספים, אם יקבלו את הפתרון גם הם, על מנת לבצר אותו וכדי שלא יושם לו קץ. ואכן צריך לומר שאנו מוכנים לדבר גם עם גורם ערבי שיהיה מוכן לפתרון זה. לגבי הפליטים, מעולם לא קבלנו את האפוטרופסות של מדינות ערב. אמרנו כי יש לנו ענין עם ערביי הארץ, ונפתור זאת איתם פנים אל פנים. האם עכשיו נהפוך את הסדר ונאמר כי רק מדינות ערב הן אפוטרופסיות על הענין אשר נוגע למליון ויותר בני אדם? זה בדיוק ההיפך ממה שטענה המדיניות הישראלית כל השנים. אנו רוצים במדינה ירדנית שכנה, אך אנו לא יכולים להתעלם מכך שבמדינה זו יגורו בני-אדם חיים, שיש להם שאיפות פוליטיות, אשר צריך לתת להן ביטוי מוחשי, וביטוי מוחשי הוא גם לדבר מטעמם באמצעות דוברים מוסמכים. מוכן שכל זמן שהם אינם מוכנים להכיר בנו, לא נדבר איתם.

ראש הממשלה י. רבין:

האם אין סתירה בין מה שאתה אומר לבין מה שאמרת

קודם?

חשד ג. האונזר:

בדיוק להיפך.

ראש הממשלה י. רבין:

האם חוסיין יסכים שחקבע לו עם מי תנהל משא

ומתן?

חשר ג. האוזנר:

אני לא רוצה להרים את קרנו של חוסיין עצמו, על ידי כך שיכריז כל הזמן שהוא היחיד.

אמרתי בשולי דברי שר הבטחון, כי ברגע זה בכלל אין עם מי לדבר. אני יודע שיש והיו כל הזמן גורמים בגדה, שהיו מוכנים לדבר איתנו, אם ניתן להם להתארגן, להתכנס ולבחור נציגות. אולי עכשיו נוכל לממש את הדופק בכיוון זה. מדוע אנו צריכים להעלות את חינו של חוסיין, על ידי כך שאנו אומרים: אתה ורק אתה? אנו יכולים לומר שאם יש עם פקפוקים לגבי עתיד יהודה ושומרון, שוב חוזרת השאלה מדוע מצביעים על חוסיין כעל גורם בלעדי? יכול להיות שבסופו של דבר כך יהיה, ורק איתו ננהל שיחות, והוא יביא איתו משלחת שתהיה ייצוגית גם לגבי השטחים, אך מדוע אנו צריכים להכריז במו פינו, שהוא האחד והיחיד? אני חושב, בנגוד לשר הבטחון, שדעת הקהל חבין יפה מאד את ישראל שתכריז כי היא מוכנה לנהל משא ומתן עם כל גורם מעוניין, שיש לו מעמד בנושא והוא מקבל על עצמו שני יעדים: שלום וקיומה של ישראל בגבולות מוסכמים ובטוחים. אני חושב שלא יבינו אם לא נגיד זאת. השלום פירושו גם הסדר עם בני המקום.

שר העבודה מ. ברעם:

מדוע כלפי ירדן מותר לך להציג תנאי כזה, אך לא

כלפי מצרים?

חשר ג. האוזנר:

גם למצרים אמרנו שאנו מנהלים משא ומתן על יסוד החלטות אשר מדברות על קיומה העצמאי, הרבוני והמדיני של מדינת ישראל, אלא שזל ערכי ארץ ישראל אני לא יכול להחפשו עם מצרים, כי הם לא יהיו האפוטרופסים והם לא יגנו על הפלשתינאים שיש להם אפוטרופסים משלהם.

הצהרת סאדאט-חוסייין, שחוסייין הוא היחיד אשר מייצג את הפלשתינאים, אינה פותרת את העניין, והרי אנו רוצים לגמור פעם את העניין. הסכסוך הלך והתנפח מסכסוך מקומי לסכסוך בינינו לבין מדינות ערב, ועד לשיא של סכסוך בינלאומי גדול. הורדנו אותו בזכות הד'אטנט מסכסוך בין מעצמתי לסכסוך בין ישראל לערבים, אנו מקווים להורידו עוד שלב, אך בסופו של דבר נעמוד על הקרקע, והקרקע היא אנו וערביי המקום. אם אינך רוצה לקרוא להם פלשתינאים, תקרא להם איך שאתה רוצה, אך זוהי מהות העניין ומכיוון שזוהי מהות העניין, אני חושב שצריך לתת לכך עדיפות וצריך להקדים את הטיפול בכך במסגרת הטיפול שלנו בירדן ובגורמים אחרים, כפי שהדבר הוצג כאן, וצריך לדבר על פשרה ועל רצון להגיע לפשרה הדדית, מתוך רצון לחיות בשלום ובבטחון.

אני מציע שהממשלה תאמץ לעצמה את ההצעה הפורמלית

שהגיש השד קול.

שד המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

אני שבע רצון מקיום הדיון כאן ועתה. אני חושב שזוהי הפעם הראשונה שצומחלת ישראל מקדישה כמה שעות לנושא זה, ונראה לי שהיה זה מאד בלתי מוסבר ובלתי מובן אלמלא ישבנו להחליף מחשבות ולהחליט החלטות, גם אם תאושר החלטה הקיימת בפועל, ואני מקוה שכך יהיה. העולם כולו עוסק בכך, הארץ כולה עוסקת בכך. יש בארץ לא מעט מיס-קונצפציות לגבי הנושא, ואם תקראו את המאמר הראשי ב"הארץ", תמצאו שכותבו חושב כי לפחות חלק מאתנו יהיה בעד שלוש מדינות, חלק בעד שתי מדינות וחלק בעד אחת. שמחתי מאד לשמוע שרוב הדוברים דגלו במדינה ישראלית ובמדינה ירדנית מהגדה ועד מדבר ערב.

בשבוע האחרון הזדמנתי לשלוש פגישות, שאף אחת מהן לא זומנה כדי לדון בעניין הפלשתינאי, אך בשלושתן נשאלתי בנושא זה. אחת הייתה במסגרת התכנית "כירה ומצב-רוח", ובה שאלו אותי מה פירוש חלוקי הדעות בין שר ההסברה לבין ראש הממשלה בעניין זה.

שר ההסברה א. יריב:

ומה ענית?

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

הסברתי מה שידוע פה. במפגש שני עם כתבים כלכליים, סיימנו לדון בענייני כלכלה ואז שאלו אותי על אריק שרון ועל הפלשתינאים. מה שאמרתי על אריק שרון התפרסם. הפגישה השלישית הייתה עם הכתבים האמריקאים אשר ליוו את שר האוצר סיימון, הם בקשו להפגש איתי והנושא עלה. התשובות שנתתי היו דבקות במצע המערך לכנסת השמינית. מובן שעוררו את ה"ליכוד" והמר את קומפני, וישנו גם איזה חוג בן-גוריון, שגם הוא התעורר. אך הייתי צמוד גם בתשובתי וגם בדעתי למצע המערך לבחירות. בנוסף לקטעים שגד קרא מתוכו, אשר אומרים כי "הסכם השלום יושחת על שתי מדינות עצמאיות: ישראל ובירתה ירושלים המאוחדת ומדינה ערבית ממזרח לישראל. ישראל שוללת הקמת מדינה ערבית פלשתינאית נפרדת נוספת ממערב לירדן. במדינה הירדנית-פלשתינאית השכנה תוכל לבוא לכלל ביטוי הזהות העצמית של הערבים הפלשתינאים והירדנים, תוך שלום ושכנות טובה עם ישראל" וכו', בנוסף לסעיף ג' אשר עוסק בחתירה לשלום, מופיע סעיף 8 אשר אומר: "ישראל תחזור להסכם שלום אשר יבטיח: א. חסול כל גלויי האיבה, ההסגר והחרם; ב. גבולות בני-הגנה שיבטיחו לישראל אפשרות להתגונן בעילות נגד מתקפה צבאית או משימת הסכם ושיתבססו על פשרה טריטוריאלית. גבולות השלום יבואו במקום קווי הפסקת האש; פירוים והסדרים מדיניים ייכללו בהסכמי השלום, נוסף על גבולות בטחון מוסכמים ומוכרים ולא כתחליף להם. ישראל לא תחזור לקווי 4 ביוני 1967

שהוו פתוי לתוקפנות", ולא כתוב איפה לא.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

לא כתוב איפה כן ולא כתוב איפה לא.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

כאשר דובר עם ירדן, אמרתי פשרה טריטוריאלית במסגרת הסדר שלום. אני מפנה תשומת ליבם של אלה שקראו קריאת ביניים, לסעיף 3 ולסעיף 8. בסעיף מישנה ד' של סעיף 8 במצע, נאמר ש"ישראל תחתור להסכם שלום אשר יבטיח: "שמירת אופיה היהודי של מדינת ישראל למען הגשמת יעדיה הציוניים ותפקידיה בעליה ובקבוצ גלויות".

כל אחד יודע שפשרות טריטוריאליות אינן מתייחסות

לרמת הגולן ולסיני.

שר התחבורה ג. יעקבי:

יש אפשרות נוספת.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

איזו?

שר התחבורה ג. יעקבי:

של פטרה פונקציונלית.

שד המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

לכן אני סבור שהדיון הזה חשוב, ושצח על כך שלגבי השאלה היסודית והחשובה - שתי מדינות כמרחב הזה - לפחות עד כה אף אחד לא ערער. לגופו של ענין, אני חושב שמה שצריך להנחותנו בסוגית ההסדר עם ירדן, כמו עם שאר המדינות, אלה שקולי בטחון, ולכן אני חושב שנהר הירדן צריך להיות הגבול.

שד התיירות מ. קול:

הגבול הבטחוני או הגבול?

שד המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

תלוי בהסדר. מה שחשוב לדעתי, זה שעל נהר הירדן יישבו כוחות צה"ל, וזהו המפתח בעיניי. זהו הדבר שאמרת גם לאמריקאים, אך דווקא את זה לא כתבו בעתונות הישראלית, לכן ראיתי להוסיף זאת. לדעתי זהו נושא שאנו צריכים לעמוד עליו, אם וכאשר נגיע להכרעות רצינית. לגבי הפלשתינאים, ברור שהשאלה אינה אם קיימת ישות פלשתינאית או אינה קיימת, אלא השאלה היא מהו הפתרון לבעיה שהתעוררה ומוכרת כיום לא רק על ידי הפלשתינאים עצמם ולא רק על ידי מדינות ערב והעולם אלא גם על ידנו. אנו יודעים שיש פקטור כזה שבמסגרת הסדרי השלום יצטרך לבוא על פתרונו. לדעתי הפתרון כפי שכולנו מסכימים, צריך להיות במסגרת מדינת ירדן. אשר לשאלת הנציגים ועם מי אנו צריכים לדבר, אני מוכרח לומר שאני לא מבין את הלוגיקה של אלה שאומרים שתי מדינות: אחת אנו ואחת ערבית כלומר ירדן, אך לדבר צריך גם עם גורם שלישי. איני מבין את הלוגיקה ואם לעבור מלוגיקה לפרקטיקה, איני יודע מה אני יכול להציע לערפאת, אם יאמר מתר שהוא מכיר בקיום מדינת ישראל. אוכל לומר לו שיסע לז'נבה.

שר התיירות מ. קול:

תהיה אמיתית ולא מלאכותית.
תוכל לומר לו שהאוטונומיה הפלשתינאית כפדרציה

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

אני לא יכול להבטיח שום דבר על חשבון הפרטנר הזה. לכן צריך לומר שהפתרון של בעית הפלשתינאים הוא במסגרת משא ומתן עם ירדן, ואם יהיו פלשתינאים במשלחת הירדנית, הם יהיו פרטנרים במסגרת אותה משלחת, אך איני רואה גורם שלישי שאיתו אפשר לנהל משא ומתן, כי הוא לא מבטל את הפרטנר שאנו מכירים בו ולא נוכל להציע שום דבר שאינו על חשבון הפרטנר שאנו מכירים בו. אני יודע שזה לא יספק את כל הפלשתינאים, אך אנו יודעים שיש התנגשות בין שתי תנועות לאומיות, ובהתנגשות זו למרות שאנו מכירים בה, לא נוכל לתרום לה יותר מאשר עד גבול האינטרסים החיוניים שלנו. לכן לא נוכל להציע יותר, גם אם ההצעות ההתחלתיות שלהם תהיינה מאד פציפיסטיות וצנועות, לא נוכל לקבל גורם שלישי כבן זוג למשא ומתן.

אשר לשאלת מדיניות המשא ומתן והתהליך, אני מסכים עם שמועון שהבעיה הרצינית שלנו היא סוריה. ברור שסוריה קוראת את ישראל נכון ומבינה שאנו לא מתכוונים לוותר על רמת הגולן בצורה איזו שהיא, והם מתכוונים למלחמה, וחושבים כי במלחמה כלל-ערכית אפשר יהיה לפתור את הבעיה. לכן נראה לי שהמדיניות שהנחתה אותנו עד כה, באשר לתהליך המשא ומתן, צריכה להימשך גם בעתיד, כלומר את סוריה אנו צריכים להשאיר לסוף ולבודדה, ואני חושב שאם הבעיה המצרית תהיה בדרך לפתרון או תיפתר, ובעית ירדן תהיה פתורה, סוריה יכולה להמצא במצב כזה שלא ייאפשר לה לפתור זאת בדרך של מלחמה. לכן מצרים וירדן קשורות לסוריה, ועל כן אין חילוקי דעות. לגבי מי קודם וכמה, צריך להיות מעוניינים שהמשא ומתן יהיה קודם בין ישראל לבין ירדן ומצרים. הייתי מעדיף תחילה שלב נוסף עם מצרים, כי אני סבור שיש סיכוי בשלב נוסף עם מצרים להגיע

לפתרון, לפיו נזוז עוד קצת, והם יעשו עוד צעד למען הסדר.

שד התיירות מ. קול:

מה יתנו לך?

שד המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

הם יתנו מעבר בתעלת סואץ, נפט ו-א'-ב'-ג' דברים, בו כזמן שלגבי ירדן איני בטוח. אילו חשבתי שנהר הירדן אינו גבול, אפשר היה אולי לעשות עוד צעד, אך מאחר ובעיני הירדן הוא הגבול הבטחוני, אין לי בטחון בסבירות גבוהה, שאפשר להגיע עם ירדן להסדר בתקופה הקרובה, נאמר תוך שנה, כך שנראה לי שרצוי להעדיף מהלך בטוח או סביר עם מצרים על פני מהלך שתוצאותיו כלל ועיקר אינן בטוחות עם ירדן, כי הסדר חלקי או הפרדת כוחות בעברית פשוטה, אין להם כל משמעות אם אינם מוכנים לזוז מהירדן. פספורטים ירדניים יש לתושבי הגדה, בקורים מתקיימים, כספים זורמים, סחורות מועברות, למה עוד אפשר לשאוף?

שד הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

שלטון ירדני.

שד המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

שלטון ירדני, אלה מחשבות שבוררו איתם, הועלו ונדחו. התרומות שלנו לקראת הסדר ביניים להפרדת כוחות עם ירדן הן מינימליות, ולכן אני חושב שהסבירות, שנגיע באוקטובר או באביב הבא לפתרון עם ירדן, היא נמוכה מאד. יחד עם זאת, אני רוצה לבדוק זאת לא בז'נבה ולא מעל דפי העתונות, אלא יש דרכים לא רעות לבדוק עם ירדן.

שאלה:

אתה אומר שזה נבדק - היכן?

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

בשיחות כאלה ואחרות שדווח עליהן בזמנו, כולל על

ידי כרמטכ"ל.

שר התיירות מ. קול:

בימי אשכול?

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

אני מדבר על ימי אשכול. דרך ארצות הברית ובדרך אחרת אפשר לכדוק זאת. אם נראה ששליטה ירדנית ואדמיניסטרציה ירדנית זה לא מה שהם מוכנים להסתפק בו, צריך להעדיף מהלך עם מצרים שלדעתי סביר מאד, או סביר, למצוא בו פתרון. מכל מקום, גם בהחלטות שלנו, גם בהחלטאות שלנו וגם במגעים שלנו בדרכים כאלה ואחרות עם ירדן, אני חושב שלא את הכל צריך לשים על השולחן.

(המשך הדברים רשם י.מ.)

שר החוץ הזכיר בדבריו את עזה. אני מציע להשאיר

את ענין עזה פתוח.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

איני מציע להכניס את זה לסיכום.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

גם לא להכניס זאת להתבטאויות.

ראש הממשלה י. רבין:

לא למתוח קוים על המפה.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

כרגע איני מציע להוסיף דברים לחומרה. למשל רעיון לתקופת ביניים על קול ערפאת את קומפני. הוא איננו נמס ונעלם אלא הוא קיים והוא איננו משתלב במערכה הזאת. יתכן שיש מקום להשאיר לתקופת ביניים מאחזים צבאיים שלנו בתוך השטח, דוגמת ההסדרים שנעשו אחרי מלחמת העולם השנייה בין ארצות הברית לבין בנות הברית, כגון יפאן וכדומה.

בסיכום אני מצטרף לגישה הכללית של שתי מדינות. אני מציע שלא להכנס למשא ומתן עם גורמים שלישיים.

אם השלב הבא קודם עם מצרים או עם ירדן, אני מציע בדיקה. האם יש איזה בסיס משותף לסיכוי עם ירדן? אני חושב שלא. אם יש איזה סיכויים כאלה, ירדן קודמת ולא מצרים. זה כדי להשאיר את סוריה לסוף ובעצם להעמיד אותה בפני עובדה שאר הדברים הם מסודרים.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

ישנה חשיבות בקיומו של הדיון הזה, לא רק מבטיל הצורך להגיע לכיוון הכלים במישור המגעים הבינלאומיים והכוונה עמדתה של הממשלה, אלא משלושה תחומים, שאחד מהם לפחות הוסכם כבר, וזה הנוער שלנו, התחום השני - ערביי השטחים עצמם, והתחום השלישי - ערביי ישראל.

אני חושב שאנחנו זורעים מבוכה בכל אחד משלושת התחומים הללו. לא משום שאין בעיה, אלא משום שאפשר גם את הבעיות להציג בצורה זו או אחרת.

אולי נתחיל מערביי ישראל. אני חושב שההתפוררות שחלה שם יכולה להיות מאד מרחיקת לכת. כל זמן שהתמונה היתה כזאת שיש מדינת ישראל ויש כך וכך ערבים ישראלים ופלשתינאים, וישנה מדינת ירדן וישנה מדינת סוריה, אני חושב שהיכולת של ערביי ישראל להתייחס לנושא הבעיה, לסכסוך ולמדינת ישראל, היתה פשוטה יותר. ברגע שאנחנו התחלנו - אולי לא אנחנו חברי הממשלה, אבל כשנוצרה האוירה הכללית, מדברים על מדינה פלשתינאית, מכירים בישות פלשתינאית, עצמאית ומצומצמת - איפה הם ערביי ישראל? האם הם חדלים להיות ערבים? הם אינם חדלים להיות ערבים. ואם ישנו גורם פלשתינאי, ישנו מכנה משותף בין הערבים מעכו, נצרת לבין ערבים משכם, מירדן וממחנות הפליטים.

אני חושב שאנחנו זורעים פה הרבה מבוכה. לא אנחנו, אלא שאיפשרנו בשוליים ליצור איזה מין תמונה שאנחנו הולכים להכיר בגורם עצמאי, שאתו יש לנהל משא ומתן או שאתו יש להגיע להקמתה של מדינה.

מצד שני הנוער הישראלי. איני כל כך מאושר שאנחנו כולנו מדברים על הבעיה הפלשתינאית. לא אנחנו קבענו שקודם לא קראו לעצמם "עם". קודם קראו לעצמם "פליטים". אחרי כן היו "ישות". כשקראו לעצמם "ישות", אוי ואבוי לערבי בכל מדינה שאמר כי הם "עם". עכשיו הם קוראים לעצמם "עם". לא שאנחנו צריכים לשמוח על כך אלא יש הבדל אם כתוצאה מהתנגשות בין שתי תנועות לאומיות נוצרת בעיה של פליטים ערביים ושל פליטים יהודיים, יכולנו

להסביר מי התחיל במלחמה. משאנחנו נגרפים לענין שנוסף לבעיה של פליטים נוצרה איזו מין בעיה של עם ללא מולדת, ואנחנו מביאים לזה כמו ידינו (אני חושב שאתה, עופר, פעם תרמת קצת אישית לכך, הרי תרמת לזעזוע בנפש הנוער).

שר השיכון א. עופר:

לא כך אמרתי.

שר הפנים ושד המשטרה ש. הלל:

פה חשוב אולי שנחזור לעצמנו בהצגת הבעיה. לא נשאר פה מצב שהעם הפלשתינאי הוא חסר מולדת, חסר פתרון וחסר יכולת לביטוי עצמי.

אני מקבל לחלוטין את כל דברי הפתיחה של שר החוץ בענין זה, שיש פה דבר שהוא ברור. היתה פה התנגשות. רצינו לחיות יחד. אנחנו חיים אחד על יד השני. ולא נגרם לעם הפלשתינאי יותר עוול מאשר לעם היהודי.

הדבר השלישי הם ערכי השטחים. בענין זה אני חייב לתאר קצת יותר את המציאות. זהו מצב של איזון עדין בצורה בלתי רגילה. כל הזמן יש מתחת לשטח גורמים אלה או אחרים של התנגשויות. ואין כל ספק שבעקבות מלחמת יום הכיפורים ועם העלייה של ארגוני הטרור הם לאט לאט מנסים לקנות לעצמם אחיזה בתוך הרחוב הערבי יותר מאשר קודם לכן. בענין זה היו עליות וירידות. אני חושב כי חוסר הבהירות באשר לעמדתה של ישראל, באשר לכך שאין מקום למדינה שלישית ושאינן אנחנו מתכוונים להכיר באיזה גורם פלשתינאי מחוץ למדינות, לפי דעתי חוסר הבהירות הזאת גורמת להידרדרות שיכולה להיות חמורה, של התחזקות הגורם של פרו ארגוני הטרור בתוך השטחים המוחזקים.

לכן מכל הבחינות הללו, אם נצליח לקבוע מכנה משותף ונכוון את הכלים בהתאם לכך, ניטיב עם עצמנו.

אמר אחד החברים שהויכוח הוא אומלל. הויכוח הוא אומלל כי המצב הוא אומלל. יש פה התנגשות בין שתי תנועות, כאשר מצד אחד אנחנו אומרים שאנחנו מוכנים לחיות אחד על יד השני ומצד שני הם אומרים שאין מקום לקיומה של ישראל. כל זמן שאינך מוכן לעשות בנקודה זו את הויתור, הרי חלק גדול מהדברים שהחברים מציעים הם אולי רווח בגרוש אבל הפסד בלירה, רווח ליום אחד והפסד לזמן ארוך. אם אתה חושב שעל ידי גינעקס או מקסם שוא אתה יכול לגור בפתרון פלשתינאי - הרי אתה יוצר מצב שאין ממנו מוצא.

לא אכנס לכל הצד ההיסטורי של העניין. מקובלים עלי כל הדברים שהציג לפנינו סגן ראש הממשלה. זה כאשר לרקע הבעיה. החתך בין ירדן לפלשתינה לא היה ורטיקלי אלא הוריוונטלי. אני חושב כי מאחר שלא היה כאן מחשבה מפורשת להקים מדינה פלשתינאית, אין צורך להתווכח עם מחשבה כזאת, אם כי אני חושב שבכמה התבטאויות של חברים היה "טפונת מעוברת". זהו מצב שיכול בהחלט להוליד תוצאות שליליות או מחשבות גרועות. חשוב שנדע על מה אנחנו מדברים.

הממשלה צריכה לדון על דברים מעשיים. אומרים שבועידת ג'נבה אנחנו מוכנים לפגוש פלשתינאים או אין אנחנו מוכנים לפגוש אותם. אני פוגש אותם בכל מקום ומקום ומדבר איתם. אני פוגש גם את הרוצחים בבתי הסוהר. אין לי לא הרגשה של נקם ולא הרגשה של שנאה. אני מסוגל לפגוש גם פלשתינאים שרצחו נשים וילדים. לא זו השאלה האם אני מוכן להפגש אתם ולדבר אתם. השאלה היא: מה אנחנו עושים בג'נבה? לא בג'נבה העיר אלא בוועידת ג'נבה. שם תוחמים את הגבולות בין מדינות, את התחומים, את היחסים בין מדינה אחת לשנייה. זוהי השאלה הקרדינלית: על מה אנחנו מדברים בג'נבה? וזוהי השאלה לפני שאני שואל עם מי אנחנו מדברים. אם אנחנו מדברים על שאלה פילוסופית, הרי נדבר עם כל מי שרוצה לדבר, ואם זוהי שאלה של פיצויים, אני בעד זה שנשלם להם פיצויים ברוחב לב וברוחב יד וזה לכל פליט שעזב כוך ביפו או במקום אחר. אם אנחנו מדברים אתם

על פיצויים - בבקשה נדבר אתם. אבל במסגרת של ועידת שלום בג'נבה, שצריכה לתחום את הגבולות בינינו ובין המדינות הערביות השכנות - אין אנחנו יכולים לעשות דבר והיפוכו, היינו גם על טפונת של מדינה פלשתינאית מעוברת, גם עם הירדנים וגם נוכחות פלשתינאית.

השר ג. האוזנר:

עם מי נדבר על חיסול הטרור?

שר הבטחון ש. פרס:

הוא לא יתחסל.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

נדבר על כך עם המדינות הערביות המשכנות את ארגוני הטרור ומפעילות אותם. אם הן לא יתנו להם את הבסיס ואת אפשרות הפעולה, הטרור לא יהיה. אם המדינות הללו יעודדו את ארגוני הטרור, הטרור יהיה.

שר התיירות מ. קול:

זהו הנסיון ההיסטורי שלך?

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

הנסיון ההיסטורי שלך הוא גדול כל כך, ואיש לא יוכל להתחרות אתך. אם אתה חושב שאתה גומר לדון על הטרור עם ארגון אחד, גמרת עם הטרור - אינך אלא טועה.

ראש הממשלה י. רבין:

אסור לנו לסטות. זה יהיה משגה קרדינלי, אם נעביר את האחריות לקיום הפסקת האש ולמניעת פעולות צבאיות וחצי-צבאיות ממדינות לערבים. אנחנו משמיטים על ידי כך את הבסיס מתחת לרגלינו, אנחנו פותחים פתח שאיננו יודעים מה יקרה.

שד התיירות מ. קול:

תפתור את הבעיה.

ראש הממשלה י. רבין:

כמה עמדת, ודי בצדק, על התביעה למניעת PARA MILITARY ACTIONS בהסכם הפרדת הכוחות עם סוריה. אבל חיפשנו לזה תשובה אחרת, כי לא רצינו לסטות מהעקרון, כי האחריות לקיום הסדר בגבולות היא על המדינות. ברגע שאתה משחרר את המדינות מהאחריות הזאת, גמרת את העסק. אתה וודאי שלא תפתור את הבעיה.

שד הפנים ושד המשטרה ש. הלל:

איני מאמין שתגיע להסדר עם כל ארגון טרור ועם כל שביר של ארגון. תגמור עם אחד, ממילא השני ימשיך.

אני מאמין כי הבעיה הקרדינלית לישראל היא בעית הגבולות ותחזמת היחסים בינינו ובין המדינות הערביות השכנות.

אם מדובר על כך שבמשלחת הירדנית יהיו פלשתינאים - זה יתכן. הייתי באו"ם ושם נציג ירדן היה פארח שיטב אצלנו בבית הסוהר. אבל אם הוא יושב כחלק ממשלחת ירדן, הוא נציג של ירדן. חבל, שר החוץ, שלא הדלפת כי מחצית חברי הפרלמנט הירדני היו עצורים אצלנו.

השר ש. אלוני:

זה כתוב.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

אין פה השאלה האם אנחנו מוכנים להפגש עמם כאשר הם מהווים חלק ממשלחת ירדנית. אבל כשמישהו אומר שזהיה גם משלחת ירדנית וגם משלחת של פלשתינאים לחוד, השאלה היא: על מה נדבר איתם? מה כוונתם - אני יודע. כוונתם היא לומר לנו: מה שלקחתם בשנת 1967 - תחזירו לירדנים, מה שנשאר עוד - על זה ננהל אתכם משא ומתן. האם לזאת אנחנו מוכנים?

שר התיירות מ. קול:

לזה אין אנחנו מוכנים.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

אלה הם הפתרונות הקלים שאתה מחפש, כי ברגע שאתה אומר "אני מוכן לדבר גם עם משלחת פלשתינאית", אתה צריך לתת לעצמך דין וחשבון מה קורה. כשאתה מדבר עם ירדן ואתה מגיע אתם להסכם, נניח על הגבולות שלפני יוני 1967, הרי זה כל מה שהם רוצים. אבל אם אתה אומר שתדבר עם גורם נוסף, הרי הגורם הנוסף יאמר שאין לאיש זכות לדבר עם מישהו על זכויותיהם. אתה מכניס על ידי כך גורם נוסף, ואם תגיע עם ירדן להסכם על תיקוני לטרון, אתה מודה בצורך של

משא ומתן נוסף עם ארגון אחר ועם ישות אחרת. הארגון הזה יאמר לך: את זה וזה החזרתם ליורדן, אתנו אין עדיין הסדר.

שר התיירות מ. קול:

אין שלבים בזה.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

איני יודע בכמה משאים ומתנים ישבת. אבל ישנה עצם העובדה שאזה אומר כי אתה מנהל משא ומתן כפול עם שני גורמים. אני רוצה לשאול: מה יהיה אם תגיע להסדר עם יורדן ואחרי כן יגיעו אלה ויאמרו: אתנו לא הגעת להסדר. אם הם חלק מהמשלחת הירדנית, אני צריך לדבר עם המשלחת הירדנית על הגבול שבין המדינות. לאחר שגמרתי על הגבול עם המשלחת הירדנית, איני מוכן לתת אפילו סנטימטר נוסף. אילו, השד קול, היית אומר לפחות, שלאחר הסדר עם המשלחת הירדנית על הגבול אתה מוכן לדבר אתם על בעית הפיצויים - את זאת עוד יכולתי להבין. כי במסגרת ועידת ג'נבה המשא ומתן אינו על פיצויים אלא על מערכת יחסים בין מדינות. לאחר שאני מדבר עם הירדנים על הגבולות, מה אני יכול לבוא ולהציע לפלשתינאים? האם הם יישבו וימחאו כף שאנחנו מגיעים להסדר עם הירדנים?

שר התיירות מ. קול:

מדוע אי-אפשר לדבר עם המלך מה יהיה הכיטוי

הפלשתינאי בתוך הפדרציה?

ראש הממשלה י. רבין:

הוא ישאל אותך: מה יהיה הביטוי הפלשתינאי

אצלך?

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

לאחר שחשד קול כבר הגיע לנקודה זו אני מציע לעצמנו להזהר כמפני אש לקבוע לאיזו מדינה שהיא מה יהיה הרכב המשלחת שלהם. לא אלך לסורים ואומר להם, תרכיבו משלחת כזו וכזו ובה יהיה עלואי, סוני או דרווי.

אני מציע לעצמנו שנחדל מהענין הזה. פעם היה נסיון - והחברים הותיקים של הממשלה זוכרים - כשנאצר חשב או מישאו חשב שהוא רוצה להכתיב למדינת ישראל איזו משלחת היא תרכיב כדי שהוא יהיה מוכן להפגש אהה. אחם זוכרים את הענינים עם גולדמן.

שר הבטחון ש. פרס:

עוד יפרסמו זכרונות בשם נאצר.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

ואם היתה משלחת ירדנית בג'נבה ומתוך 11 חברי המשלחת היו בה 7 פלשתינאים, האם זה פתר לך את הבעיה? או שחבוא ותגיד, איני רוצה את הפלשתינאים האלה, אלא אני רוצה שתכניס למשלחת פלשתינאי אחר שחוסייין אינו רוצה ביקרו? בקונסטלציה הקיימת אין להעלות על הדעת משלחת ירדנית לכל משא ומתן, שנמילא לא יהיו בו מחצית החברים או למעלה למעלה ממחצית - פלשתינאים. מה הטעם שאגיד לחוסייין שיהיו במשלחת פלשתינאים כאלה או אחרים?

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

מה הטעם ההסברתי בחוק?

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

אם אנחנו אומרים שאנחנו מכירים כי נוסף למשא ומתן עם ירדן אנחנו צריכים לנהל משא ומתן נפרד עם גורמים פלשתינאיים, הרי לפי דעתי אנחנו יוצרים מצב שאין לו כל סיכוי לפתרון.

איני רוצה להתווכח עם דבר שאמר אהרן יריב ואחרי כן צריך היה להסביר את הדברים בעבור. כלפי עצמנו אנחנו צריכים זהירות. כי אחרת אנחנו נגרפים אחרי ביטויים אמוציונאליים, שיש להם אולי יתרון לרגע. הוא אמר: אנחנו מוכנים לדבר עם ארגוני הטרור אם הם יהיו מוכנים להפסיק את פעולת הטרור. זהו בערך מה שנאמר. ברגע שאתה אומר שאתה מוכן לדבר עם ארגוני הטרור - זה נרשם. אבל מה תאמר להם? ומה אם ארגון טרור יאמר לך, איני מוכן להפסיק את הטרור לדורי דורות אלא רק לחצי שנה? ברגע שאתה אומר שאתה מכיר בקיומו של גוף נפרד, ואם אתה אומר שאינך מוכן לדבר עם רוצחי נשים וילדים, הרי אם לא ישלח אליך רוצח נשים אלא משורר מאיזו מדינה ערבית - מה תדבר איתו?

ככל שנגביל את עצמנו לכל שבמשא ומתן על הגבולות בוועידת ג'נבה, שהיא ועידה שבאה לקבוע את מערכת היחסים והגבולות בין מדינות, נדבר עם המדינה הערבית השכנה, תהיה היא איזו שזהיה - כן ניטיב עם עצמנו ולא נתחיל ליצור את העובר הקטן הזה שאחרי כן יתפתח ויתפתח מאליו, וכבר הסכמנו לדבר עם ארגונים פלשתינאיים מעבר לזה ומעל זה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

זה גם יכביד על המלך.

ראש הממשלה י. רבין:

זה ירחוף את המלך לזרועות סוריה. כי עד היום ישראל הכירה רק בו. זאת תהיה סטיה מהקו והוא יצטרך להסיק מכך מסקנות.

השר ג. האוזנר:

מה יצא לנו מזה?

ראש הממשלה י. רבין:

הם לא נלחמו בכך באוקטובר 1973. זה היה אחד

ההישגים הגדולים.

שר הבטחון ש. פרס:

זוהי הוכחה שמי שהשקיט היה המלך ולא ארגוני

הטרור.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

לי אין כל ספק שאם נהיה מוכנים להפגש עם גורם נוסף ניצור מצב שאי אפשר יהיה לגמור את הסכסוך. כי אם תגמור עם ערפאת, יבוא אחרי כן חמש, ואם תגמור אתו יבוא אחרי כן ג'יבריל או מישהו אחר. אנחנו צריכים להופיע כמדינה אל מדינה, כדי לקבוע את מערכת הגבולות ומערכת היחסים בין מדינות.

אני רוצה לעבור לנקודה המסעירה את הרוחות, שיש לאנשים פתרון לכך, של ביצת קולומבוס, היינו לתת לערביי השטחים להתארגן.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

היום זה מאוחר.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

לא אכנס להיסטוריה. יש פה כמה נקודות שאולי מתוך חוסר ידיעה אומרים אנשים מה שהם אומרים.

קודם כל אני רוצה להגיד: לערביי הגדה יש עד היום, בידיעתנו ובעידודנו, חברים שהם בפרלמנט הירדני ובסנט הירדני. הם נוסעים לשם, משתתפים בשיבות וחוזרים הנה. כלומר מעולם לא היה מצב כזה שהם לא יכלו ליצור מערכת יחסים שהיינו מעוניינים לטפח כלפי ירדן דווקא. עד היום זה קיים. האלה היא: האם אנחנו צריכים ליצור מצוננו בגדה איזה גוף מאורגן שהוא לא יוכתב על ידי המלך חוסיין? הרי עד עכשיו מהו המצב? הם חברי הפרלמנט הירדני וחברי הסנט הירדני, הם נוסעים לשם להתייעצויות. כל זה קיים. הקמתו של גוף נפרד ודאי וודאי לא תשרת את האינטרס הזה שלהם, היינו את הצורך להדק את הקשר הזה שבין הגדה ובין חוסיין. התארגנות, שלא בפיקוח חוסיין, בכל מקרה גם בעבר כאשר היה שם, היתה משולבת גורמים אנטי-חוסייניים שבמוקדם או במאוחר היה רואה בזה אלמנט שלילי.

יש פה נקודה מעבר לזה. בענין זה חוזרים ומעלים איזו נקודה. הפעם דיבר גם סגן ראש-הממשלה על כך, שהנה קרה שאותו הגורם, הקיצוני ביותר שבין הערבים, ערביי יהודה ושומרון ורצועת עזה, בסכסוך הישראלי-ערבי, הם גורם מתון, הם למרו לחיות אתנו. זה נשמע יפה מאד. ואת זאת

אני מסביר לכל אורח זר המגיע הנה, לכל עתונאי ולכל דיפלומט ולכל מי שאתם רוצים.

אני מציע שלא ניפול קרבן לעצמנו. הם ככל גורם זר למדו לחיות אתנו. אבל אנחנו בעת ובעונה אחת הקפדנו הקפד היטב שלא תהיה התארגנות זו כזו שלא תהיה לנו שליטה עליה. הנה יש הרבה ארגונים ערביים בארץ ויש להם חופש ביטוי, עד גבול מצומצם שאנחנו שומרים עליו. קיימים עתונים ערביים במזרח ירושלים וגם בגדה המערבית, עתונים המחבטאים באופן חופשי. יש לנו בענין זה לא מעט בעיות. ישנה המועצה המוסלמית בירושלים. ישנה לשכת המסחר בירושלים וגם בגדה. ישנם גופים מגופים שונים שנוחנים ביטוי להרבה מאד בעיות שלהם. אנחנו נפגשים אתם, פוסקים להם. ומדי פעם בפעם הם קופצים עם איזה שהוא ענין פוליטי מובהק. משאני קורא לאנשי המועצה המוסלמית ואומר להם: אתם אנשי המועצה המוסלמית, מה אתם באים פתאום עם החלטה כזו? אומר לי איש המועצה המוסלמית: מה אתה רוצה ממני? מוכנים להרוג אותי אם לא נקבל החלטה מתנגדת לחפירות שעל יד הכותל. תאמר אתה שאסור לנו לקבל החלטה כזו.

על מה אנחנו מדברים? אתם מתארים לעצמכם שאפשר יהיה להגיע לקיומם של ארגונים פלשתינאיים שיוכלו לפעול באופן פוליטי בנושא פוליטי ונוכל למנוע מהם מלומר מה שהם רוצים? מדברים על כך שהם ניסו להתארגן ואנחנו מנענו מהם להתארגן. האם זה היה סתם נסיון להתארגן?

אנחנו יכולים לחיות עם התארגנויות כאלה? מה היה קורה אם התארגנות כזאת היתה נפגשת ומקבלת החלטות? הייתי קורא לג'ברי ולאחרים ואומר להם: אם אתם נפגשים אתם עלולים לקבל החלטות שלא יוכלו להתקבל על ידינו. היה אומר: תשלחו אותנו לבית הסוהר או תזרקו אותנו לירדן. אם כך, הוא אומר, אסור לנו להתארגן.

אני אומר לכם דברים פשוטים כהלכתם שלא נעים לשמוע אותם. אבל זוהי המציאות היומיומית. אתם מתארים לכם שהיו נפגשים כל האנשים האלה, מיטב הנוער שלהם, ולא היו מוציאים מנשר קיצוני הדורש את שלטון האו"ם בארץ וגירוש ישראל והפסקת החפירות ליד הכותל המערבי.

סגן ראש הממשלה ושר התוך י. אלון:

אונסקו החליט נגד החפירות ליד הכותל המערבי.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

יש הבדל גדול בין החלטת אונסקו ובין התארגנות כאן שהיתה מתכנסת עם כל העתונאים ומקבלת החלטות. אתם משלים את עצמכם אם אתם חושבים שבענין כזה אפשר להגיע ל"כפור חם" כמו שאנחנו רוצים.

יש מספר עתונים ערביים בארץ. ולא פעם אנחנו מתחילים להשתולל. אנחנו קוראים לעורך העתון המרכזי, "אלקודס", ואומרים לו: מה זה שאתה כותב פה? אומר הוא: ראה, כל זמן שעתונים אחרים כותבים כך, אני מוכרח לכתוב יותר מהם.

אני יכול לספר בתור אנקדוטה, אבל אנקדוטה מצערת: יש עתון ערבי "לי'אנבה". לא פעם תופסים את העורך בשרוול: מה אתה כותב? הוא עונה: אם יתר העתונים הערביים כותבים כך, אני מוכרח להתחרות אתם.

אני מציע לחברי הממשלה לקבל דבר אחד במלוא הכנות ובמלוא הרצינות: המצב האידילי שצייר סגן ראש הממשלה הוא איוון מאד עדין שאין כל אפשרות ולא תהיה כל אפשרות לקיים אותו, אם אנחנו באופן פורמלי נגיד: מעתה ואילך אתם יכולים להתארגן במסגרת פוליטית. אולי בפעם הראשונה יקבלו החלטה שנוכל לחיות אתה, למחרת היום או למחרתיים יקבלו החלטה, ואז או שנצטרך לסכול מצב שלא נוכל להלחם בו, שנצטרך לנקוט באמצעים דרקוניים נגד תושבי השטחים ונגד המנהיגים הללו.

כל הרוצה לקיים את המצב הזה כמו שהוא, אל יגע באיוון העדין הזה. ביטוי יש להם, ראשי הערים נוסעים לירדן להפגש עם המלך, הם נוסעים לביירות להפגש עם ראשי הטרור. המלך תוסיין אינו צריך שאנחנו נכנס פה את המועצה המוסלמית. יש לו מפה כל חברי הפרלמנט והסנט. כל נסיון להיטיב יכול רק למוטט את מערכת היחסים הקיימים.

אולי דוגמה אפשר להביא מראש עירית עזה שלא שלחנו אותו בזמן ועד עכשיו אין שם ראש עיריה ערבי אחר.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

זה גם פשטני וגם מעוות לומר לגבי התנועה הציונית שלא ידעה את דבר קיומה של האוכלוסיה הערבית בארץ. אנחנו חוזרים עכשיו לאותה טעות כאשר כביכול נתגלחה לנו רק לאחרונה הבעיה הפלשתינאית. כמו השאלה הערבית, השאלה של "אנחנו ושכנינו", שליותה תמיד את התנועה הציונית בארץ, כך גם בשאלה הפלשתינאית אנחנו מצוים על איוון עדין ביותר: מצד אחד אי-אפשר שנתעלם מעובדות, מצד שני דרושה זהירות מרחיקת לכת ואסור לגלוש להלקאה עצמית.

מה שמדאיג אותי בפולמוס הפורץ היום בעתונות, זה לא בידיעה שקיימת בעיה פלשתינאית אלא הלהיטות לפתרון פלשתינאי. הזהירות מתחייבת דווקא על רקע הצורך במהלכים מדיניים, דווקא על רקע ההנחה שאין לגבש את הסטטוס קוו ושיש לחפש כל דרך להתקדם במהלכים המדיניים.

ואני מודאג מכך שישדאל הופכת להיות החוליה החלשה במחנה הישראלי-ירדני-אמריקאי, שצריך להתייבב כנגד מחנה סובייטי-אש"פי והכוחות הערביים הרדיקליים שבמדינות ערב, במקום שישראל תהיה החוליה החזקה במחנה הזה, יכול להיות שחוליות אחרות תישברנה, לא הכל תלוי בנו - אנחנו הופכים מתוך חוסר זהירות דווקא את ישראל לחוליה החלשה.

הערה:

לנושא ההיסטורי, כי הוא חשוב לדעתי גם מבחינה אקטואלית וגם מבחינה הסברתית. אני חושב שעד להקמת המדינה הקונפליקט הישראלי-ערבי היה בעיקרו בתחומי ארץ ישראל המנדטורית, כאשר האוכלוסיה הערבית היתה חסרה דווקא אז תודעה של ייחוד עצמי, של ייחוד פלשתינאי. לעומת זה לאחר הקמת המדינה אני סבור שהקונפליקט הוא בעיקרו קונפליקט אזורי, קונפליקט ישראלי-ערבי, קונפליקט בין מדינת ישראל לבין מדינות ערב, כאשר בעית הפליטים עד ל-1967 וגם הבעיה הפלשתינאית אינה הגורם בסכסוך אלא אמצעי נוסף לטיפוחו של הסכסוך. כלומר הסכסוך הוא בראש וראשונה בין מדינות, והמאמץ להגיע להסדר בין המדינות, להחליש את המוטיבציה של מדינות ערב להלחם בישראל, הוא בכל אופן היחיד העשוי לפתור את הסכסוך.

לדעתי הבעיה העיקרית בסכסוך ישראל-ערב היא האחריות של מדינות ערב. הן שימרו את בעית הפליטים, הן עושות מניפולציה בארגוני הטרור.

אני חושב שוהי גם עובדה היסטורית אמיתית וגם אלמנט בסיסי, שאנחנו צריכים להשתמש בו בפעילות ההסברתית. אני סבור שארגוני הטרור אינם מבטאים את הפלשתינאים. אני אומר זאת כעובדה ריאלית. אני חושב שארגוני הפלשתינאים הם בעצם קרבנות של הטרור. הכשלוך של ארגוני הטרור והתכלה לפעול בתוך השטחים הוא לא רק תוצאה של מדיניות השלטון הישראלי, של המדיניות הישראלית הנכונה, הוא גם תוצאה של הסתייגות בתלקים ניכרים של האוכלוסיה והעדור תמיכה מצידם בארגוני הטרור.

נדמה לי שגם האוכלוסיה הפלשתינאית, המצויה במחנות הפליטים בארצות ערב, לא היתה תומכת ולא היתה מזודהה עם ארגוני הטרור לולא הפקירו מדינות ערב את אוכלוסית הפליטים במחנות לשליטה האכזרית והאלימה של ארגוני הטרור. גם אני מפריז אולי בתיאור הזה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

השליטה היא רק במחנות בלבנון.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אני חושב שזה צריך להיות אלמנט בהסברה שלנו.

בסיכומה של הנקודה הזאת אין אני שייך לאלה הרואים בתרופה הפלשתינאית גורם המקל על המשא ומתן בינינו לכיך מדינות ערב. אני חושש שזה עשוי לשבש אותו, לסכל אותו ואולי לגרור אותו למדיניות חדשה. המצרים אינם חותרים להסדר, לא בגלל הפלשתינאים, אלא הם מנצלים את הבעיה הפלשתינאית כמכשיר במאבקם.

יחד עם זה איש לא יוכל כמובן להכחיש שקיימת בעיה פלשתינאית ואיש לא יוכל להכחיש שקיים תהליך של התגבשות, דבר שאפשר לקרוא לו "זהות פלשתינאית", כלומר שקהיליה ערבית גדולה, קהיליה משמעותית, רואה את עצמה גם כערבית, גם כירדנית, וגם כפלשתינאית, וחלק ממנה יחכן שומט בזהותו העצמית את המרכיב הירדני, כלומר שחלקים ניכרים בקהיליה הערבית רואים את עצמם כערבים פלשתינאים, אפילו לא כערבים ירדניים פלשתינאיים.

(המשך הדברים רשמה ת.כ.).

אבל הנקודה המרכזית אשר רלוונטית לשאלת המדיניות שלנו היא, שעד כמה שהדבר תלוי בנו, אנו צריכים להמנע מפתרון פלשתינאי לבעיה הפלשתינאית, כלומר הכוונה היא שמדינת ישראל צריכה לעשות ככל שבידה, שלא חוקם פלשתינה ממערב לירדן, והיא חסכן את קיומה של מדינת ישראל, תחתור לגבולות 1947 לפחות, תכניס את האוכלוסיה לקונפליקט תמידי עם ישראל ותהיה בסיס טובייתי. אני חושב שפלשתינה יכולה לקום או על חורבות ירדן או על חורבות ישראל, ואם זוהי האלטרנטיבה, עלינו לעשות ככל היותר לכך שהיא תקום על חורבות ירדן.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

למה על חורבות?

ראש הממשלה י. רבין:

לכל אחד מותר להשתמש כביטויים שלו.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

מה שנחוצו הוא שתוף פעולה ישראלי-ירדני, אשר יחזק את תהליך הירדניזציה של הפלשתינאים. ישנה הבעיה הפלשתינאית, ולישראל לא רצוי פתרון פלשתינאי. לישראל רצוי פתרון ירדני, ומה שאנו אומרים הוא פתרון ירדני-פלשתינאי. הפתרון הירדני לאורך זמן הוא לאו דווקא פתרון האשמי. אנו צריכים להביא בחשבון תהליכים שהמטור האשמי לא יחזיק מעמד, ואז האלטרנטיבה ההיסטורית תהיה פלשתיניזציה של ירדן או פלשתיניזציה של ישראל, ונצטרך לעמוד בעמות ולחפש הסכם עם ירדן שזהה נשלטת על ידי פלשתינאים. אני חסיד שתוף ישראל-ירדני כדי למנוע הקמת מדינה פלשתינאית נפרדת ממערב לירדן. לדעתי אין מוקדם ומאוחר מבחינת הסדרים. אם ניתן לקיים שלב נוסף של משא ומתן עם מצרים, איש לא יתנגד לכך. אני לא מציע להיות נוקשה, ואם יסתבר שיש צורך במשא ומתן עם ירדן, אני לא נרתע ממשא ומתן מוגבל עם מצרים ועם ירדן.

מאחר וזהו בירור של השקפות בין חברי הממשלה, תמורת הסכם שלום ובר-קיימא עם ירדן, אני מוכן לפשרות טריטוריאליות. אני רואה כדבר של קבע פשרה טריטוריאלית ולא פשרה פונקציונלית, שהיא לחקופת מעבר. הדבר הזה, שמדינה תשלוט על שטח ולא על אוכלוסייה, לא יחזיק מעמד לאורך ימים, ובמידה שיש רצון מצד ירדן להגיע להסדר עם ישראל, צריך להיות מוכנים לכך, ומבחינה זו אני לא מגנה את הצהרת בר-לב, שהשלום עם מדינה ערבית ממזרח לישראל יושחת על פשרה טריטוריאלית: א. כדי לשמור על האופציה היהודית של המדינה; ב. הדבר הזה יבטיח אולי אי-פעם את השלום. אולם אני סבור שאסור לנו להוציא מכלל אפשרות גם הסדר חלקי עם ירדן. אם אנו סבורים שסוריה רוצה לבנות חזית מזרחית, ואם החזית המזרחית יכולה להיות חזית שבה מתרכזת עוצמה צבאית גדולה מהעוצמה הנוכחית, נדמה לי שעלינו למנוע את צרוף ירדן לחזית זו, ואם אין נכונות להסכם שלום ריאלי עם ירדן, לא צריך להוציא מחשבון הסדר חלקי, הסדר הפרדה, הסמנטיקה אינה משנה, אך הסכם עם ירדן יהיה בעל אופי שונה מכל הסדר אחר. הייתי מעדיף שגבול הירדן יהיה גם גבול בטחון, וגם קודם רציתי שהשטחים המאוכלסים יהיו חלק מהמדינה הערבית ממזרח לישראל. לכן אנו צריכים לאמץ את מוחנו להסדר חלקי אשר יושחת על אי נסיגת צה"ל משום שטח שהוא מחזיק בו, כאשר הויתורים הישראליים הם בחחום אחר.

באשר לוועידת ז'נבה, בין שהיא פגישה קונקרטיית בז'נבה, ובין שהיא מבטאת את תהליך המשא ומתן, אם על הסדרים חלקיים ואם על הסדר מלא יותר, - אני גורס שזהו מפגש של מדינות. ועידת ז'נבה היא ועידה של מדינות. הפלשתינאים ישתתפו, אם ישתתפו, במסגרת המשלחת של ירדן, אך זוהי הכרעה שתיופול במגעים או בעמות בין ירדן לבין גורמים פלשתינאים, וישראל אינה יכולה לנהל משא ומתן עם גורמים פלשתינאים במקביל למשא ומתן עם ירדן. היא חייבת לבחור בין אלה לאלה, וכל הנימוקים הם בעד משא ומתן עם ירדן. עם זאת, אני חושש שהצמחת מנהיגות רצויה לישראל, או מנהיגות אשר גורמת פתרון ירדני של הבעיה הפלשתינאית, זוהי בעיה עדינה ומורכבת. קשה מאד ששלטון שליט יצמיח מנהיגות, דווקא מדרך הטבע מנהיגות שבאה במגע עם ישראל, שינתה את עמדתה לעמדה קצונית יותר, כדי לכפר על שתוף הפעולה. אך אני חושב שניתן לעודד מנהיגות פלשתינאית אשר רוצה בפתרון ירדני ולא נושאת עיניה לכך שהפלשתינאים ממערב לירדן יהיו נפרדים. הייתי אומר שאין לחסוך טוטאלית כל דרך לעידוד ולחזוק מנהיגות גדתית שיש לה נקודות מוצא משותפות עם ישראל, אך אני מודע לכך שהבעיה היא בתנאים של המשטל הישראלי ואי יכולתם של הערבים, שנקרא להם מתונים, לממש את הרצון המדיני שלהם, כי הם נמצאים במצב בסיסי קשה. מדינות ערב יכולות למצוא פתרונות בלי הפלשתינאים בשטחים, אך ספק אם אוכלוסית השטחים יכולה לעשות הסדר או להביע דעה מרחיקת לכת בזכות הסדר בלי מדינות ערב.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

הערה:

שתבהיר את הנושא: טיפוח מנהיגות מתונה בגדה, זה מה שאנו והממשל עושים כל הזמן, אך לא זו השאלה, אלא האם אנו צריכים לאפשר פעילות פוליטית חופשית.

ראש הממשלה י. רבין:

השאלה כרגע היא, מי הפרטנרים למשא ומתן.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אני ער לזכות של עצוב אוטונומיה כלל-פלשתינאית, גם משום שאני אינני מאמין באפשרות וגם משום שיש להקל על אישים בנודה, בדרכים עקיפות וסמויות. יכול להיות שאני מתפרץ אל דלת פתוחה, איני בא לבקר או לשבח, אני חושב שאנו צריכים להוציא את העם בישראל ממבוכה באשר לבעיה הפלשתינאית, ואנו צריכים לסכם את הדיון בכך שנאמר כי חותרים להסכם שלום עם ירדן, בהתאם למה שמופיע במצע המערך ובנאומו של ראש הממשלה בכנסת. הייתי מוכן אף להכניס ביטוי שאינו מופיע בנאום ראש הממשלה בכנסת, שבמדינה הירדנית-פלשתינאית השכנה, תמצא הבעיה הפלשתינאית את פתרונה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

זה ישנו במצע.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אני מוסיף אלמנט למה שנאמר קודם: ... שבה תבוא לידי ביטוי הזהות הפלשתינאית והישראלית... יחד עם הדגשה ברורה, שישראל שוללת הקמת מדינה פלשתינאית, והייתי אומר מדינה פלשתינאית נוספת ולא סתם מדינה ערבית נפרדת נוספת ממערב לירדן. אני בעד זה שנאמר כי אנו שוללים הזמנת נציגי ארגוני הטרור והחבלה לז'נבה, שמטרתם המוצהרת היא הרס מדינת ישראל. צריך לציין שבמשא ומתן עם ישראל על שלום חוזי, שיהיה שלום אמת, ישראל תחתור לגבולות בני הגנה, ולא גבולות ה-5 ביוני, וניתן לתת להסדר ללא נסיגה לגבולות אלה.

השר ש. אלוני :

כאשר לעובדה אם יש או אין זהות פלשתינאית, תשובה על כך קבלנו במסמך של משרד החוץ לנוכח מספר המדינות והארגונים אשר הכירו בקיומה. בחודש הבא יש ועידה בינלאומית על נושאי דמוגרפיה, פליטים וכו', ואני לא חושבת שנוכל להכשיל את השתתפותם של הפלשתינאים בוועידה זו. לא הנאומים שלי ושל אברהם עופר יצרו את הישות הזו. היתה לנו אפשרות לאחר מלחמת ששת הימים לומר שאנו היוושים החוקיים של השטחים. לא עשינו זאת ולא הסברנו אנו מחזיקים בשטח זה כערוכה לשלום, ולא היה לנו אומץ לטפח את ההרגשה שלהם, שהם יכולים לטפח את היחסים עם ירדן כישות אחת. לכן זהו הנוסח בו הם נוקטים, אך למרות הנוסח הזה ישנו לפני מסמך שלהם מ-1971, מהקונגרס הערבי שהיה בקהיר, ושם הם טוענים שירדן ופלשתינה הם עם אחד ואין מקום לשתי מדינות, והם מאוחדים בקשר הסטורי, לאומי, לשוני מאז ומעולם, ולמדינה פלשתינאית עצמאית ממערב הירדן אין שום אחיזה ושום הגיון. זהו מסמך מהצהרות הקונגרס הערבי שהתקיים במרס 1971 בקהיר. הם טוענים שירדן ופלשתינה הם עם אחד, בעל תרבות ולשון אחת, ואין שום הגיון משפטי להקמת מדינה פלשתינאית נוספת. אני רוצה לומר אני מתפלאת, מדוע אזרח כמוני במדינת ישראל, אשר נסע בשליחות או בכוחות עצמו שלוש פעמים לצרכי הסברה, לא ידע על מסמך כזה.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל :

אולי זהו מסמך סודי?

ראש הממשלה י. רבין :

אולי זהו מסמך ששינו אותו.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

מה זה היה בקהיר? האם מדינות השתתפו שם?

השר ש. אלוני:

גם בפעמים שהצהירו שהבעיה שלהם היא עם ירדן, הם דיברו על האחדות, אך אנו לא טפחנו את האחדות הזו, והיום אנו עומדים בפני מציאות קשה מבחינת ההסברה.

אני מבקשת סליחה על ההתפרצות שלי בדברי פרס, אך ניסינו שיטה זו הרבה פעמים. עובדה היא שסוריה לא נתנה לפלשתינאים אזרחות, לבנון לא נתנה להם אזרחות, מצרים לא נתנה להם אזרחות. המדינה היחידה שנתנה להם אזרחות היא ירדן. לפי המספרים שנמסרו כאן, 60% מכלל תושבי ירדן הם פלשתינאים.

ראש הממשלה י. רבין:

40%

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

השר אלון אמר כי חיים שם 840 אלף פליטים. זה

יותר מ-40%.

שר הבטחון ש. פרס:

יש בירדן 2.2 מיליון.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

הפליטים מהווים יותר מ-40% ופחות מ-69%. אי

אפשר לדעת בדיוק.

שר הבטחון ש. פרס:

אגב, גם כוויית נתנה להם אזרחות.

השר ש. אלוני:

מאד סלקטיבית.

נאמר לנו כאן ש-65% מכלל הפלשתינאים הם אזרחי

ירדן. אם המספר מוגזם, הוא קצת יותר נמוך.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

הוא אינו מוגזם.

השר ש. אלוני:

אם אינו מוגזם, 65% מאזרחי ירדן הם פלשתינאים. הפלשתינאים הישראלים הם אזרחי ישראל. אני סבורה שאין מקום להלחם היום נגד דבר שהתקבל. ישנה ישות פלשתינאית, היא זהה והיא חלק מהאזרחות הירדנית, מתוך המסמכים וההצהרות שלהם, מתוך אחוז האזרחים הירדנים, והשאלה היא עד כמה יש לנו אומץ לב לשנות את הסגנון לפיו לירדן אין מה לומר לגבי הגדה, כי היא הקובעת.

עשינו דבר והפוכו בהסברה שלנו: מצד אחד לא טפחנו מנהיגות פלשתינאית ואמרנו שירדן היא הקובעת, ומצד שני שאמרנו להם את האופציה על הגדה. עשינו דברים והיפוכם. אי-אפשר לקבל את זאת שבגלגול הראשון של המשא ומתן אמרתי שניקה את 14 העקרונות של מצע המערך, ולא לחת לכך את הפירוש הנכון על כל המשמע מכך. ככל שאני רוצה ללכת לקראת גדעון, איני יודעת כיצד נוכל לומר שנחזיק בשטח כפקדון לשלום עם ירדן ופלשתינה. מבחינה אתנית והצהרתית הם היינו-הך, אך האם אני צריכה לקבוע את מי הם יביאו למשא ומתן? אם איני יכולה לומר זאת, כיצד ניצור איתם קשר? האם תסכים לכך שחסיין יאמר לך שתביא למשא ומתן את אורי אבנרי?

השר ג. האוזנר:

לא אמרנו מי יהיה חבר המשלחת הירדנית.

ראש הממשלה י. רבין:

שולה מתווכחת עם העמדה שלך.

השר ש. אלוני:

אני מבינה שאנו טוענים ש-60% מהאוכלוסיה בירדן הם פלשתינאים, והם טוענים לפי ההגדרה הזו, שהם עם אחד. אם כך, יש להניח שהם מייצגים את העם הזה לצורך משא ומתן, אך אז צריך להודות שתושבי הגדה הם אזרחי ירדן, והשאלה היא אם אנו מוכנים להודות בכך, האם אזרחי יהודה ושומרון הערביים, הם ירדנים והאם ירדן מייצגת אותם. הבהרתי את הנקודה הזו. אני אומרת שאי אפשר לאחוז את החבל משני קצותיו, לומר דבר והיפוכו, אי אפשר. כל ההטרדה שאנו מוטרים בה מבחינה חינוכית והסברתית, היא חוסר האפשרות והנכונות שלנו להגדיר את עמדתנו בקשר לאוכלוסית השטחים אשר מוחזקים תחת שלטון צבאי, ומצד שני אנו טוענים כי ירדן היא בבחינת כובש. זוהי נקודה שאנו חייבים להבהיר.

יש לי עוד שאלה שכדאי לתת את הדעת עליה. בתוך ההתפתחות הזו, מה קורה אם בגלל לחצים שונים חוסיין נותן אוטונומיה לפלשתינאים, האם זה קזוס בלי מבחינתנו?

ראש הממשלה י. רבין:

אני לא מציע שנדון עתה במה שיקרה לאחר שנגיע לשלום, עוד לא הגענו לכך.

שד ההסברה א. יריב:

אני חושב שבכל דיון צריך לזכור באיזו אווירה ובאיזו סביבה אנו דנים. אני מתכוון ל-CIRCUMSTANTIAL.

שד הבטחון ש. פרס:

לנסיבותיות.

שד ההסברה א. יריב:

אנו חיים באוירה של איבה מצד כל מדינות ערב, פרט אולי לירדן. אני מוכן אולי לתת קרדיט לחוסיין אשר מוכן אולי להתפשר איתנו. דבר שני שצריך לזכור הוא, שז'נבה באופק, לפני או אחרי הימים הנוראים. צריך להבחין בין אסטרטגיה וטקטיקה. מהבחינה האסטרטגית אין ספק שהפלשתינאים הם אלמנט חשוב אשר משפיע על מדינות ערב ומושפע על-ידן, ואנו חייבים להסכים לכך שהפלשתינאים הוכיחו כושר התמדה בלחימה בנו מאז 1966, ומה שהקנה להם הכרה ומשקל, זוהי העובדה שהם לוחמים. לא העובדה שיש אש"פ, אלא העובדה שהם לוחמים: חוטפים מטוסים, מפוצצים מטוסים ומבצעים פעולות אחרות. ברור שהם נהנים מתמיכת מדינות ערב, אך ללא רצון הלחימה שלהם, לא היו מקבלים את התמיכה הזו. כמו ביחס

לסכסוך עם מדינות ערב, כך ביחס לפלשתינאים, צריך ללכת לפי קוים מנחים. צריך לשמור על כוחה של ישראל לכל אורך הדרך. ב. צריך לנהוג לפי העקרון של ההדרגתיות מבחינת הזמן והמרחב, לא עם כל המדינות בעת ובעונה אחת ולא על כל השטחים יחד. ג. חשובה שאלת העתוי. עם רוב הפלשתינאים אפשר באמצעות פשרה להגיע להסדר לגבי שטח שהיה בשליטה ירדנית. אפשר לפתור את המשא ומתן עם ירדן, גם עם ירדן עצמה. המשא ומתן צריך להיות הדרגתי וההדרגתיות צריכה להיות בצורה פונקציונלית, ובכל אחד משלבי ההסדר חייב צה"ל להיות בגדה. אפשר להתווכח אם על הירדן או על הרכסים. אני מוכן להסתפק בירדן. נניח שנגיע להסדר עם ירדן, אשר יפתור את הבעיה הדמוגרפית ואת הבעיה הבטחונית שלנו, - גם אז ישאר מספר גדול של פלשתינאים בחוץ, ולגביהם הקו שלנו צריך להיות שקום וישוב. לפתרון זה אי אפשר להגיע במשא ומתן עם ארצות ערב, עם גורמים בינלאומיים או עם אותם ערבים שנמצאים בחוץ. דבר נוסף: אנו חייבים להלחם בארגוני המחבלים. אצל ארגוני המחבלים ואש"פ, עצם הלחימה זוהי האסטרטגיה שלהם. מבחינת הקו האיסטרטגי שלנו, הלחימה בהם צריכה להיות גם כן חלק בלתי נפרד מהאסטרטגיה שלנו, ואילו הטקטיקה צריכה להסתיים בהתאם לנסיבות.

מבחינה מדינית איני חושב שבקונטקסט הזה של דיון על הפלשתינאים, יש לנו מספיק נתונים או שקלנו מספיק נתונים, כדי לקבוע עם מי דנים קודם ועם מי אחר כך. יש מספיק גורמים אשר נתונים בכך. אני חושב שמבחינת הטקטיקה בשלב הנוכחי, אנו חייבים לומר מה שנאמר כבר בנאומי של ראש הממשלה, שהפרטנר היא ירדן, אך מבחינה טקטית צריך גם לתת עודוד מבוקר לגורמים בגדה, למען אוטונומיה מוגבלת אשר קשורה מצד אחד במינהל עם ירדן ומצד שני בכלכלה איתנו. אני מתכוון לעודוד מבוקר לא על ידי הצהרות אלא על ידי עבודה הדרגתית ושקטה בשטח.

כאשר להסברה בענין הפלשתינאי, יש לנו בעיה קשה בארץ ובחו"ל, ויש סחף רציני מאד בעמדה שלנו בחו"ל, לא רק אצל הגויים אלא גם אצל היהודים, גם בארצות הברית, ואני מוצף במכתבים בענין זה. אני מדבר על סחף מבחינת האמון בנו. לכן צריך להוסיף את הגובת אש"ף וארגוני המחבלים לדברים שלי

ושל שרים אחרים, שהיא חריפה מאד וחד-משמעית. אסור לנו להתעלם מהודעת קהיר, שיש בה מתן גושפנקא רצינית מאד בנושא הפלשתינאים שבחחומי ירדן. איני יודע מה שילם חוסיין בעד זה. אני חושד שהוא שילם במטבע צבאי, אם כי אין הוכחה לכך, אך במשהו בוודאי שילם.

בענין ההסברה, איני מציע לדון היום, אך משהו בנוסף לי צריך לתת דעתו בענין זה. מבחינה מדינית, אני בעד הנוסחה שהוצעה על ידי ראש הממשלה, אך איני חושב שהיא מספיקה. אין לי כרגע הצעה אחרת, אנו חייבים לתת דעתנו על כך. אם אלה יהיו רק גויים, הרי בדנמרק, הולנד, שוודיה וצרפת - נוחא. אך יש לנו בעיה עם דעת הקהל בארצות הברית, ומה שעוד יותר חמור, יש לנו בעיה עם דעת הקהל היהודית בארצות הברית, אשר הולכת ומחריפה עד כמה שאנו שומעים.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

דווקא הבעיה הפלשתינאית היא האגוז הקשה ביותר עבורנו מבחינה פנימית. אילו יכולנו לדחות זאת, גם משום שזה יצריך הכרעה קשה, טוב היה לעשות זאת. אך לא ניתן לנו לדחות זאת. אני חושב שהמציאות אינה מאפשרת לנו זאת. אני חושב שאנו עומדים בפני הכרעה, ואם רצינו לדחות את הבירור, ברור עתה שאיננו מסוגלים לקפאון, ובוודאי לא בנקודה זו. אמר בר-לב שהיה מעדיף את המשא ומתן עם מצרים. נדמה לי שזה אינו ניתן להעשות, דווקא עתה לאחר הסכם סאדאט-חוסיין. אנו מרגישים את החומרה והחריפות שבהם מוכעת הבעיה הפלשתינאית. אני חושב שאנו צריכים להחליט כי מוכרחים לקפוץ למים הקרים, עם כל הסכנות והצרות הצפויות לנו. אנו מחליטים לחתור לכך וליזום הצעות בכיוון זה. אני רואה בכך את הסיכום המתאים.

מי שאומר כי יכול להיות פתרון פונקציונלי ולא טריטוריאלי, אומר שאין פתרון. על פתרון טריטוריאלי ישנה התמקדות. גם זה לא יושג ביום אחד. הם רוצים את הכל ואנו רוצים לתת רק את זה ואת זה. גם קודם

הציגו לנו תביעות אולטימטיביות, והגענו לפשרות. על נושאים טריטוריאליים, יש לנו בעיות עם כולם, אך אם אומרים פתרון פונקציונלי, כאילו אמרנו שאין משא ומתן. אני חושב שזוהי אחת מ-14 הנקודות של מצע המערך. איני רוצה לקבוע כעת את הקו האולטימטיבי. אני מסכים לכך שנאמר שתי מדינות ולא שלוש.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

כולל ישראל?!

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

ברור.

כולנו מאוחדים בדעה שיש מקום רק לשתי מדינות, והמשא ומתן הוא בין מדינות ולא בין ארגונים, ואם נעלה על הדעת אפשרות שתופו של ארגון זה או אחר, פירוש הדבר מדינה שלישית. אני רוצה להסתמך על מה שאמר יריב. הוא אמר שאש"פ על כל החשלוכות שיש לכך, זוהי עובדה פוליטית מוכרת. זוהי עובדה פוליטית, זוהי עובדה בינלאומית, והיא אחד הגורמים המשפיעים גם בעולם היהודי וגם בכלל. אם אנו אומרים כי איננו מנהלים משא ומתן עם רוצחים, כאלה שרוצים בהכחדת ישראל, מכך משתמע משהו. אם אנו אומרים שאיננו מנהלים משא ומתן אלא עם מדינות ערביות, אז ישנה בעיה של ערבים שצחוץ לירדן, אשר נשארה פתוחה. אם במרוצת המשא ומתן לא נשתף אותם, הבעיה תשאר פתוחה. אם נאמר שאין משא ומתן עם ארגונים הרוצים בהכחדת ישראל ואינם בעד שלום, אנו מעמידים אותם בפני קונפליקט קשה, ומביאים לפצול במחנה הערבי. אם גם היום לא נחליט על כך, לא נוכל להמלט בעתיד מתשובה על שאלה זו.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

על איזה עניין?

השר לקליטת העלייה ש. רוזן:

של שיתוף הארגונים אשר מוכנים להכיר במדינת ישראל ובשלום אמת עם ישראל. אני מעריך שנאמר זאת קודם, כי זה יכול לתת לנו יתרון גם כמשא ומתן.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

יש לי הערות ספורות. אני רוצה לומר שפתרונה של הבעיה הפלשתינאית, או אפילו יצירת תמימה אמיתית למדינת ישראל המחפשת מוצא קונסטרוקטיבי לבעיה, זהו אינטרס ישראלי ולא רק ערבי, ולכן איני רואה אותו ככפוי עלינו, אלא שמרצוננו לחפש לו פתרון, שכמובן יענה על הצרכים ההיסטוריים והאיסטרטגיים של ישראל. דבר שני: בויכוח עם השר קול ובוודאי גם עם השר האוזנר, אזכור גורמים פלשתינאים נפרדים מאלה שבאים בהקשר עם ממשלת ירדן יכניס בלבול ויכביד דווקא על המלך, כאשר מחווור לכל שהמלך השיג לפי שעה תמיכה של נשיא מצרים, ויש לו סיכוי לפי דעתי לפלג את תנועות הטרור ולנו יש אינטרס בכך. כאשר אנו נראה בהם שותפים למשא ומתן, הם עלולים להכביד את התנאים גם כלפינו וגם כלפי המלך, וזה עלול להתפרש כרכוך שלנו בגלל הצלחות - אוי לאותן הצלחות - של ארגוני הטרור. היו כבר גורמים פלשתינאים בממשלת ירדן. ראש הממשלה של חוסיין היה חיפאי לשעבר. אני לא שולל אפשרות שיביא גם פלשתינאים אחרים למשא ומתן, ולא נבדוק בציניותו ולא נמנה את המשלחת הירדנית, אך מדוע אנו כממשלה צריכים היום לקבוע עוד כתובת? אני מודאג מכך, ואתם יודעים שאני מודע לכך עוד מהיום הראשון, עוד לפני שהסתיימה מלחמת ששת הימים. לכן אני מציע להניח לכך, ולתת גם ליורדים למלא תפקיד בבעיה הפלשתינאית, ולא רק לנו, לא כל כך פשוט יהיה לנווט את הספינה הזו בלוח זמנים שיניח דעתנו. אנו רוצים בהתקדמות נוספת בנושאי החמוש והעזרה הכלכלית מצד ארצות הברית, עוד לפני שהאמריקאים יקבלו מאתנו משהו. שאלתם מדוע איני שש למהר לכנס את ועידת ז'נבה. הייתי בעד זה שתכונס בדרג של

שגרירים ולא בדרג של שרי חוץ, ואם אפשר, לא בספטמבר אלא באוקטובר או בנובמבר,

הייתי מאד רוצה שהשלב הבא עם מצרים יהיה בשנה הבאה, לאחר שיפתחו את התעלה, אך איני יכול להתחייב לכך. לצטט את קיסינג'ר ולומר לו כי הבטיח לנו זאת, אפשר, אך המצרים לא הבטיחו לנו זאת. לכן העליתי אפשרות שנסכים להקדים את ירדן למצרים, כתשובה ללחץ אמריקאי. עד הרגע הזה אין לחץ אמריקאי. אולי יהיה.

שר התיירות מ. קול:

האם נכון שקיסינג'ר תובע עכשיו שנשנה את המהלך?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

לא קבלתי ידיעה כזו. יש ידיעות שאמר כך או אחרת, אך נכון שאמר בפורום פנימי שהישראלים יצטרכו להחליט עם מי הם רוצים לשאת ולתת, עם הירדנים או הפלשתינאים. דרך אנב, הוא לא קיבל את הגישה שלך, השר קול, שיש לנהל משא ומתן גם עם אלה וגם עם אלה. יש דו-שיח ולא רב-שיח, ביחוד אם יש דעה האומרת שהירדנים והפלשתינאים קרובים אלה לאלה. ישנה התלבטות לגבי הנסוח אשר יפורסם. כמעט שהיה כאן קונצנזוס בענינים העיקריים, ובכל זאת שר ההסברה עורר בעיה, ואני חושב שהוא צודק. אם ננסה נסוח שלילי, גם מבחינה דקדוקית, נשיג מטרה הפוכה. אני מציע שאת כל השלילה ננסח באופן חיובי. עשינו קפיטל לא קטן מהלאווים של ועידת חרטום. עד כדי כך שנלכדנו בעצמנו במלכודת הזו. למשל, בדברי הפתיחה שלי אמרתי שאני מתנגד להקמת מדינה פלשתינאית עצמאית אירדנטית. אני חושב שנסוח כזה רק יזיק. לעומת זאת, אם נאמר שצריך לחתור

לפתרון הבעיה הפלשתינאית במסגרת שלום עם ירדן, הרי שאמרחי שחי מדינות, מבלי לומר כל כך הרבה מילים.

אני מוכרח להקריא מה שאני מציע. הטוב ביותר היה שנבחר ועדת מייצגת, אשר תייצג את כל הסיעות בקואליציה, וכמה אישים שיוכלו לתרום לכך תרומה מיוחדת, והם ינסחו את ההחלטה, מבלי שנעשה זאת בממשלה.

אני מציע לומר כך: א. בהתאם לקוי היסוד של הממשלה, תחתור ישראל לפתרון של הבעיה הפלשתינאית במסגרת של שלום עם ירדן (או יש אזכור הבעיה הפלשתינאית, אמנם אנב-אורחא, אך היא מוזכרת ומדובר על חתירה שהיא גם יוזמה).

ב. הסכם השלום עם ירדן יושחת על קיום שתי מדינות עצמאיות, ישראל שבירתה ירושלים המאוחדת ומדינה ערבית ירדנית-פלשתינאית ממזרח לה, בגבולות בטוחים ומוסכמים (אז יש פה כמעט כל הנוסח שקיים. הייתי רוצה לאזכר גבולות בטוחים אפילו כסעיף נפרד).

ג. במדינה זו תבוא לכלל ביטוי הזהות העצמית של הירדנים והפלשתינאים תוך שלום ושכנות טובה עם ישראל.

לקחתי ביטוי שנאמר על ידי חלק ניכר מחברי הקואליציה. ואינו עומד בסתירה לדעת האופוזיציה, שיש בו מניעת השלילה מבלי שיהיה נסוח בצורה שלילית, ואין בו פרצה שדרכה יוכל לחדור ג'ורג' חבאש או ערפאת. נסוח זה יחייב אותם להסתלק מהאמנה הפלשתינאית ואינו משאיר מקום למדינה שלישית ולהזמנת ארגוני החבלה לז'נבה.

אני מציע ועדה בת 7-8 חברים אשר תייצג את מגוון קשת הדעות והסיעות, ואת הדברים האחרים נשאיר להחלטה דפלומטית.

ראש הממשלה י. רבין:

אני חושב שיש לפנינו כמה שאלות. שאלה ראשונה היא מה התפיסה היסודית שלנו, לגבי פתרון אותו נושא אשר נקרא פלשתינאים - בעיה פלשתינאית, זהות פלשתינאית. דבר שני, איך מתקדמים לפתרון בעיה זו ודבר שלישי, מה יוצע בסיכום הישיבה. אין לי ספק שכתום הישיבה הזו, חייב לצאת דבר אשר עונה על עיקרי הבעיות, וכל ההחמקות תוסיף בלבול וערפול. לגבי הנושא הראשון, אני שייך לאלה אשר חושבים שהבעיה הפלשתינאית היא שורש המאבק על השנת השלום בינינו לבין העולם הערבי. אני לא נכנס עתה לויכוח ההסטורי, אך נדמה לי שהעם הערבי לא השלים מעולם עם קיום גוף עצמאי, וזה אינו מיוחד לענין הפלשתינאי, והמאבק העיקרי הוא בינינו לבין ארצות ערב ולא בינינו לבין הפלשתינאים. אני חושב שלא כדאי לטגטש את הדברים, והמאבק הוא מאבק של העם הערבי נגד קיום ייחוד לאומי, רבוני ועצמאי כאן. וזהו עיקרו של המאבק על בסוס קיומה של מדינת ישראל בשלום, כי לא בשלום אפשר להתקיים גם על אף הרצון הזה. ישנה הבעיה הפלשתינאית אשר טעונה פתרון כמו הרבה בעיות אחרות, ולכן אל נעשה את החיים קלים ונאמר: נפתור את זה - פתרנו את כל הבעיות. לא פתרנו את כל הבעיות, והמאבק העיקרי הוא בינינו לבין מדינות ערב, אני סבור כי הנטיה שלנו לקבל את הטקטיקה הערבית, גם ההסברתית וגם המדינית, שזוהי הבעיה, היא משגה, כי הבעיה קיימת ועומדת בין מנהיגות ארצות ערב לבין ישראל.

כאשר לנושא הפלשתינאי, אני חושב של מנהיגי העולם הערבי, ובראש וראשונה ארצות ערב, היו מתגברים על התנגדותם לעצם קיום מדינה יהודית, היה נמצא פתרון גם לנושא הפלשתינאי, ולכן ישראל צריכה לגבש פתרון לנושא זה. כשם שיש לה גישה, מה צריכה להיות דמות השלום בינינו לבין מדינות ערב, במכלול הזה צריך להיות לה פתרון גם לנושא זה, ופתרון זה בא לידי ביטוי בהחלטה על הקמת שתי מדינות, כאשר במסגרת המדינה הערבית-פלשתינאית תבוא לידי ביטוי הזהות וכו' וכו'. אני רוצה לומר שגם בעבר הרחוק, ולגבי העבר הרחוק לפחות במידה שידוע לי, נבדקו כל האפשרויות באופן עקיף כזה או אחר, בכל מיני צורות, האם יש יסוד להגיע להסכמים עם ירדן על בסיס של פשרה טריטוריאלית. לא

שלא ידוע לירדן מה ישראל מוכנה לתת כמושגים כוללים, ולא שלא ידועה לירדן נכונות לגישה שאינה רק פשרה טריטוריאלית. הדברים אינם חדשים ואינם בלתי ידועים, ולא בגלל העדר יוזמה ישראלית, - ולא כל יוזמה ישראלית היא הצהרה פומבית - אין התקדמות עם ירדן. אם היה יתרון בסיסי לקו הבסיסי הישראלי עד היום, הרי הוא בכך שירדן יודעת: א. שהפרטנר למשא ומתן במכלול הירדני-פלשתינאי זוהי ירדן מבחינתה של ישראל; ב. שישראל לא תנהל משא ומתן עם גורמים פלשתינאים ובראש וראשונה עם אש"פ, ודבר שלישי: שישראל תלחם בארגוני הטרור ולא תשלים עם מתן הכרה לנציגות שלהם בכל משא ומתן מדיני. אני הושב שקיום הדברים האלה בידיעתה ובתודעתה של ירדן, עזר לא במעט לקיום כמה דברים שלדעתי לא יסולאו בפז: מניעתם של ארגוני הטרור מלפעול מתוך שטח ירדן, וגם מתינתה של ירדן בנושאים רבים אחרים. כל שינוי בתחום זה, איני יודע את מי יביא לנו, אך ברור לי שיחייב את ירדן לערוך שקול מחדש, כי יהיה בכך משום שינוי המדיניות כלפיה. איני רוצה להתחייב שלא יבוא שינוי מדיניות ירדנית בלאו-הכי, אבל שאנו נגרום לכך כמו ירינו, במציאות צבאית שאינה הפוטתית אלא מעשית, אשר עומדת לפנינו, ולהביא לכך שנדחוף את ירדן לזרועות סוריה, - אני רואה בכך משגה אשר יכול להיות פטלי בעתיד הלא רחוק. לכן אני רוצה לומר כי לירדן יש מגעים עם מנהיגים בגדה, ירדן משלמת שכר למורים והם מקבלים גם שכר מאתנו, ואנו מכירים בכך. עשינו, אולי לא מספיק, אך דומני שעשינו לא מעט להבטיח קיום השפעה ירדנית ביהודה ובשומרון. אני לא אומר שעשינו הכל ואי-אפשר היה לעשות יותר, אך כל נסיון שלנו לסטות מהקו הזה, ברור לי שלא יביא לנו כל גורם אחר, אלא ברור לי את מי ירחיק, באלו נסיבות ועם אלו סכונים במציאות שאנו עומדים בה.

מי שחושב כי לישראל יינתן לקבוע את הייצוג הפלשתינאי הנפרד, על ידי הסכמה לעקרון, חי בעולם שאינו עולם המציאות הנוכחית. ברגע שישראל תיתן ולו גם ברמז הסכמה לנציגות פלשתינאית, ישאלו אותנו, מי מינה אתכם למנות את הנציגות הפלשתינאית? אם אנו לא נמנה אותה, ברור לי מי ימנה אותה, וזה לא יהיה מי שאתה (קול) ואתה (שם-טוב) חושבים. כל סטיה מהליכה להדברות עם ירדן, תהיה מישגה שקשה היום להעריך את מלוא משמעותו, כמעט מישגה הסטורי בעיני, גם לטווח קצר וגם לטווח רחוק.

כולם מתעוררים היום לבעיה הפלשתינאית. מדוע הבעיה הפלשתינאית יותר אקוטית? כי הסדרי הפרדת הכוחות הרגיעו את קוי העמות בינינו לבין מדינות ערב, אך הטרור נמשך. מי שהיה בחו"ל ב-1968, יודע שהבעיה הפלשתינאית היתה קיימת בתודעת הצבור בעולם לא פחות מאשר היום. היא נרגעת בהרגע פעולות הטרור, והדרך לטפל בה היום מבחינת מדינות ערב, היא להלחם בטרור ולהציע תכנית פוזיטיבית. האם חושבים פה שבענין גבולות ברי-הגנה מישאו קיבל את העמדה שלנו? אז מה? אולי פרט לארצות הברית, כל העולם הצהיר שהוא בעד גבולות 1967, האם בכך קיבלנו על עצמנו את גזר-הדין של העולם? האם בכך יש שוני? האם יש מדינות בעולם פרט לאמריקה, אשר אומרת: לא נסיגה לגבולות 1967? למען הסדר הטוב, נמשיך לקרוא לאותן מדינות "ידידות" (לא נעים להשתמש בביטויים לא דיפלומטיים). האם לא אמרו נסיגה ל-1967?

השר ג. האוזנר:

מאז 242.

שר הבטחון ש. פרט:

242 בצרפתית, חמיד היה לעזוב את כל השטחים.

ראש הממשלה י. רבין:

אני לא מציע שנחליט על ענינים חיוניים לקיומנו לפי הצלחה גדולה יותר או פחותה יותר באשר לפעילות המדינית וההסברתית שלנו, אלא לגופם של דברים, ואחר כך לעשות כל מאמץ הסברתי כדי להסביר את עמדתנו. לכן אני חושב שהעמדה שנקטנו לגבי ירדן כפרטנר: שתי מדינות ולא מדינה שלישית - זוהי המדיניות הנכונה. אני חוזר ואומר שגם במשא ומתן אסור לנו לפתוח פתח כהוא זה לאפשרות שפרט לירדן יהיה עוד פרטנר למשא ומתן. לא היום. מה שיהיה בעוד

שנה-שנתיים, לא חייבים להחליט לגבי היום. אנו עומדים בפני ז'נבה, וישנה אפשרות לחדוש האש, וזה יותר קונקרטי מאשר טיפוח גורם פלשתינאי אשר יקבל את החלטותינו ומדיניותנו.

לגבי יוזמות ומהלכים, אני חושב שישנם דברים שאי אפשר לצאת איתם בהצהרה, פרט להצהרה המדינית הקיימת עוד מזמן ממשלת הליכוד הלאומי, ואיני רואה כל שינוי בכך, שישראל מוכנה למשא ומתן עם כל מדינה ערבית, בלי עדיפות, בתנאי שזה יהיה בלי תנאים מוקדמים. אני לא חושב שהיום אין אנו מחזיקים באותה עמדה, ואם סוריה תאמר מחר שהיא מוכנה למשא ומתן בלי תנאים מוקדמים, אני אהיה בעד.

שר התיירות מ. קול:

ישראל עשתה כדי לסגור את האופציות.

ראש הממשלה י. רבין:

איני יודע, יכול להיות שאתה צודק ויכול להיות שלא. אני לא חושב שצריך לשלול אפשרות של שיחות עם מצרים, להיפך, אך צריך לברר אם יש בסיס לכך, וזאת צריך לעשות בפעולה שקטה ולא בהצהרות דקלרטיביות. עד היום הסבירו האמריקאים שמבחינת המצרים יש נכונות לשלב ראשון, ולא היתה נכונות ירדנית אלא בעניין הגאוגרפי. שמעתי משרים כאן שההפרדה הגאוגרפית כפי שהיא מוצעת כאן על ידי ירדן, אינה הצעה סבירה. לכן אני מציע להפריד בין מציאת החשוכות של ההחלטות כלפי פנים וכלפי חוץ, בין מה שנעשה באופן דקלרטיבי לבין מה שנעשה באופן מעשי בכל מיני דרכים. מבחינה מעשית יש שני כוונים: מצרים וירדן, וזאת פרט להצהרה הדקלרטיבית. אני מציע לא למנות היום ועדה לנסות, כי אם נמנה היום ועדה, זה יירחה. אנו מוכרחים לצאת בסיכום בסוף הישיבה הזו.

אני מציע לומר: "ישראל תוסיף לחזור להסכמי שלום עם מדינות ערב בגבולות כני הגנה, אשר יושגו במשא ומתן ללא תנאים מוקדמים". אנו צריכים לחזור על נכונות למשא ומתן עם כל מדינה ערבית.

"הממשלה תעשה למען משא ומתן להסכם שלום עם ירדן. השלום יושג על קיומן של שתי מדינות עצמאיות בלבד - ישראל שבירתה ירושלים המאוחדת ומדינה ערבית ירדנית-פלשתינאית ממזרח-לישראל, בגבולות שייקבעו במשא ומתן בין ישראל לירדן. במדינה זו תבוא לכלל ביטוי הזהות העצמית של הירדנים והפלשתינאים, תוך שלום ושכנות טובה עם ישראל". אני לא רוצה להכניס טרמינולוגיה של ישות פלשתינאית ובעיה פלשתינאית. אם אפשר להמנע מכך בהחלטות הממשלה, זה עדיף. אני כן מציע להדגיש שתי נקודות באופן שלילי, כי התעלמות מהן תראה כחסרה ותתפרש לא טוב: "ישראל שוללת הקמת מדינה פלשתינאית שלישית..."

שד התחבורה ג. יעקבי:

נפרדת.

ראש הממשלה י. רבין:

יותר טוב נפרדת, "בין ישראל לירדן".

"הממשלה סומכת ידה על הודעת ראש הממשלה בכנסת מיום 3.6.74, כי מאשלת ישראל לא תנהל משא ומתן עם ארגוני טרור אשר מטרתם היא הריסתה של מדינת ישראל".

שד הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

אולי "כל עוד מטרתם המוצהרת..."

ראש הממשלה י. רבין:

למה לי להגיד "כל עוד"? "כל עוד" עלול להתפרש כהנחה שישנו את עמדתם, והנחה זו היא כל כך היפוטטית.

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

כך אתה מעמיד אותם בפני הבעיה.

ראש הממשלה י. רבין:

אם אני אומר "כל עוד", אני מערער את עמדתנו

לגבי ירדן.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אני מצטער מאד, אני לא יכול להצביע בעד הצעה

זו. אני מציע לא לקבל כל סיכום.

שר הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב:

אני מציע כי זו תהיה ישיבת הנחיה בלבד. רציתי

דיון, ודיון שינחה את הממשלה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אין לי כלל ויכוח עם התוכן, פתחתי ברוח זו, אך איני חושב שהיום אנו צריכים לנסח על דרך השלילה, כלומר לא להטמין את ההצעה השלילית שלנו בנסוח חיובי.

ראש הממשלה י. רבין:

אני חושב שאם נתעלם מהשלילה, זה יהיה שינוי במדיניות, כי את שני הדברים האלה אמרנו פעמים רבות. אנו מדברים על החלטות. אני מציע שנעמיד להחלטה: א. אם מקבלים החלטה או לא. מי בעד קבלת החלטה?

12 בעד

מי נגד?

2 נגד

אני לא רוצה בוועדה. אני חושב שיש מספיק מבוכה. אם תהיה ועדה, יבואו עוד פעם חברי ממשלה ויגידו שהם אינם מסכימים. פה יושבים כל שרי הממשלה, ואפשר להחליט. יש הצעה של קול, אלון ושלי.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אני לא מציע כל הצעה.

שר הדתות ושר המשפטים ח. צדוק:

תקון להצעת ראש הממשלה: אני מקבל את ההצעה כולה ומבקש לנסח את הסעיף הראשון בצורה יותר חיובית ומרחיקת לכת: "הממשלה רואה בירדן בלבד פרטנר למשא ומתן על הסכם שלום". כלומר במקום לומר שלא ננהל

משא ומתן עם ארגוני הטרור, מפני שמטרתם המוצהרת היא השמדתה של ישראל, ויכול להיות שנחר מישחו מהם יקום ויגיד שאינו מתנגד, ואז כאילו אמרנו שאיתו ננהל משא ומתן, - אני רוצה לקבוע שרק ירדן פלשתינאית היא פרטנר למשא ומתן.

השר ש. אלוני:

עם הממשלה הלגיטימית של ירדן.

שר הבטחון ש. פרס:

אני מציע להשאיר את הניסוחים.

ראש הממשלה י. רבין:

זהו נסוח חדש; שלא דנו בו. הודעתי על כך

בכנסת, בעת הצגת הממשלה.

שר התיירות מ. קול:

אז לא צריך היה לקיים דיון, אם לא מחליטים על

כך.

שר הבטחון ש. פרס:

אני מציע לא לשנות דבר.

שר התיירות מ. קול:

ההצעה המשותפת, שלי ושל שם-טוב, אומרת: "הסכסוך בין ישראל לארצות ערב, תחילתו באי-רצונם של ערביי ארץ ישראל להכיר במפעל הציוני מראשיתו. סכסוך זה החל לאחר הצהרת בלפור והמנדט הבריטי. מדינות ערב שפלו לישראל ב-1948 הרחיבו את הסכסוך והעמיקוהו. כדי להגיע למשא ומתן אמיתי על שלום עם הערבים, יש לחזור לפתרון הבעיה הפלשתינאית. ישראל תנהל משא ומתן לשלום עם ירדן ועם גורמים פלשתינאים שיכירו במדינת ישראל ועצמאותה, ויהיו מוכנים להגיע עם ישראל להסכם שלום בר-קיימא על יסוד גבולות מוסכמים ובטוחים".

ראש הממשלה י. רבין:

מי בעד הצעת קול-שם-טוב?

5 בעד

מי נגד?

11 נגד

השר ש. אלוני:

(לשר קול) - האם אתה מוכן לשנות את הסעיף

האחרון בהצעתך?

ראש הממשלה י. רבין:

אני חושב שזה חמור יותר מכל מיני בחינות, מן ההצעה שלי. אני חושב שארגוני הטרור אינם פרטנר למשא ומתן. אם תרצה החלטת ממשלה שלא ייאמרו בה הדבר הזה, אני חושב שזה דבר נורא.

אני לא מציע לנסח את מי נכניס להרכב המשלוח

כאן.

השר ש. אלוני:

אפשר כתוספת בהסבר, שיובהר ענין הפלשתינאים

וענין האחדות הלאומית שלהם.

ראש הממשלה י. רבין:

הם יכולים להגיד כי מה שהיה בקונגרס הערבי אינו

מחייב אותם, אלא האמנה הפלשתינאית.

שר ההסברה א. יריב:

סעיף ראשון מדבר על משא ומתן עם כל המדינות.

אחר כך אתה אומר "נעשה ל...". - מדוע? אתה אומר בסעיף הראשון, שאנו הולכים למשא ומתן עם כל המדינות.

ראש הממשלה י. רבין:

זה אמור לגבי הנושא הירדני. מאחר והנושא היה

הנושא הפלשתינאי, ומאחר ואנו אומרים שלא נלך איתם למשא ומתן...

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אולי במקום הסעיף השלישי, בו נאמר שהשלום יושג על קיום שתי מדינות עצמאיות, ייאמר: שתי מדינות עצמאיות בלבד? ואז אפשר להוריד את הסעיף הרביעי? אני מציע להוריד את הסעיף האחרון, שלא ייאמר בכנסת שהדבר לא הובא לכנסת.

השר י. גלילי:

"ממשלת ישראל לא תנהל משא ומתן עם ארגוני הטרור שמטרתם המוצהרת השמדת ישראל".

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אני מציע לומר שהשלום יושג על קיום שתי מדינות

עצמאיות בלבד.

בכך אתה משיג מה שאתה רוצה.

ראש הממשלה י. רבין:

זה נותן מקום לפירושים.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אני נגד מדינה שלישית.

ראש הממשלה י. רבין:

אני לא רואה שום פגם בהצגה ברורה של העניין.

שר התיירות מ. קול:

זה אומר שישראל אינה מוכנה לזוז לשום מקום.

שר הפנים ושר המשטרה ש. הלל:

בסעיף השני של הצעת ראש הממשלה ייאמר בקשר לגבול המזרחי, כי הממשלה תעשה ליוזמה וכו', האם אי אפשר לומר כך?

ראש הממשלה י. רבין:

כתוב "ירדן".

שר הבטחון ש. פרס:

אילו היינו מנסחים זאת פעם ראשונה, היה מקום לכך, אך עכשיו ישאלו מה היה בשיבת הממשלה, שהוא שונה?

ראש הממשלה י. רבין:

יותר גם לשנות, ולשם כך בא הדיון. יש כאלה שסבורים אחרת. יש שתי וורסיות, האחת שמציעה "בלבד" והשניה שמדגישה את שלילתה של מדינה פלשתינאית נפרדת בין ישראל לירדן.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אני רוצה שיהיה ברור כי במלה "בלבד", אני כולל שלילת מדינה פלשתינאית. אני אומר כי "השלום יושחת על קיום שתי מדינות בלבד, ישראל שבירתה ירושלים המאוחדת ומדינה ערבית ירדנית-פלשתינאית ממזרח לישראל, בגבולות שייקבעו במשא ומתן בין ישראל לירדן. במדינה זו תבוא לכלל ביטוי הזהות העצמית של הירדנים והפלשתינאים, תוך שלום ושכנות טובה עם ישראל".

ראש הממשלה י. רבין:

ההצעה השניה היא בנוסח של סעיף 3: "ישראל שוללת הקמת מדינה פלשתינאית נפרדת בין ישראל לירדן".

מי בעד תוספת המלה "בלבד"?

9 בעד.

שר התחבורה ג. יעקבי:

כאלטרנטיבה?

ראש הממשלה י. רבין:

כן.

מי בעד ההצעה עם השלילה, ירים ידו.

7 בעד.

חשד י. גלילי :

אני רוצה לשאול את ראש הממשלה לפשר ההחלטה

שנתקבלה.

ראש הממשלה י. רבין :

ההבהרה היא שאין מדינה שלישית.

שד הסעד ושר הבריאות ו. שם-טוב :

הבעיה היא כיצד לומר אותו דבר באופן חיובי.

ראש הממשלה י. רבין :

מאחר ואין מקום למדינה שלישית, אנו בעד שתי

מדינות כלכד.

חשד י. גלילי :

אם יהיה נסיון מצד "דלפיא", להציג זאת כשנוי בהחלטת הממשלה, אני מבקש להעמיד את הדברים על אמיתותם.

ראש הממשלה י. רבין :

זאת ההודעה, ובכך סיימנו את השיבה. נרשמו כאן דברים על ידי שרים. אם אפשר לבקש, אני רוצה שיהיה מינימום של דליפות.

השר ש. אלוני :

האם המסמך שקבלנו ממשרד החוץ הוא לשמוש?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון :

באמת איני יודע, מה דעתך פרס?

שר הבטחון ש. פרס :

לדעתי כל אחד יכול להשתמש בכך, בתנאי שזה לא יהיה כחוות דעת של הממשלה או משרד החוץ.

מחליטים :

(ב-12 קולות נגד 2) לסכם את הדיון היום: ישראל תוסיף לחזור להסכמי שלום עם מדינות ערב בגבולות בני הגנה, אשר יושגו במשא ומתן ללא תנאים מוקדמים.

הממשלה תעשה למען משא ומתן להסכם שלום עם ירדן.

השלום יושג על קיום שתי מדינות עצמאיות בלבד - ישראל ובירתה ירושלים המאוחדת ומדינה ערבית ירדנית-פלשתינאית, ממזרח לישראל, בגבולות שייקבעו במשא ומתן בין ישראל לירדן. במדינה זו תבוא לכלל ביטוי הזהות העצמית של הירדנים והפלשתינאים, תוך שלום ושכנות טובה עם ישראל.

הממשלה סומכת ידה על הודעת ראש הממשלה בכנסת מיום 3.6.74, כי ממשלת ישראל לא תנהל משא ומתן עם ארגוני טרור אשר מטרתם היא הריסתה של מדינת ישראל.

9) קולות נגד 7 בעד להוסיף אחרי המילים "שתי מדינות עצמאיות" את המלה "בלבר" ולהשמיט את המילים "ישראל שוללת הקמת מדינה פלשתינאית נפרדת בין ישראל לירדן", מההצעה שהובאה להחלטה; 11 קולות נגד 5, לדחות את ההצעה בדבר ניהול משא ומתן לשלום עם ירדן ועם גורמים פלשתינאים שיכירו במדינת ישראל ועצמאותה ויהיו מוכנים להגיע עם ישראל להסכם שלום בר-קיימא על יסוד גבולות מוסכמים ובטוחים).

780. מכירת נשק

ראש הממשלה י. רבין:

מוצע לאשר מכירת שתי מרגמות 60 מ"מ לממשלת פרס ו-10,000 כדורים 9 מ"מ לתת-מקלע "עוזי" לצבא נפאל.

מ ח ל י ט י מ :

א. לאשר מכירת שתי מרגמות 60 מ"מ לממשלת פרס.

ב. לאשר מכירת 10,000 כדורים 9 מ"מ "עוזי" לצבא נפאל.

781. אי קיום ישיבת ממשלה ב-ט' באב

ראש הממשלה י. רבין:

ביום א' הבא, תשנה באב, לא תתקיים ישיבת

הממשלה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אם כך, אולי תאשר נסיעתי.

782. נסיעת סגן רה"מ ושר החוץ

ראש הממשלה י. רבין:

מאשרים את נסיעת שר החוץ לארצות הברית.

מחליטים:

ל י ט י ם : לאשר את נסיעת סגן ראש-הממשלה ושר החוץ לארצות-הברית בעניני משדרו למשך כעשרה ימים, החל ביום ו' באב תשל"ד (25.7.74). רה"מ ימלא את מקום שר החוץ בעת העדרו מהארץ.

783. נסיעת נשיא המדינה לנפאל

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

האם אוכל לקבל אשר גם לנסיעת נשיא המדינה

לנפאל?

ראש הממשלה י. רבין:

כן.

מחליטים:

ל י ט י ם : לאשר את נסיעת נשיא המדינה לנפאל בחודש פברואר 1975, להשתתף בטקס הכתרת מלך נפאל.

הישיבה ננעלה.